

Risbo

Research-Training-Consultancy

Marokkaanse Nederlanders 2012

**De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering
en criminaliteit (meting 3)**

J. de Boom

P. van Wensveen

P. Hermus

A. Weltevrede

M. van San

Marokkaanse Nederlanders 2012

**De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering
en criminaliteit (meting 3)**

J. de Boom

P. van Wensveen

P. Hermus

A. Weltevrede

M. van San

Marokkaanse Nederlanders 2012

**De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en
criminaliteit (meting 3)**

**Auteurs: J. de Boom, P. van Wensveen, P. Hermus, A. Weltevrede
en M. van San
Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.**

Augustus 2012

**Secretariaat Risbo
Erasmus Universiteit Rotterdam
Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
tel.: 010-4082124
fax: 010-4081141**

**© Copyright Risbo. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze
uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan
ook zonder voorafgaande toestemming van de Directie van het
Instituut.**

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Methode	6
1.3	Leeswijzer	7
1.4	Opbouw van het rapport	8
Hoofdstuk 2	Demografie en Migratie	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Bevolkingssamenstelling	9
2.3	Geslacht	13
2.4	Generatie	14
2.5	Leeftijd	15
2.6	Burgerlijke staat	17
2.7	Buitenlandse migratie	18
Hoofdstuk 3	Onderwijs	19
3.1	Inleiding	19
3.2	Gebruikte begrippen en databron	19
3.3	Leerlingen en deelnemers	22
3.4	Nieuwe voortijdig schoolverlaters	26
3.5	Onderwijs 2003/2004 - 2010/2011	31
Hoofdstuk 4	Arbeid en Uitkering	33
4.1	Inleiding	33
4.2	Gebruikte begrippen en databronnen	33
4.3	Werkzoekenden	34
4.4	Uitkeringen	44
Hoofdstuk 5	Criminaliteit	55
5.1	Inleiding	55
5.2	Gebruikte begrippen en databron	55
5.3	Verdachten 2011	58
5.4	Verdachten 2007-2011	69
5.5	Pleegcarrière	70

5.6	Aard van de criminaliteit	71
	Bijlage bij hoofdstuk 2	73
	Bijlage bij hoofdstuk 3	79
	Bijlage bij hoofdstuk 4	87
	Bijlage bij hoofdstuk 5	101
	Begrippenlijst	111
	Technische toelichting	117

1.1 Inleiding

Met een groot deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren gaat het goed, zij boeken goede resultaten in het hoger en wetenschappelijk onderwijs en doen het goed op de arbeidsmarkt. Een ander deel van deze jongeren heeft echter nog steeds met achterstanden te maken. Zij zijn oververtegenwoordigd in de registratie van voortijdig schoolverlaters, werkzoekenden, uitkeringsontvangers en verdachten. In een samenwerkingsverband werken Rijk en 22 gemeenten¹ samen om de problemen aan te pakken en oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse jongeren op deze aspecten te reduceren.

Voor de betrokken gemeenten en het Rijk is het belangrijk dat de ontwikkelingen in hun gemeenten kunnen worden gevolgd, onderling vergeleken en gerelateerd aan de gekozen aanpak. Daarom is besloten om de positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit, jaarlijks in kaart te brengen zodat alle gemeenten over actuele en gelijksoortige cijfers beschikken.

In 2010 heeft Risbo een nulmeting (over het jaar 2009) uitgevoerd voor de gemeenten die zijn aangesloten bij de Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren. In 2011 volgde de eerste vervolgmeting. In de voorliggende rapportage worden de resultaten van de tweede vervolgmeting beschreven. Geprobeerd is om over zo actueel mogelijke gegevens te rapporteren. Concreet betekent dit dat de gepresenteerde cijfers over bevolking (hoofdstuk 2) en werk en uitkering (hoofdstuk 4) betrekking hebben op de peildatum 1 januari 2012. Gegevens over onderwijs (hoofdstuk 3) hebben betrekking op schooljaar 2010/2011 en cijfers over verdachten (hoofdstuk 5) op het jaar 2011. Voor de kernaspecten voortijdig schoolverlaten, werkloosheid, uitkeringsafhankelijkheid en criminaliteit wordt er tevens ingegaan op de ontwikkeling van deze aspecten ten opzichte van de situatie in 2009.

De monitor geeft een cijfermatig beeld van de positie van Marokkaanse Nederlanders op bovengenoemde aspecten. Om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen wordt er daarnaast ook gerapporteerd over andere grote bevolkingsgroepen.

---

¹ Het betreft de gemeenten: Amersfoort, Amsterdam, Culemborg, Den Haag, Ede, Eindhoven, Gorinchem, Gouda, Helmond, Leiden, Lelystad, Maassluis, Nijmegen, Oosterhout, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht, Veenendaal, Zeist.

In dit rapport worden geen verklaringen gegeven voor de vaak achtergestelde positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Interpretatie van de cijfers vergt echter enige nuance. Zo moet gerealiseerd worden dat de sociaal economische uitgangspositie van Marokkaanse (en andere niet-westerse) migranten en hun kinderen vaak minder gunstig is dan die van westerse migranten en autochtonen. In combinatie met verschillen in de gezinssituatie, opvoeding en taalbeheersing van de ouders kan dit er voor zorgen dat Marokkaans-Nederlandse kinderen ten opzichte van autochtone kinderen met een achterstand in het basisonderwijs instromen en hier ook in het vervolg van de schoolloopbaan hinder van ondervinden. Ook voor de oververtegenwoordiging van Marokkaanse Nederlanders in de verdachtenregistraties worden in dit rapport geen verklaringen geboden. In diverse onderzoeken is echter aangetoond dat voor criminaliteit onder etnische minderheden (groten)deels algemene verklaringen van toepassing zijn.² Zo zijn zowel voor Marokkaanse Nederlanders als voor autochtone Nederlanders sociaaleconomische factoren, opvoeding en gebrek aan sociale controle belangrijke verklarende factoren voor crimineel gedrag. Doordat deze factoren vaker voorkomen bij Marokkaanse Nederlanders dan bij autochtone Nederlanders, komt ook crimineel gedrag bij deze groep vaker voor. Kortom het voorliggende rapport laat alleen de cijfers zien maar gaat niet in op mogelijke interpretaties en verklaringen van de resultaten.

1.2 Methode

Het achterliggende doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Marokkaanse Nederlanders in de gemeenten behorende tot het samenwerkingsverband aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren.

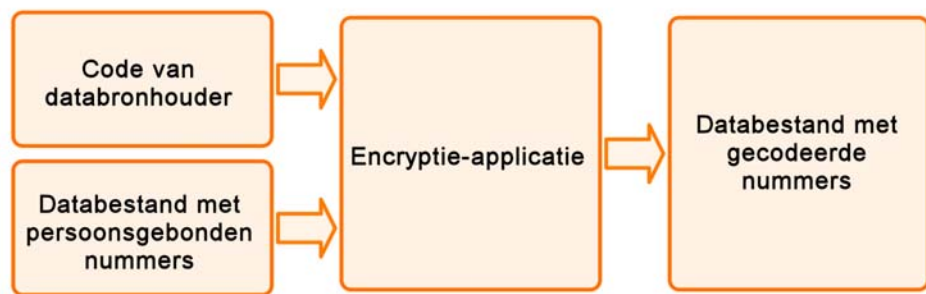
De monitor is gebaseerd op informatie uit bestaande registratiesystemen zoals de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) en het Herkenningssysteem (HKS) van de politie. De gegevens zijn opgevraagd bij de bronnen die uit het oogpunt van uniformiteit van de gegevens en haalbaarheid het meest geschikt waren. Essentieel in de monitor is dat de gegevens op persoonsniveau zijn opgevraagd en gekoppeld. Dit maakt het onderzoek flexibel en geeft de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de informatie uit de diverse bronnen.

---

² Zie bijvoorbeeld SCP (2009). *Jaarrapport integratie 2009*.

De monitor sluit qua methodiek aan bij de werkwijze die sinds 2007 in Rotterdam wordt gevolgd en bij de werkwijze van de voorgaande metingen. Met het oog op de privacy van de betrokkenen zijn de persoonsgebonden nummers met behulp van een encryptieprogramma en een unieke code aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers werden de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo. Risbo heeft vervolgens de uit de diverse bronnen afkomstige gegevens op basis van het versleutelde persoonsnummer aan elkaar gekoppeld. Deze gegevens zijn ten slotte omgewerkt tot een voor onderzoeksdoeleinden geschikt onderzoeksbestand waarop de benodigde analyses zijn uitgevoerd.

Figuur 1.1: Versleutelingproces persoonsgebonden nummers

1.3 Leeswijzer

In het rapport gebruiken we in navolging van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zoveel mogelijk de termen Marokkaanse Nederlanders in plaats van Marokkanen. De definitie van Marokkaanse Nederlander sluit echter naadloos aan bij de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde definitie voor Marokkaan. Een Marokkaanse Nederlander is een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie).³ In de tabellen en figuren worden Marokkaanse Nederlanders om praktische reden met de kortere term ‘Marokkaans’ aangeduid. Dit geldt eveneens voor de overige onderscheiden groepen.

³ Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

In het rapport wordt nog een groot aantal andere begrippen gebruikt. Voor een volledig overzicht van de in dit rapport gehanteerde begrippen en definities verwijzen we naar de begrippenlijst.

In de figuren in deze rapportage worden niet alleen de resultaten voor de Marokkaanse Nederlanders gepresenteerd maar, om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen, ook van andere herkomstgroepen en de totale bevolking van de gemeente. Naast Marokkaanse Nederlanders onderscheiden we Surinaamse, Turkse en Antilliaanse Nederlanders. De overige migranten en hun nakomelingen worden samengenomen in twee categorieën te weten: 'overig niet-westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de niet-westerse landen en 'westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de westerse landen. Ten slotte onderscheiden we autochtone Nederlanders.

In de meeste figuren worden percentages weergegeven en beschreven. Deze moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien ze soms gebaseerd zijn op een klein aantal personen. Dit geldt met name wanneer er voor een kleine gemeente uitgesplitst wordt naar herkomstgroep en verdere achtergrondkenmerken. In de tekst worden op diverse plaatsen ook aantallen genoemd. Voor een volledig overzicht van absolute aantallen, de populatieomvang, verdere uitsplitsingen et cetera wordt verwezen naar de tabellen in de bijlagen bij de hoofdstukken. Aantallen en percentages worden alleen gepresenteerd als de populatie groter is dan 5 personen.

1.4 Opbouw van het rapport

In deze monitor wordt informatie gepresenteerd over migratie en demografische kenmerken (hoofdstuk 2), onderwijspositie en voortijdig schoolverlaten (hoofdstuk 3), arbeid en uitkeringen (hoofdstuk 4) en criminaliteit (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 5 wordt tevens ingegaan op de vraag of en in welke mate factoren zoals voortijdig schoolverlaten en uitkeringsafhankelijkheid, samenhangen met criminaliteit. Deze monitor gaat in op de situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in 21 van de 22 gemeenten⁴ van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren' in 2012. Samen met voorliggend rapport verschijnt er een deelrapport voor elk van de gemeenten afzonderlijk.

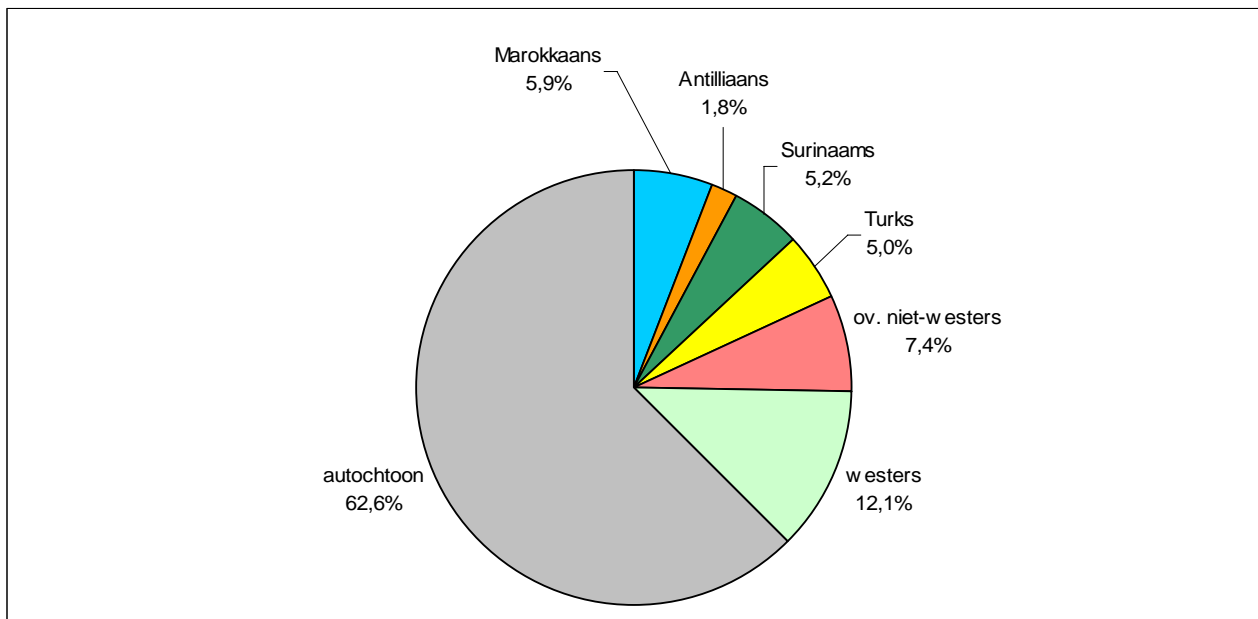
⁴ Amersfoort heeft dit jaar niet aan het onderzoek kunnen meewerken. Om vertekeningen in de resultaten als gevolg van het ontbreken van Amersfoort te voorkomen hebben alle in deze rapportage gepresenteerde gegevens, dus ook die van eerder metingen, betrekking op 21 gemeenten.

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de omvang en samenstelling van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 21 gemeenten zetten we in dit hoofdstuk hun demografische kenmerken en hun migratiegeschiedenis uiteen. Allereerst gaan we in op de bevolkingssamenstelling en op de groei van de groep Marokkaanse Nederlanders in de periode 1996-2012 (paragraaf 2.2). Vervolgens besteden we aandacht aan de verhouding tussen het aandeel mannen en vrouwen (paragraaf 2.3), de verdeling naar eerste en tweede generatie (paragraaf 2.4), naar leeftijd (paragraaf 2.5) en naar burgerlijke staat (paragraaf 2.6). Om een en ander in perspectief te plaatsen maken we hierbij steeds een vergelijking met de totale bevolking in de 21 gemeenten en andere grote herkomstgroepen (Antilliaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). We besluiten het hoofdstuk met een schets van de omvang van de immigratie en emigratie van Marokkaanse Nederlanders in de periode 1996-2012.

2.2 Bevolkingssamenstelling

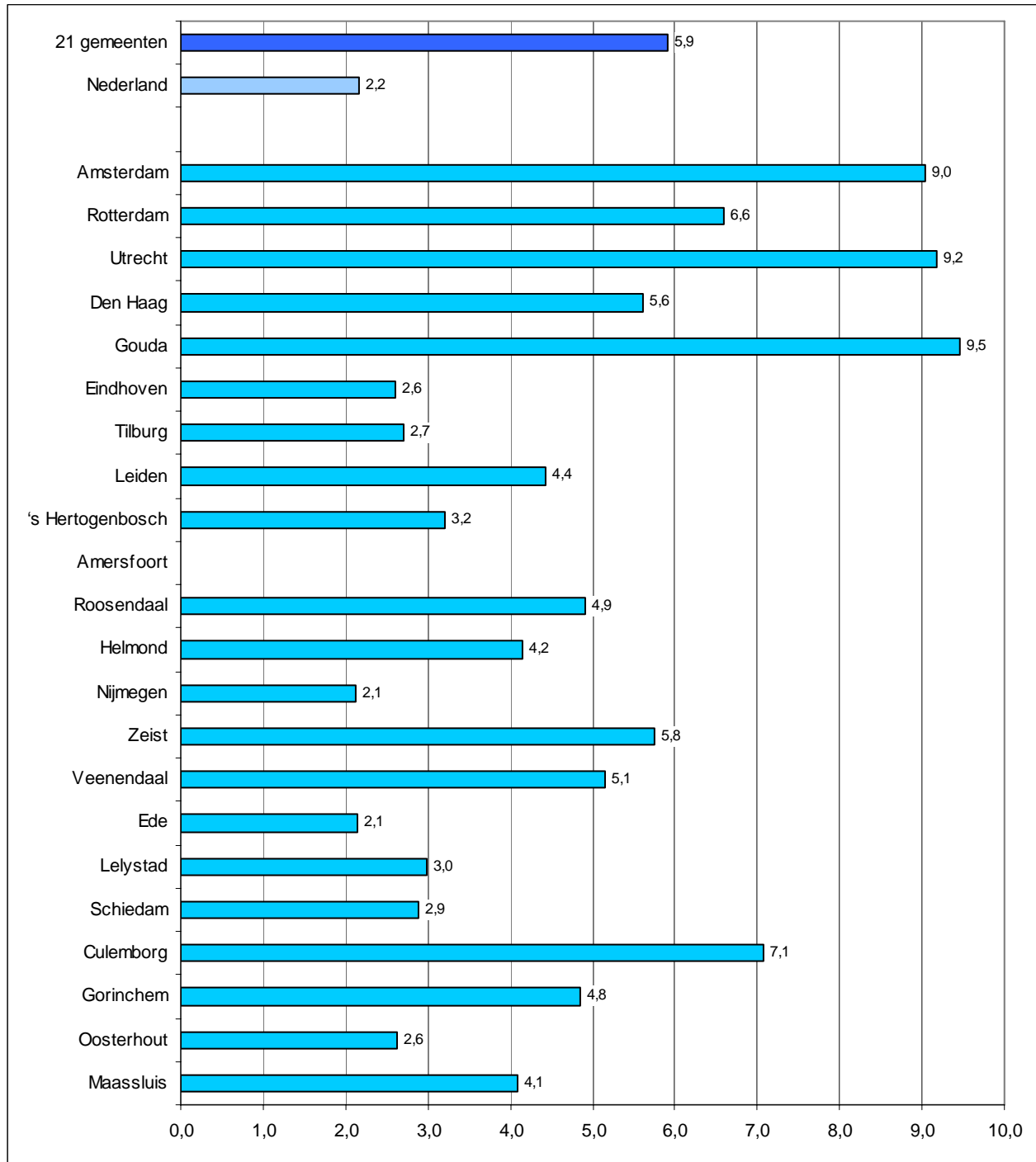
Per 1 januari 2012 tellen de 21 gemeenten in totaal ruim 3,8 miljoen inwoners (zie tabel b2.1 in de bijlage). Hiervan zijn 227.107 inwoners (5,9 procent) van Marokkaanse herkomst. Van de bevolking in de 21 gemeenten is 5,2 procent van Surinaamse afkomst, 1,8 procent van Antilliaanse herkomst en 5,0 procent van Turkse herkomst. Het aandeel westerse en overig niet-westerse allochtonen is respectievelijk 12,1 en 7,4 procent. Het aandeel autochtone bewoners in de 21 gemeenten is 62,6 procent. Nederland heeft per 1 januari 2012 ruim 16,7 miljoen inwoners. Hiervan zijn er bijna 363.000 (2,2 procent) van Marokkaanse herkomst.

Figuur 2.1: Bevolking naar herkomstgroep, 1 januari 2012 (in procenten van de totale bevolking)

Bron: GBA, bewerking Risbo

De omvang van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten loopt sterk uiteen. Amsterdam heeft het grootste aantal Marokkaanse Nederlanders (71.368). Bijna een derde van de Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten woont in Amsterdam. Op geruime afstand volgen Rotterdam (40.641), Den Haag (28.258) en Utrecht (28.092). In Oosterhout (1.415) en Maassluis (1.303) zijn de aantallen Marokkaanse Nederlanders in absolute termen het kleinst (zie ook tabel b2.2 in de bijlage). In figuur 2.2 zien we hoe groot de groep Marokkaanse Nederlanders is in verhouding tot de totale bevolking in de verschillende gemeenten. De gemeenten in figuur 2.2 zijn gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeenten. Gouda heeft in relatieve zin het grootste aandeel Marokkaanse Nederlanders (9,5 procent). Nijmegen en Ede hebben het kleinste aandeel Marokkaanse Nederlanders (beide 2,1 procent).

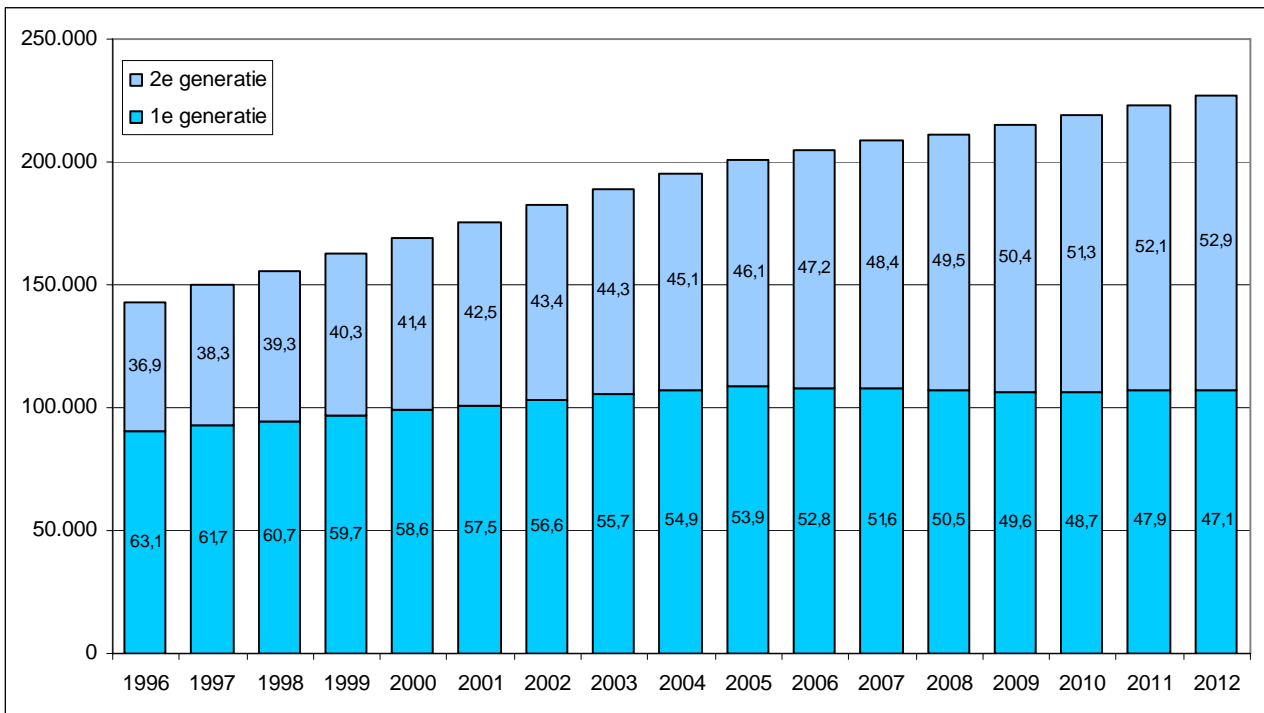
Figuur 2.2: Aandeel Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten, 1 januari 2012 (in procenten van de totale bevolking)

Bron: CBS, StatLine en GBA, bewerking Risbo

Marokkaanse Nederlanders 1996-2012

Het aantal Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten vertoont een gestage groei. In 1996 woonden er ruim 145.000 Marokkaanse Nederlanders. In 2012 zijn dat er ruim 227.000, dit is een toename van ongeveer 50 procent in een periode van 17 jaar (zie figuur 2.3). De getallen in de staven van figuur 2.3 geven de relatieve verdeling van de eerste en tweede generatie weer.

Marokkaanse Nederlanders die in het herkomstland geboren zijn worden tot de eerste generatie gerekend. In Nederland geboren personen met één of twee in Marokko geboren ouders worden tot de tweede generatie gerekend. We zien dat het aandeel van de tweede generatie in de periode 1996-2012 is toegenomen van 36,9 procent in 1996 naar 52,9 procent in 2012.

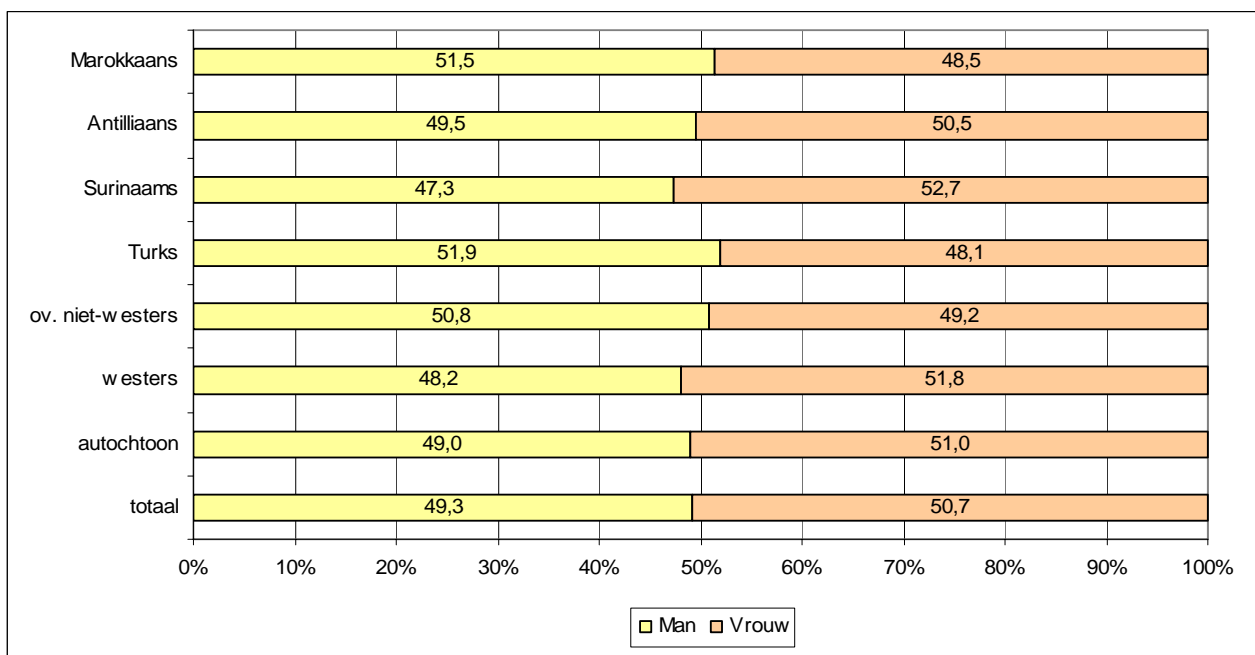

Figuur 2.3: Marokkaanse Nederlanders 1996-2012, per 1 januari (absolute aantallen en procentuele verdeling naar generatie)

Bron: CBS, StatLine

2.3 Geslacht

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 21 gemeenten is 48,5 procent vrouw en 51,5 procent man (zie figuur 2.4). In de totale bevolking van de 21 gemeenten is 50,7 procent vrouw en 49,3 procent man.

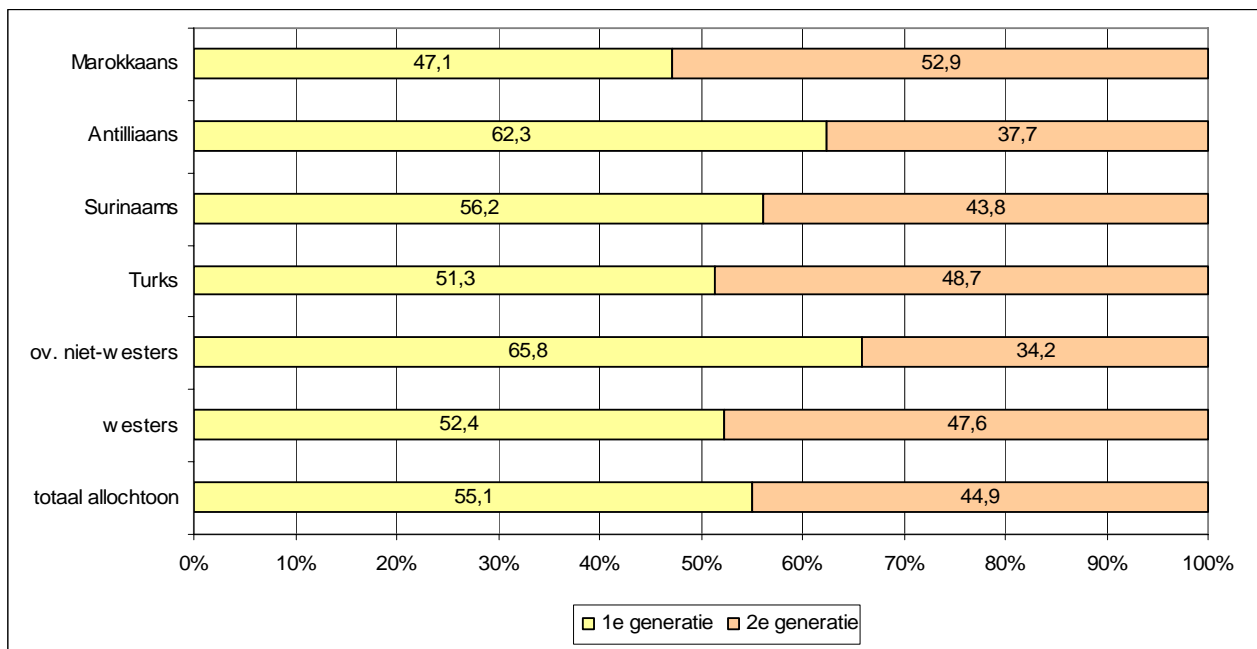
Figuur 2.4: Bevolking naar geslacht, 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

2.4 Generatie

In figuur 2.5 worden de verschillende herkomstgroepen uitgesplitst naar eerste en tweede generatie. Personen die niet in Nederland, maar in het herkomstland geboren zijn, worden tot de eerste generatie gerekend. In Nederland geboren personen met één of twee in het herkomstland geboren ouders worden tot de tweede generatie gerekend. Voor een toelichting op de definities verwijzen we naar de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

Van de bevolking van Marokkaanse herkomst is meer dan de helft (52,9 procent) van de tweede generatie.

Figuur 2.5: Allochtone bevolking naar generatie, 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

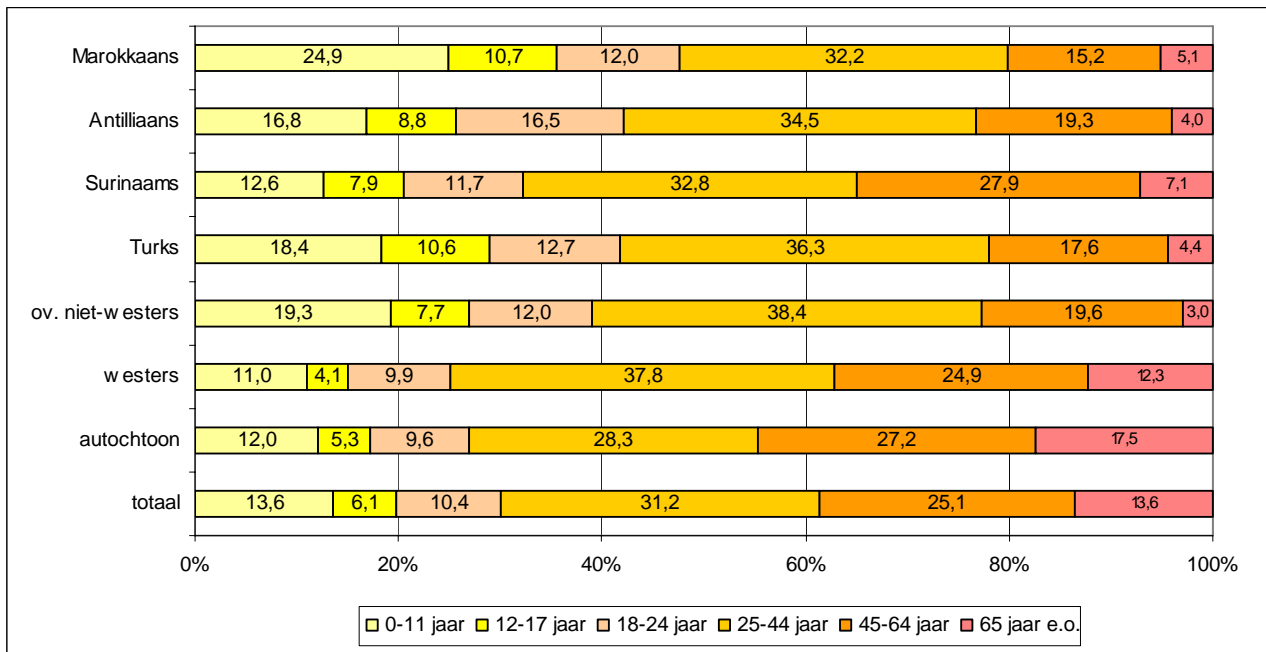
Bron: GBA, bewerking Risbo

2.5 Leeftijd

In figuur 2.6 wordt de leeftijdsopbouw van Marokkaans-Nederlandse inwoners van de 21 gemeenten vergeleken met andere herkomstgroepen en de totale bevolking in de 21 gemeenten. De Marokkaans-Nederlandse bevolking is in vergelijking met de totale bevolking relatief jong.

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is 24,9 procent jonger dan twaalf jaar, van alle inwoners is dit 13,6 procent. In de leeftijdscategorieën 45-64 jaar (15,2 procent) en 65 jaar of ouder (5,1 procent), is de Marokkaans-Nederlandse bevolking ondervertegenwoordigd. Van de totale bevolking van de 21 gemeenten behoort 25,1 procent tot de leeftijdscategorie 45-64 jaar en is 13,6 procent 65 jaar of ouder.

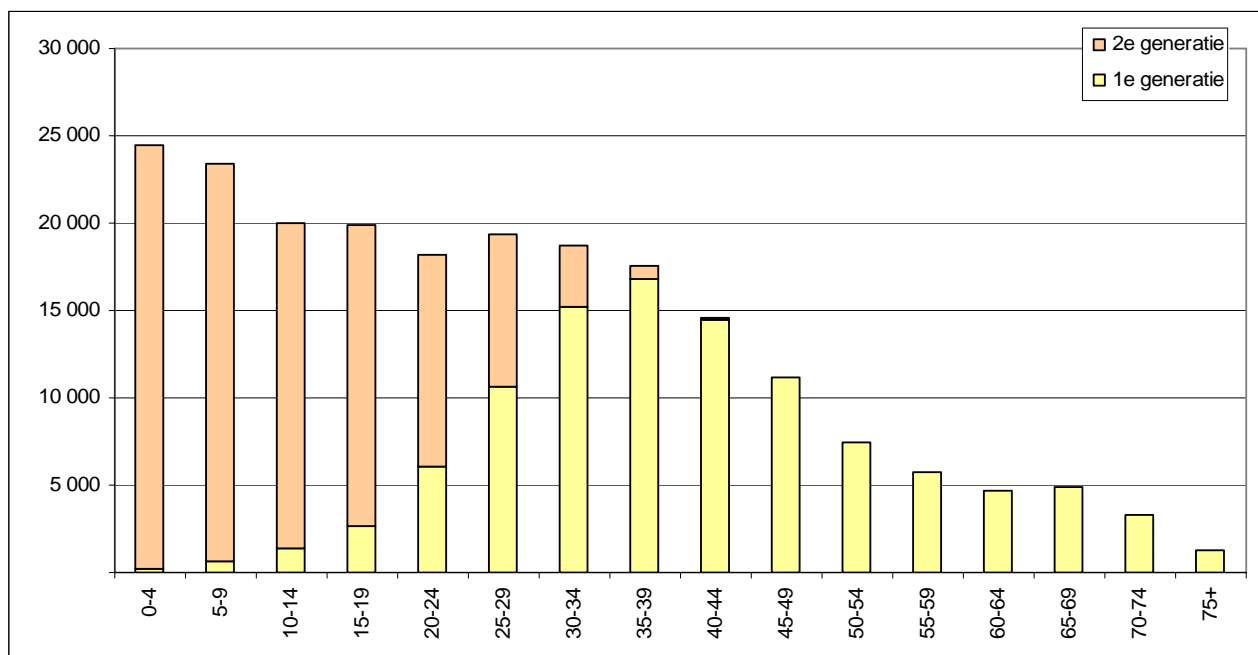

Figuur 2.6: Bevolking naar leeftijd, 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

Figuur 2.7 laat zien dat er een samenhang is tussen leeftijd en generatie; hoe hoger de leeftijd, hoe groter het aandeel eerste generatie migranten.

Voor de Marokkaanse Nederlanders geldt dat het overgrote deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in Nederland is geboren (tweede generatie). Vanaf de leeftijdsgroep 25-29 jaar is de eerste generatie groter dan de tweede generatie. Onder de Marokkaanse Nederlanders van 40 jaar en ouder is het aandeel van de tweede generatie zeer beperkt.

Figuur 2.7: Marokkaanse Nederlanders naar leeftijd en generatie, 1 januari 2012 (in absolute aantallen)

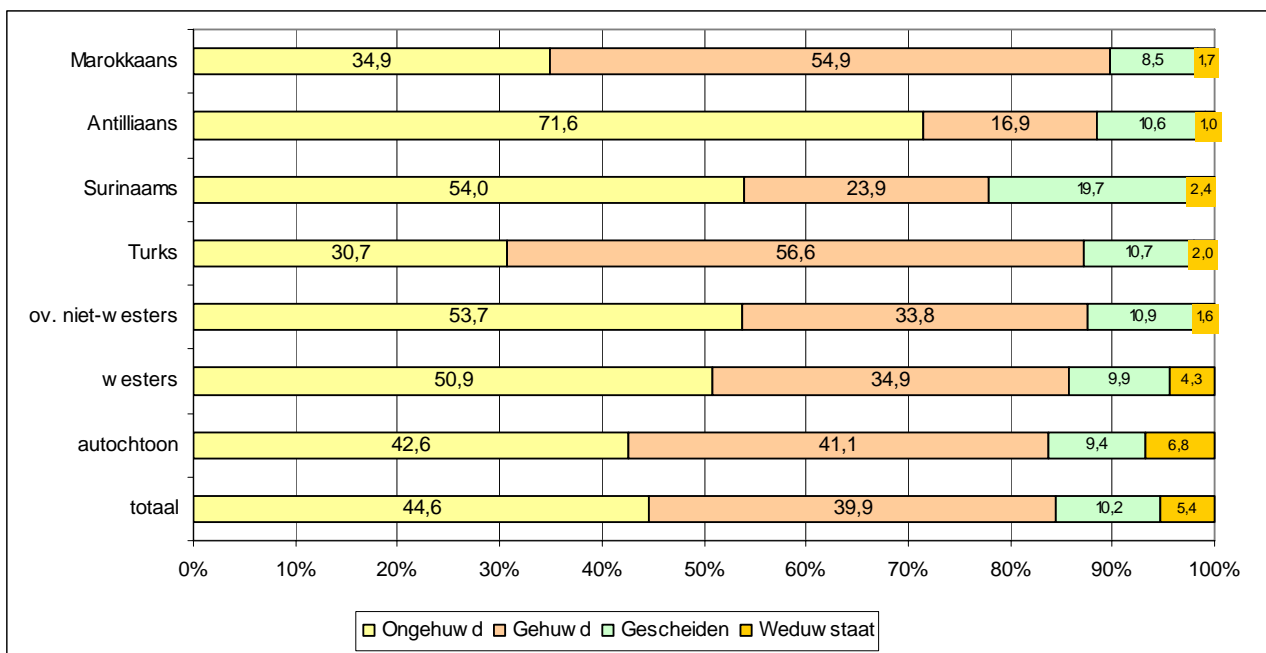
Bron: GBA, bewerking Risbo

2.6 Burgerlijke staat

Van alle inwoners van de 21 gemeenten van 16 jaar en ouder is 44,6 procent ongehuwd, 39,9 procent is gehuwd en de rest gescheiden (10,2 procent) of weduwe/weduwnaar (5,4 procent).

Van de Marokkaanse Nederlanders is een veel kleiner deel ongehuwd (34,9 procent). Het aandeel gehuwden is duidelijk hoger dan gemiddeld (54,9 procent). De rest is gescheiden (8,5 procent) of weduwe/weduwnaar (1,7 procent). Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat is gescheiden, is relatief laag vergeleken met de totale bevolking van de 21 gemeenten.

Het aandeel weduwen en weduwnaren is lager dan gemiddeld, dit komt voornamelijk door de leeftijdsopbouw bij de migrantengroepen (zie figuur 2.5). Aangezien de migrantengroepen relatief minder ouderen kennen dan gemiddeld, is het aandeel weduwen/weduwnaren logischerwijze ook kleiner dan gemiddeld.

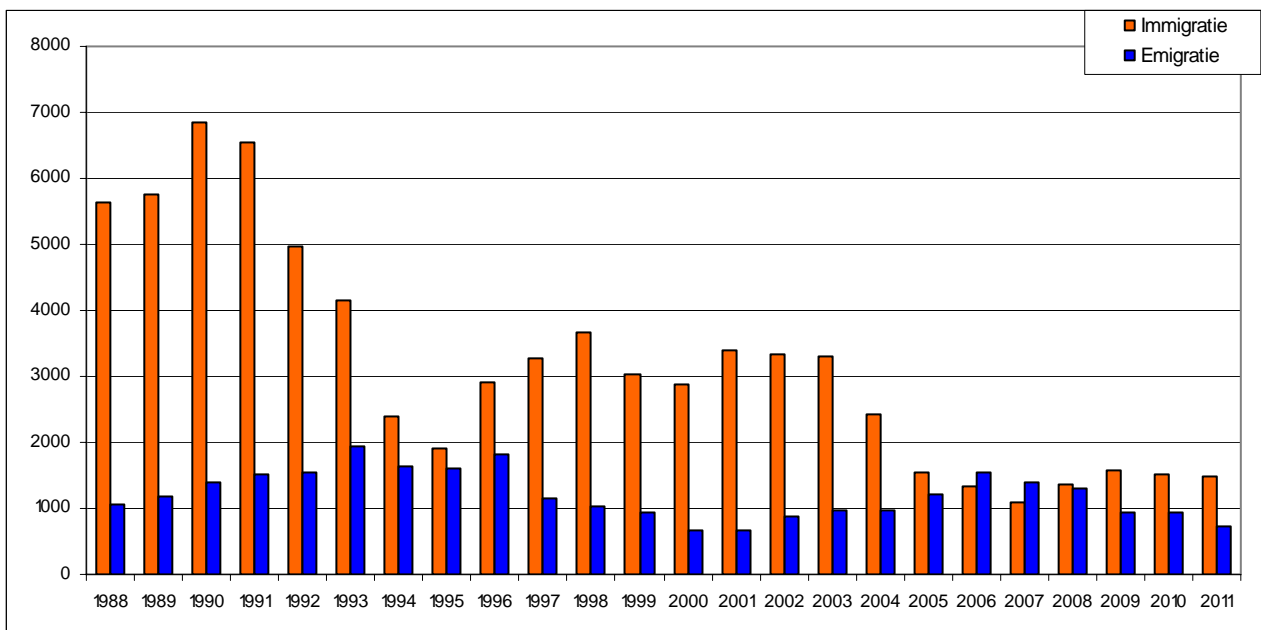

Figuur 2.8: Bevolking (16 jaar en ouder) naar burgerlijke staat, 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

2.7 Buitenlandse migratie

In figuur 2.9 wordt de immigratie en emigratie van Marokkanen sinds 1988 weergegeven. Met immigratie bedoelen we hier de vestiging van Marokkanen vanuit het buitenland in de 21 gemeenten, met emigratie het vertrek van Marokkanen vanuit de 21 gemeenten naar het buitenland. In de periode 1988-1993 is de immigratie het hoogst. In 1990 vestigden zich 6.932 Marokkanen in de 21 gemeenten. Na een sterke afname in 1994 en 1995, volgde er een lichte stijging vanaf 1996. Vanaf dit jaar tot en met 2004 komen er tussen de 3 en 4 duizend Marokkanen naar de 21 gemeenten. In de jaren erna neemt de immigratie weer af. De afgelopen drie jaar komen er ongeveer 1.500 Marokkanen, in 2011 vestigen 1.524 Marokkanen zich in de 21 gemeenten. De emigratie stijgt vanaf 1988 tot ongeveer 2.000 personen in 1993, blijft dan enkele jaren stabiel om vervolgens vanaf 1997 af te nemen tot 657 emigranten in 2001. Daarna neemt de emigratie jaarlijks toe tot 1.570 in 2006, na 2006 daalt de emigratie jaarlijks, in 2011 vertrekken er 739 Marokkaanse Nederlanders vanuit de 21 gemeenten naar het buitenland.

Figuur 2.9: Buitenlandse migratie van Marokkanen, 1988-2011 (in absolute aantallen)

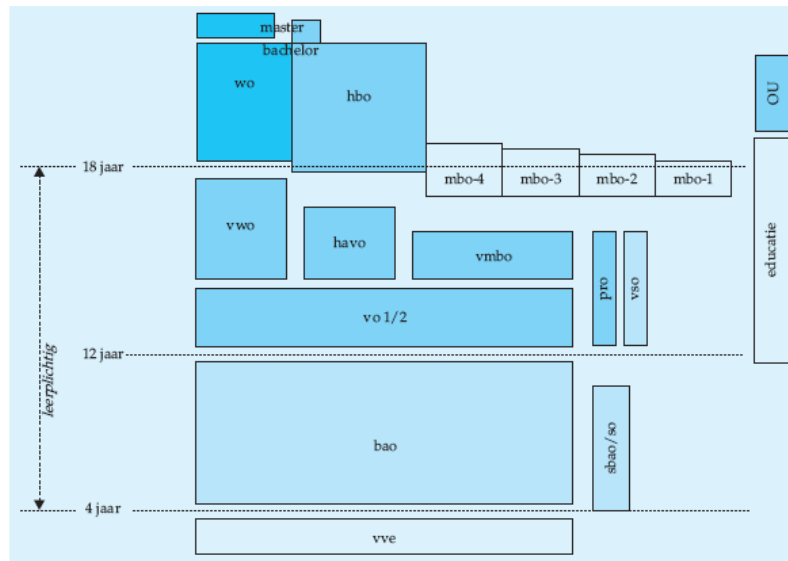
Bron: CBS, StatLine

3.1 Inleiding

Een goede opleiding is belangrijk voor de latere positie op de arbeidsmarkt. Een laag opleidingsniveau leidt in het algemeen tot geringere arbeidsmarktkansen, zowel in termen van participatie als het niveau waarop men gaat werken. In paragraaf 3.2 wordt eerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. Vervolgens staan we in paragraaf 3.3 stil bij de positie van jongeren in de leeftijd 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Een van de hoofddoelstellingen van het beleid is het terugdringen van voortijdig schoolverlaten onder Marokkaanse Nederlanders. In paragraaf 3.4 presenteren we cijfers over nieuwe voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2010/2011. We bekijken of (en zo ja in welke mate) er een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en of zich hierin ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 veranderingen hebben voorgedaan.

3.2 Gebruikte begrippen en databron**Leerlingen, deelnemers en voortijdig schoolverlaters**

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. In paragraaf 3.3 rapporteren we over jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (ho). De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het bekostigde onderwijs. Jongeren die particulier onderwijs volgen blijven buiten beschouwing. In dit hoofdstuk gebruiken we voor jongeren die onderwijs volgen in het algemeen de term leerlingen. Leerlingen die een mbo-opleiding volgen worden ook wel aangeduid als deelnemers. In schema 3.1 is, ter verduidelijking van de gebruikte termen en de niveaus, het Nederlandse onderwijsstelsel schematisch weergegeven.

Bron: OCW.

bao	basisonderwijs	so	speciaal onderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg	vmbo	voorbereidend middelbaar beroeps- onderwijs
bol	beroepsopleidende leerweg	vo	voortgezet onderwijs
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs	vso	voortgezet speciaal onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs	vve	voor- en vroegschoolse educatie
mbo	middelbaar beroepsonderwijs	vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
OU	Open Universiteit	wo	wetenschappelijk onderwijs
pro	praktijkonderwijs		
sbao	speciaal basisonderwijs		

Schema 3.1: Het Nederlandse onderwijsstelsel

Bron: CBS

In paragraaf 3.4 gaan we in op nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers). Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten. Voor de berekening van het percentage nieuwe vsv-ers is het aantal nieuwe vsv-ers in het schooljaar 2010/2011 gedeeld door het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in de gemeente per 1 januari 2011 en vermenigvuldigd met 100%.

Data

De in dit hoofdstuk gepresenteerde onderwijsgegevens zijn gebaseerd op registraties in de Basisregistratie Onderwijs (BRON) en aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Alle leerlingen in het bekostigd voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd.

Voorlopige cijfers

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. Een voorbeeld: de voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2010/2011 zijn in maart 2012 bekend en worden in oktober 2012 definitief vastgesteld.⁵ In dit rapport presenteren we de voorlopige cijfers. Dit geldt zowel voor de cijfers van de schooljaren 2008/2009 en 2009/2010 als die van het schooljaar 2010/2011.

Koppeling

Nieuwe voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2008/2009, 2009/2010 en 2010/2011 zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009, 2010 en 2011. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is, zijn in onderstaande tabellen dus niet opgenomen. De DUO gegevens hebben als peildatum 1 oktober. Deze zijn gekoppeld aan de bevolkingsbestanden per 1 januari. Schoolgaande jongeren worden daardoor gerekend tot de gemeente waar zij per 1 januari stonden ingeschreven. De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers kunnen daardoor licht afwijken van eerder door DUO gepresenteerde cijfers.

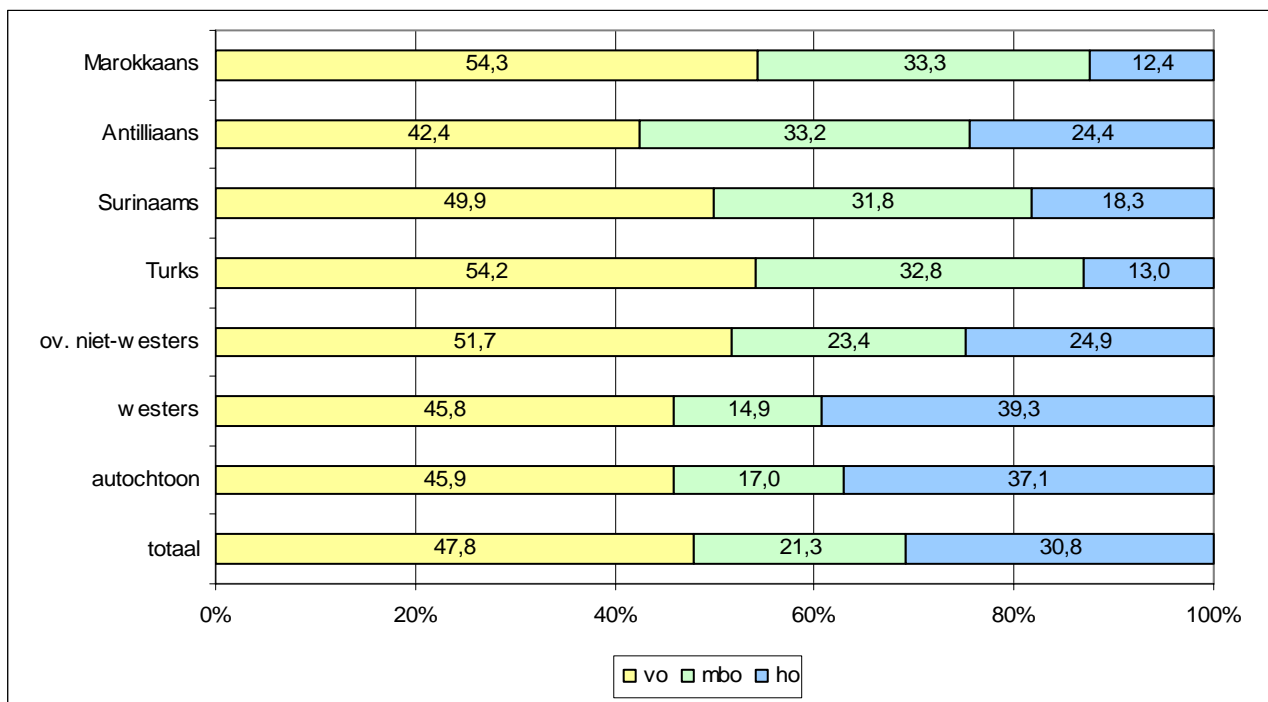
⁵ OCW (2010). *Handleiding vsv-cijferproducten*, p. 17

3.3 Leerlingen en deelnemers

Figuur 3.1 gaat in op de positie van 12 t/m 22-jarige jongeren in het bekostigde onderwijs. We zien dat 47,8 procent van de jongeren van 12 t/m 22-jaar uit de 21 gemeenten voortgezet onderwijs volgt, 21,3 procent volgt middelbaar beroepsonderwijs en de resterende 30,8 procent hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs.⁶

Het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren van 12 t/m 22 jaar dat voortgezet onderwijs volgt (54,3 procent) is groter dan in de totale groep leerlingen. Van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen volgt een bovengemiddeld groot deel een mbo-opleiding (33,3 procent).

De deelname van Marokkaans-Nederlandse leerlingen aan het hoger onderwijs is met 12,4 procent duidelijk lager dan het gemiddelde van 30,8 procent in de 21 gemeenten.

Figuur 3.1: Leerlingen in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, in schooljaar 2010/2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

⁶ Een deel van de 12-jarigen (en ook 13-jarigen) volgt nog basisonderwijs. Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

3.3.1 Marokkaans-Nederlandse leerlingen in het voortgezet onderwijs

In figuur 3.2 wordt per herkomstgroep aangegeven welk deel van de 12 t/m 22 jarige leerlingen praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo volgt.⁷

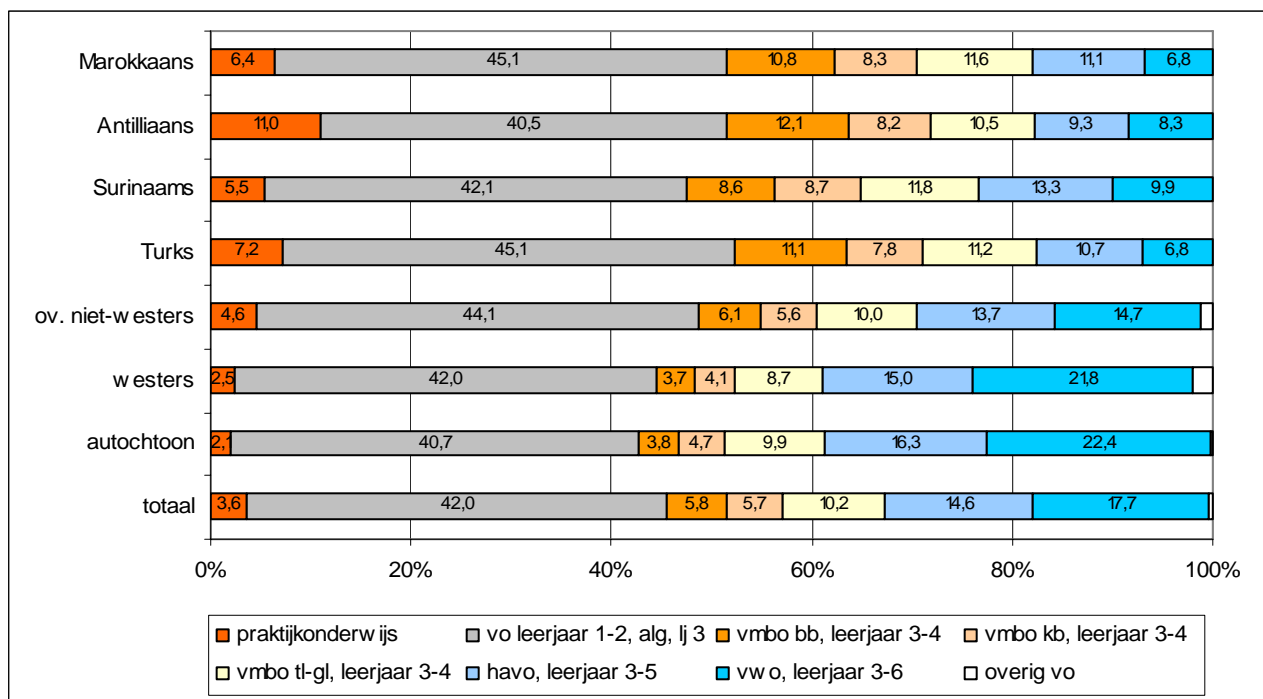
Het aandeel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren dat praktijkonderwijs volgt (6,4 procent) is groter dan het gemiddelde van 3,6 procent. Het praktijkonderwijs is bestemd voor leerlingen die niet in staat zijn om een diploma te behalen in het vmbo. Het beoogt de leerlingen op te leiden voor zeer eenvoudig werk op de arbeidsmarkt. Stages zijn daarbij een essentieel onderdeel.

Binnen het vmbo volgen Marokkaans-Nederlandse jongeren vaker dan gemiddeld de laagste leerweg (de basisberoepsgerichte leerweg). Van alle leerlingen volgt 5,8 procent deze leerweg. Bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren is dat 10,8 procent.

We zien verder dat van de totale groep leerlingen van 12 t/m 22 jaar uit de 21 gemeenten 14,6 procent in de bovenbouw van de havo zit en 17,7 procent in de bovenbouw van het vwo. Bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren liggen deze percentages lager. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren zit 11,1 procent van de leerlingen in de bovenbouw van de havo en 6,8 procent in de bovenbouw van het vwo.

---

⁷ Leerlingen in het speciaal onderwijs zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten. Het speciaal onderwijs is voor leerlingen met een functiebeperking (zie schema 3.1). Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

Figuur 3.2: Leerlingen in het voortgezet onderwijs naar onderwijsniveau en etnische herkomst, in schooljaar 2010/2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

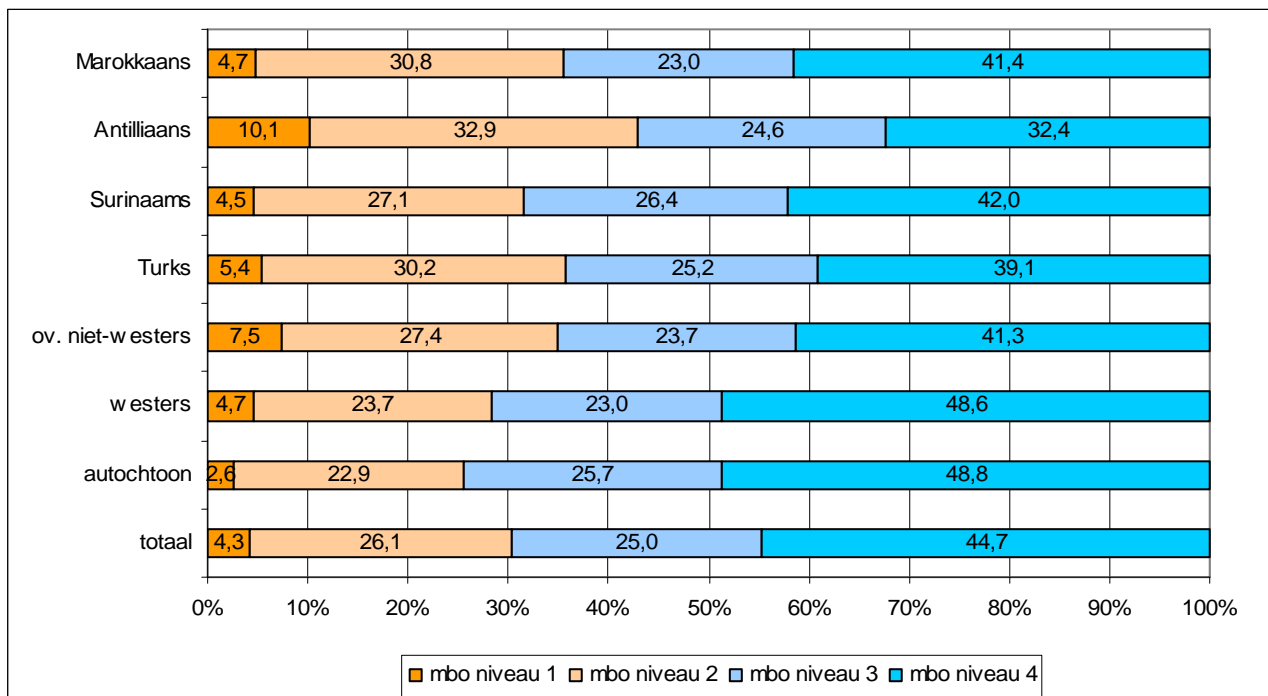
Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

3.3.2 Marokkaans-Nederlandse deelnemers in het mbo

Figuur 3.3 heeft betrekking op de 12 t/m 22-jarige schoolgaande jongeren in het mbo. Het mbo kent met name in de beroepsbegeleidende leerweg een aanzienlijk aantal leerlingen dat ouder is dan 22 jaar. Deze blijven hier buiten beschouwing omdat er geen gegevens over beschikbaar zijn.

Het mbo kent vier niveaus. In de 21 gemeenten volgt 4,3 procent van alle deelnemers een assistent-opleiding (niveau 1). Verder zien we dat 26,1 procent van de deelnemers de basisberoepsopleiding (niveau 2) en 25,0 procent de vakopleiding (niveau 3) volgt. Het aandeel deelnemers dat een middenkader- of specialistenopleiding (niveau 4) volgt is het grootst, 44,7 procent.

Voor de deelname van Marokkaans-Nederlandse zien we een ander beeld dan gemiddeld in de 21 gemeenten. Het aandeel deelnemers dat een assistent-opleiding volgt is ongeveer gelijk aan dat van de totale groep mbo-leerlingen (4,7 procent). Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat een basisberoepsopleiding (niveau 2) volgt, is hoger dan gemiddeld. Het deel dat een opleiding op niveau 3 volgt is iets lager dan het gemiddelde (23,0 procent). Verder volgt 41,4 procent van de Marokkaans-Nederlandse deelnemers een mbo-opleiding op het hoogste niveau (niveau 4). Dit percentage is iets lager dan het gemiddelde.

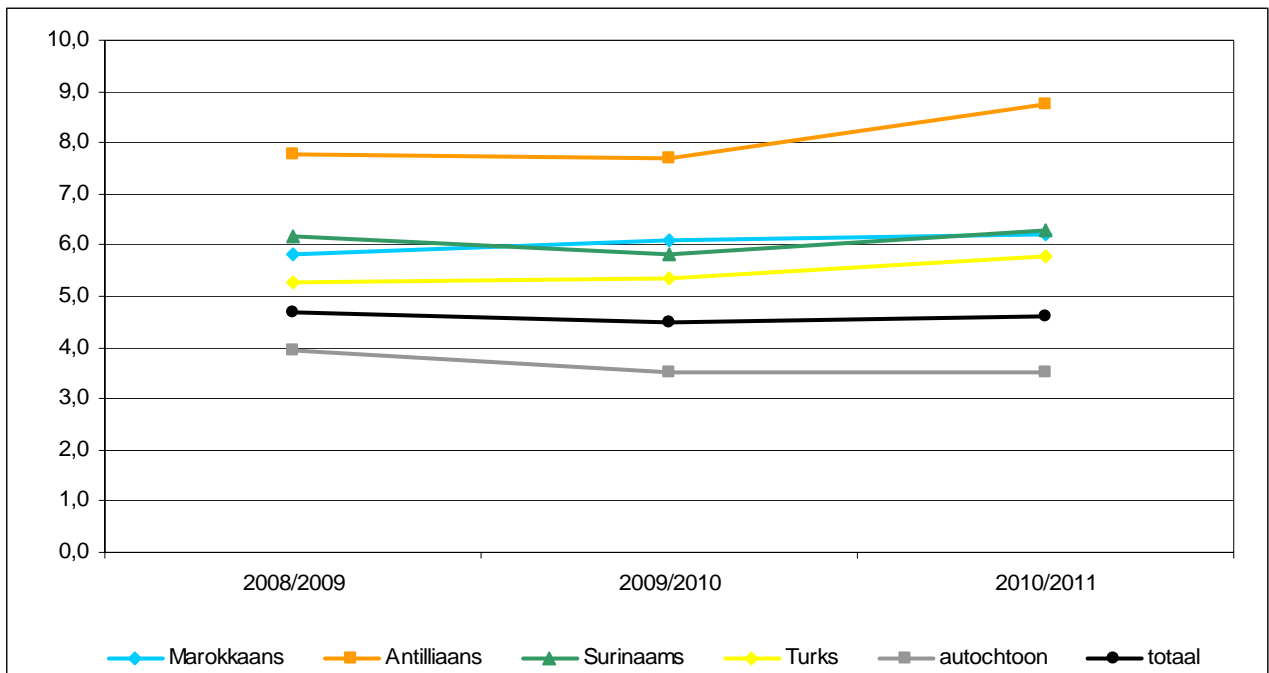

Figuur 3.3: Leerlingen (12-22 jaar) aan het mbo naar niveau en etnische herkomstsgroep, in schooljaar 2010/2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

3.4 Nieuwe voortijdig schoolverlaters

In deze paragraaf gaan we in op nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers). We bekijken het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters onder Marokkaans-Nederlandse jongeren en relateren dit aan het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters onder alle jongeren in de 21 gemeenten. We maken daarbij tevens een vergelijking tussen het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de schooljaren 2008/2009, 2009/2010 en 2010/2011. In figuur 3.4 is het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar per schooljaar opgenomen.

Figuur 3.4: Nieuwe voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) naar etnische herkomst, schooljaar 08/09 tot en met 10/11 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Per 1 januari 2011 wonen er in de 21 gemeenten 252.300 jongeren van 12 t/m 22 jaar die voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs volgen (zie tabel 3.1). In het schooljaar 2010/2011 hebben er hiervan 11.671 (4,6 procent) de school voortijdig verlaten. Het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters is vergelijkbaar met het schooljaar 2008/2009 toen 4,7 procent van de jongeren zonder startkwalificatie uitstroomde.

Van de 26.830 Marokkaans-Nederlandse jongeren hebben er 1.669 (6,2 procent) de school voortijdig verlaten. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse

jongeren dat de school voortijdig verlaat is iets toegenomen ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 toen 5,8 procent de school voortijdig verliet.

Oververtegenwoordiging

Een belangrijke doelstelling van het beleid is het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.⁸ In tabel 3.1 is per herkomstgroep het aantal en aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters en de oververtegenwoordiging weergegeven. Van alle jongeren die voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs volgen is 4,6 procent een nieuwe voortijdig schoolverlater. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren heeft 6,2 procent de school voortijdig verlaten. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters komt daarmee uit op 34 procent. In het schooljaar 2008/2009 was de oververtegenwoordiging 9 procentpunten lager (25 procent). Ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 is het aantal Marokkaans-Nederlandse schoolverlaters met 108 personen toegenomen. Onder de totale groep schoolverlaters is er een afname van 260 personen ten opzichte van het schooljaar 2008/2009.

Tabel 3.1: Nieuwe voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) naar etnische herkomst, schooljaar 08/09 tot en met 10/11

	Marokkaans				totaal			
	08/09	09/10	10/11	verschil 08/09-10/11	08/09	09/10	10/11	verschil 08/09-10/11
leerlingen vo/mbo 12 t/m 22 jaar	26.778	27.381	26.830		255.467	257.633	252.300	
nieuwe voortijdig schoolverlaters (N)	1.561	1.664	1.669	108	11.931	11.532	11.671	-260
nieuwe voortijdig schoolverlaters (%)	5,8	6,1	6,2	0,4	4,7	4,5	4,6	-0,1
oververtegenwoordiging (%)	25	36	34	9	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

⁸ Een rekenvoorbeeld: als van alle jongeren in de gemeente 5% de school voortijdig verlaat en van de jongeren in de herkomstgroep 7,5% dan is de oververtegenwoordiging: $((7,5-5)/5)*100=50\%$. Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

Figuur 3.5 geeft een overzicht van de situatie van de Marokkaans-Nederlandse voortijdige schoolverlaters in de 21 gemeenten in het schooljaar 2010/2011. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage vsv-ers, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse vsv-ers ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met het schooljaar 2008/2009. Ook de omvang van het aantal vsv-ers is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook tabellen b3.3 en b3.3a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse nieuwe vsv-ers in schooljaar 2010/2011 weer. Gemiddeld is 6,2 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 21 gemeenten voortijdig schoolverlater. In Culemborg, Oosterhout, Maasluis, Veenendaal, Ede, Gouda, Helmond, Leiden, Amsterdam en Eindhoven is het aandeel Marokkaans-Nederlandse vsv-ers lager dan dit gemiddelde. In Zeist, Nijmegen en Schiedam is het aandeel Marokkaans-Nederlandse vsv-ers aanzienlijk hoger dan gemiddeld.

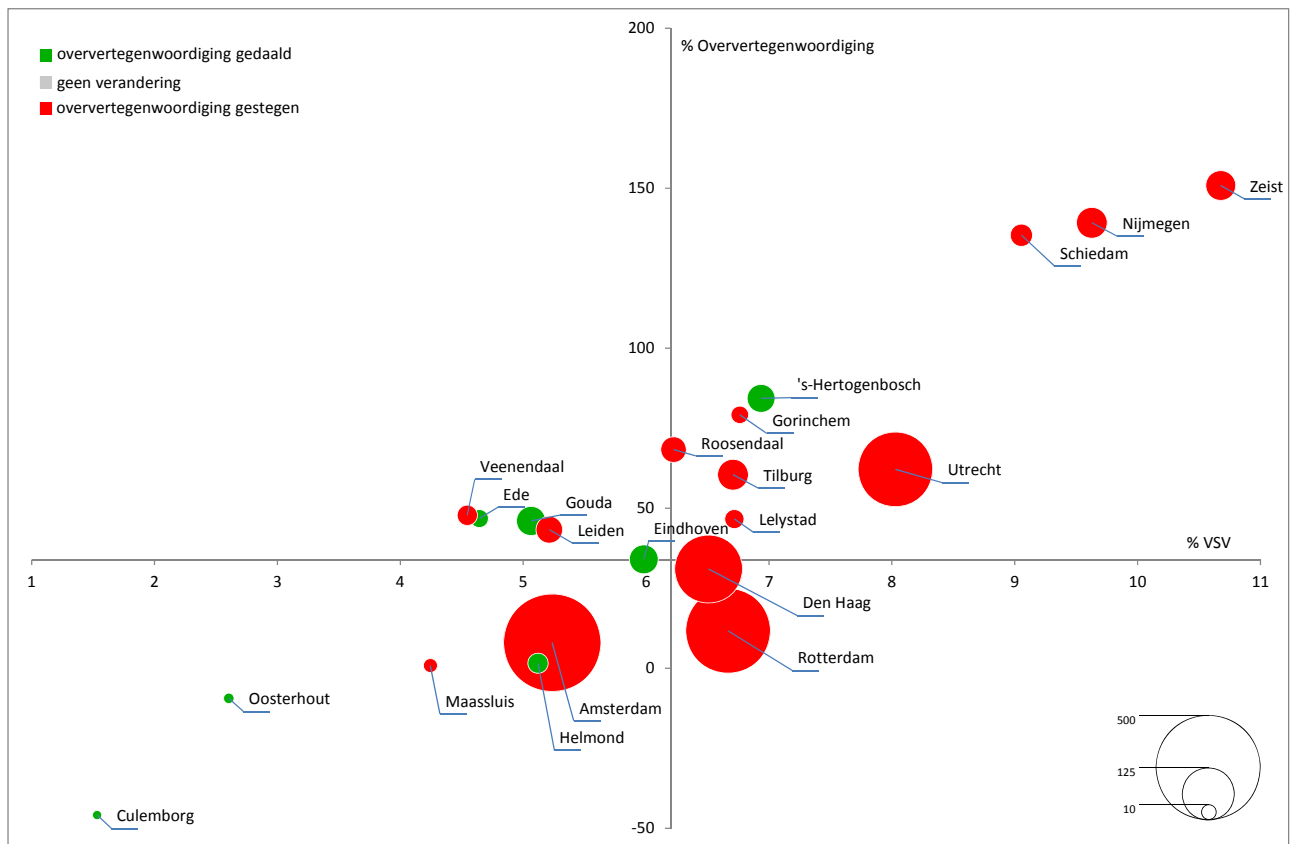
De verticale positie van elke cirkel geeft voor schooljaar 2010/2011 het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is gemiddeld 34 procent. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging. In Culemborg, Oosterhout, Maassluis, Helmond, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is oververtegenwoordiging lager dan gemiddeld in de 21 gemeenten.⁹ In Zeist, Nijmegen en Schiedam is de oververtegenwoordiging relatief het hoog.

Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met de oververtegenwoordiging in schooljaar 2008/2009. In 7 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. In 14 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen. De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse nieuwe vsv-ers in schooljaar 2010/2011 weer. De grootste cirkel is die van Amsterdam, daar zijn in schooljaar 2010/2011 438 Marokkaans-Nederlandse vsv-ers. De kleinste

---

⁹ In Culemborg en Oosterhout het aantal Marokkaans-Nederlandse vsv-ers met 4 respectievelijk 5 zeer beperkt. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse vsv-ers is in deze gemeenten lager dan het gemiddelde in de gemeente. Er is dus geen sprake van een oververtegenwoordiging maar van een ondervertegenwoordiging.

cirkels zijn die van Culemborg en Oosterhout waar 4 respectievelijk 5 Marokkaans-Nederlandse vsv-ers staan geregistreerd.

	Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters					
	populatie	voortijdig schoolverlaters		oververtegenwoordiging		
	2010/2011 N	2010/2011 N	2010/2011 %	2008/2009 %	2010/2011 %	verschil 08/09 – 10/11 %
Amsterdam	8.364	438	5,2	6	8	2
Rotterdam	4.964	331	6,7	11	12	1
Utrecht	3.201	257	8,0	40	62	22
Den Haag	3.257	212	6,5	12	31	19
Gouda	770	39	5,1	73	46	-27
Eindhoven	652	39	6,0	70	34	-36
Tilburg	656	44	6,7	15	60	45
Leiden	633	33	5,2	-2	43	45
's-Hertogenbosch	519	36	6,9	105	84	-21
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	482	30	6,2	56	68	12
Helmond	371	19	5,1	5	2	-3
Nijmegen	457	44	9,6	84	139	55
Zeist	384	41	10,7	123	151	28
Veenendaal	418	19	4,5	20	48	28
Ede	323	15	4,6	118	47	-71
Lelystad	253	17	6,7	4	47	43
Schiedam	254	23	9,1	54	135	81
Culemborg	261	4	1,5	64	-46	-110
Gorinchem	207	14	6,8	-8	79	87
Oosterhout	192	5	2,6	75	-9	-84
Maassluis	212	9	4,2	-28	1	29
Totaal 21 MG	26.830	1.669	6,2	25	34	9

Figuur 3.5: Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters in de 21 gemeenten

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

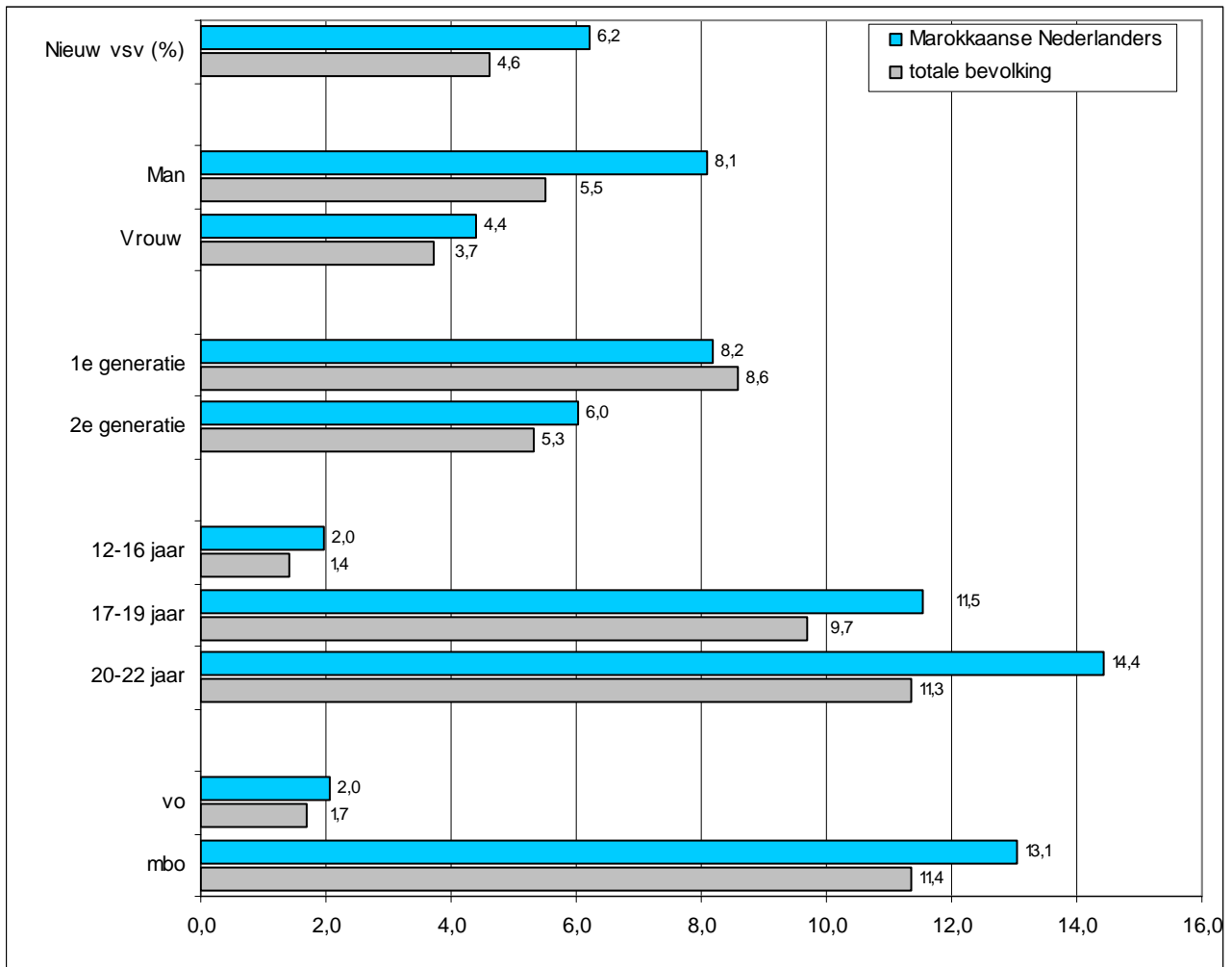
3.4.1 Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters naar achtergrondkenmerken

In figuur 3.6 splitsen we de vsv-cijfers uit naar geslacht, generatie en leeftijd. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder jongens is groter dan onder meisjes. We zien dit beeld zowel bij de totale groep jongeren als bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren. Onder Marokkaanse jongens is het aandeel voortijdig schoolverlaters 8,1 procent onder Marokkaanse meisjes 4,4 procent. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder de eerste generatie is groter dan onder de tweede generatie. Dit beeld zien we bij de totale groep allochtone jongeren alsook bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren.¹⁰ Het zijn vooral jongeren vanaf 17 jaar die de school voortijdig verlaten. Van de Marokkaans-Nederlandse 12 t/m 16 jarigen is 2,0 procent vsv-er, in de leeftijdsgroep van 17 t/m 19 jaar is dat 11,5 procent, van de 20 t/m 22 jarigen is 14,4 procent vsv-er. Het aandeel voortijdig schoolverlaters is met name in het mbo relatief hoog, dit zien we ook bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren (13,1 procent).

---

¹⁰ Het verschil tussen de eerste en tweede generatie is grotendeels het gevolg van het verschil in de leeftijdsopbouw. Onder de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders is het aandeel 17-22 jarigen groter dan onder de tweede generatie en het aandeel vsv-ers onder 17-22 jarige jongeren is veel groter dan onder de 12-16 jarige jongeren.

Figuur 3.6 Aandeel nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) onder Marokkaanse Nederlanders naar achtergrondkenmerken*, in schooljaar 2010/2011 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

* Bij uitsplitsing naar generatie heeft het totaalcijfer betrekking op de totale allochtone bevolking

3.5 Onderwijs 2003/2004 - 2010/2011

In het voorgaande is ingegaan op een aantal aspecten van de onderwijspositie van Marokkaanse Nederlanders in het schooljaar 2010/2011. We constateren dat zij in een achterstandspositie verkeren. Zij zijn oververtegenwoordigd op de lagere niveaus van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Ook is het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren dat het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat iets groter dan in de totale groep leerlingen. In dit hoofdstuk worden geen verklaringen gegeven voor de achtergestelde positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren in het onderwijs. Het is echter duidelijk dat de sociaal economische uitgangspositie van Marokkaanse migranten en hun kinderen veelal minder gunstig is dan die van

bijvoorbeeld westerse migranten en autochtonen en dat deze minder gunstige uitgangspositie samenhangt met de achtergestelde positie in het onderwijs. Bovendien is er in de afgelopen jaren wel (grote) vooruitgang geboekt. Analyse van landelijke cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) over de periode 2003/2004 t/m 2010/2011 laat bijvoorbeeld zien dat het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de (lagere) basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo sterk is gedaald en het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de havo en het vwo juist is gestegen.¹¹ Een soortgelijk beeld zien we in het mbo. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat de assistent-opleiding, een opleiding op het laagste niveau binnen het mbo, volgt is in de periode 2005/2006 t/m 2010/2011 gedaald en het aandeel dat het hoogste mbo niveau volgt is gestegen.¹²

---

¹¹ SCP (2012). *Jaarrapport Integratie 2011*, p. 104.

¹² CBS StatLine

Hoofdstuk 4   **Arbeid en Uitkering**

4.1   Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de arbeids- en uitkerings situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking. In paragraaf 4.2 wordt allereerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en databronnen. Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 gerapporteerd over het aandeel niet-werkende werkzoekenden. Het aandeel werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders is landelijk gezien hoger dan in de totale bevolking. Het reduceren van de oververtegenwoordiging van Marokkaanse Nederlanders op dit terrein is een belangrijke doelstelling van het beleid gericht op Marokkaanse Nederlanders. We bekijken of er ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden en of zich hierin ten opzichte van 2009 veranderingen hebben voorgedaan. In paragraaf 4.4 doen we een soortgelijke analyse voor het aandeel uitkeringsontvangers onder Marokkaanse Nederlanders.

4.2   Gebruikte begrippen en databronnen

Niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. In paragraaf 4.3 rapporteren we over niet-werkende werkzoekenden (NWW) in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar. Een niet-werkende werkzoekende is gedefinieerd als een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum. In paragraaf 4.4 gaan we in op personen die een uitkering ontvangen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet investeren in jongeren (WIJ) en/of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze

werknemers, respectievelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAW en IOAZ).¹³

Veelal wordt gerapporteerd over het percentage niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers. Deze percentages zijn berekend door het aantal NWW-ers (respectievelijk het aantal uitkeringsontvangers) te delen door het aantal personen in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (de potentiële beroepsbevolking) en te vermenigvuldigen met 100%.

Data

De in dit hoofdstuk gepresenteerde gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het bestand met werkzoekenden die per 31-12-2011 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1-1-2012 als peildatum.

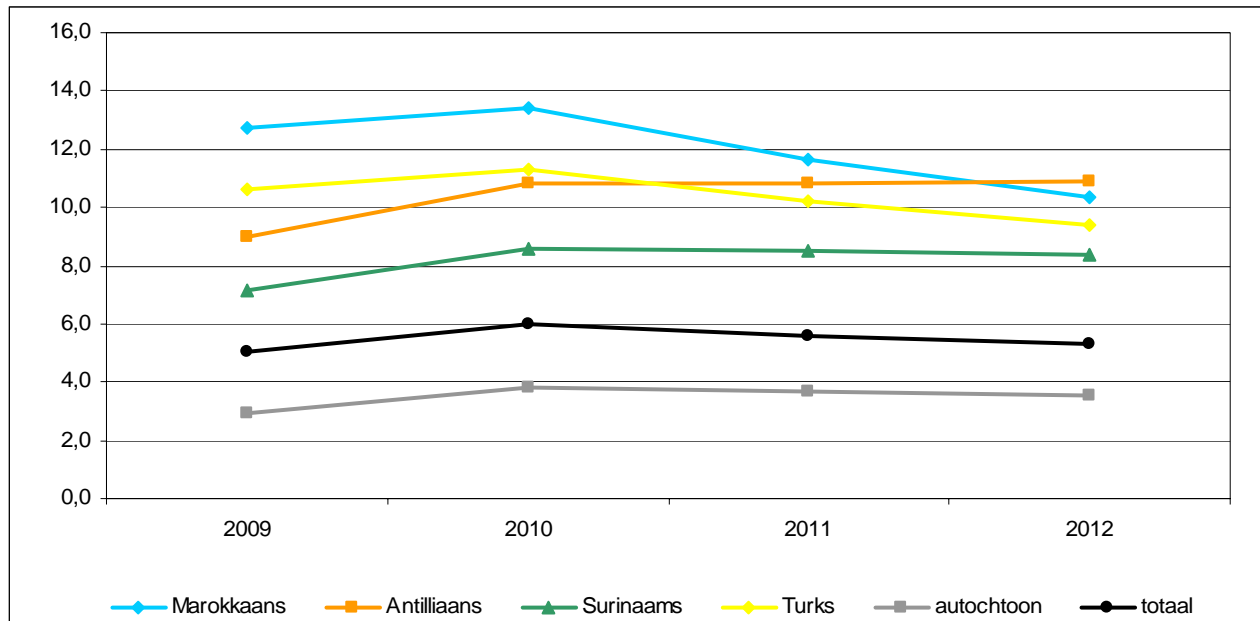
4.3 Werkzoekenden

In figuur 4.1 is het aandeel werkzoekenden in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar van 2009 tot en met 2012 opgenomen. Per 1 januari 2012 wonen in de 21 gemeenten 2.673.494 personen van 15 t/m 64 jaar. Daarvan staan er 142.373 (5,3 procent) als niet-werkende werkzoekende bij het UWV WERKbedrijf ingeschreven (zie ook tabel 4.1). Het aandeel niet-werkende werkzoekenden is vergelijkbaar met 2009. Toen stond 5,1 procent van de 15-64 jarigen als niet-werkende werkzoekende ingeschreven. In de tussenliggende jaren lag het percentage werkzoekenden hoger.

Van de 146.486 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 64 jaar zijn er 15.202 (10,4 procent) als niet-werkende werkzoekende geregistreerd. Dit percentage is iets lager dan het percentage van 12,7 in 2009.

---

¹³ Per 1 januari 2012 is de WIJ afgeschaft. Jongeren kunnen vanaf die datum een WWB uitkering aanvragen. In een paar gemeenten zijn ook enkele personen die een uitkering ontvangen in het kader van de Wet inkomensvoorziening kunstenaars (WIK) in het bestand opgenomen. Deze blijven in de navolgende analyses buiten beschouwing.

Figuur 4.1: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het aandeel niet-werkende werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders is hoger dan in de totale bevolking van de 21 gemeenten. Een doelstelling van het beleid is het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse niet-werkende werkzoekenden. De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het percentage werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders afwijkt van dat onder de hele bevolking in de gemeente. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel werkzoekenden in de totale groep en de groep Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁴ In tabel 4.1 is per herkomstgroep het aantal en aandeel werkzoekenden onder 15 t/m 64-jarigen en het percentage oververtegenwoordiging weergegeven sinds 2009.

Van alle 15 t/m 64-jarigen is 5,3 procent werkzoekend. Van de 15 t/m 64-jarige Marokkaanse Nederlanders is 10,4 procent werkzoekend. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is 95 procent. Dat is 56 procentpunten lager dan de oververtegenwoordiging van 151 procent in 2009. Ten opzichte van 2009 is het aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden met 2.270 personen afgenomen. Onder de totale groep 15 t/m 64-jarigen is het aantal werkzoekenden met 9.980 personen toegenomen.

¹⁴ Een rekenvoorbeeld: als van alle 15-64 jarigen in de gemeente 8% als werkzoekende staat ingeschreven en van de 15-64 jarigen in de herkomstgroep 10% dan is de oververtegenwoordiging: $((10-8)/8) \cdot 100 = 25\%$. Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Tabel 4.1: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012

	Marokkaans					totaal				
	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12
bevolking van 15 t/m 64 jaar	137.433	140.552	143.649	146.486		2.611.224	2.637.727	2.671.608	2.673.494	
werkzoekenden	17.472	18.855	16.694	15.202	-2.270	132.393	157.588	149.425	142.373	9.980
% werkzoekenden	12,7	13,4	11,6	10,4	-2,3	5,1	6,0	5,6	5,3	0,2
oververtegenwoordiging	151	125	108	95	-56	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

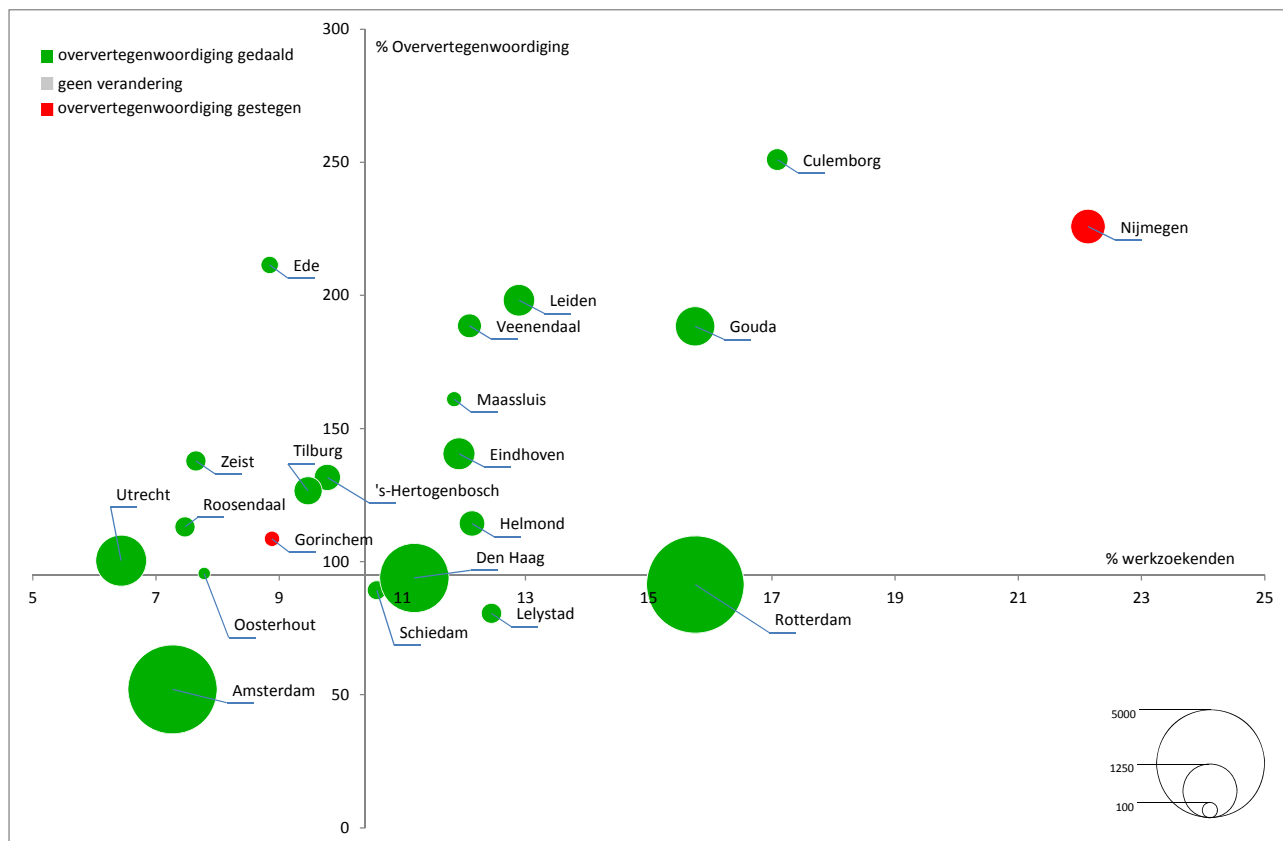
Figuur 4.2 geeft een overzicht van de situatie van de Marokkaans-Nederlandse 15-64 jarige werkzoekenden in de 21 gemeenten per 1 januari 2012. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage werkzoekenden, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1 januari 2009. Ook de omvang van het aantal werkzoekenden is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b4.5 en b4.5a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden per 1 januari 2012 weer. Gemiddeld is 10,4 procent van de Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten werkzoekend. In Utrecht is het aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden met 6,4 procent het laagst. In Nijmegen is het aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden het hoogst (22,1 procent).

De verticale positie van elke cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is gemiddeld 95 procent. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging. In Amsterdam is de oververtegenwoordiging het laagst (52 procent). De oververtegenwoordiging is het hoogst in Culemborg (251 procent). Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1 januari 2009. In 19 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in Ede (-167 procentpunten). Ook in Amsterdam, Utrecht, Leiden, Zeist, Culemborg en Maassluis is de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten afgenomen. In 2 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen.

De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden per 1-1-2012

weer. De grootste cirkel is die van Rotterdam, daar zijn er 4.093 Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden. De kleinste cirkel is die van Oosterhout (66 Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden).

	Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden van 15 t/m 64 jaar					
	populatie	werkzoekenden		oververtegenwoordiging		
	2012 (N)	2012 (N)	2012 (%)	2009 (%)	2012 (%)	verschil 2009–2012 (%)
Amsterdam	46.995	3.417	7,3	115	52	-63
Rotterdam	25.976	4.093	15,8	122	91	-31
Utrecht	17.404	1.120	6,4	179	100	-79
Den Haag	18.484	2.069	11,2	119	94	-25
Gouda	4.234	667	15,8	235	188	-47
Eindhoven	3.675	438	11,9	146	141	-5
Tilburg	3.612	342	9,5	147	127	-20
Leiden	3.343	431	12,9	286	198	-88
's-Hertogenbosch	3.046	298	9,8	167	132	-35
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Rosendaal	2.356	176	7,5	145	113	-32
Helmond	2.308	280	12,1	151	114	-37
Nijmegen	2.327	515	22,1	170	226	56
Zeist	2.288	175	7,6	201	138	-63
Veenendaal*	2.043	247	12,1	*204	189	-15
Ede	1.481	131	8,8	378	211	-167
Lelystad	1.422	177	12,4	100	81	-19
Schiedam	1.483	157	10,6	117	89	-28
Culemborg	1.188	203	17,1	346	251	-95
Gorinchem	1.137	101	8,9	104	109	5
Oosterhout	848	66	7,8	142	96	-46
Maassluis	836	99	11,8	244	161	-83
21 MG	146.486	15.202	10,4	151	95	-56

* Gegevens 2009 ontbreken, vergelijkingsjaar is 2010

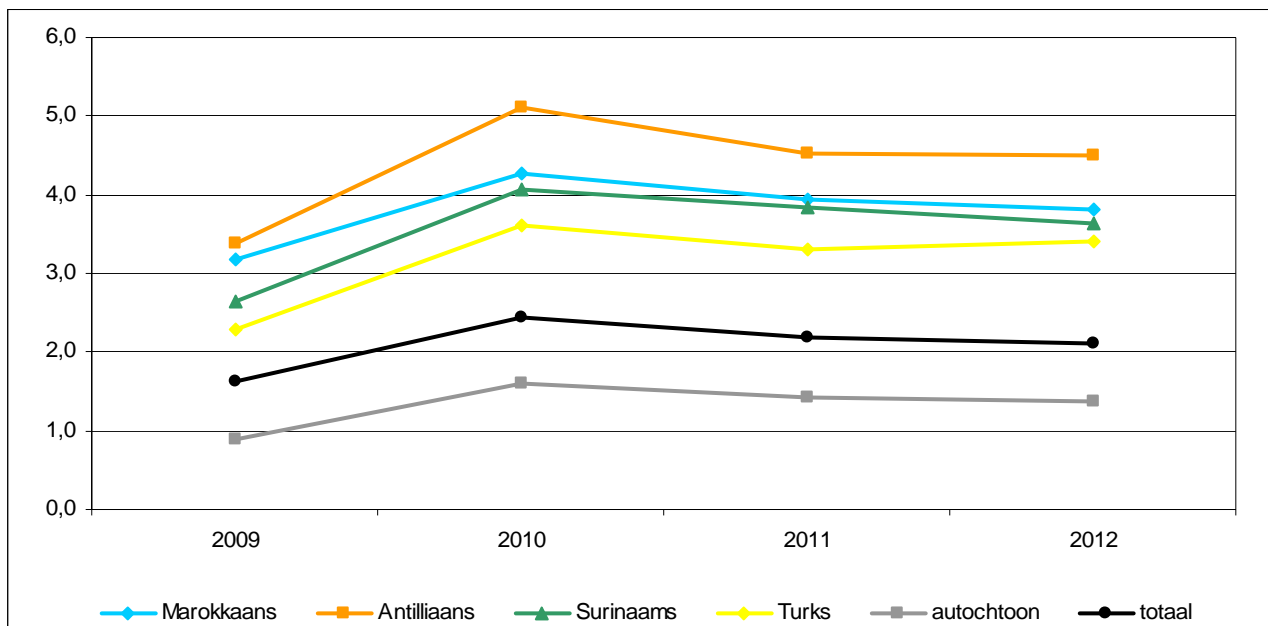
Figuur 4.2: Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15 t/m 64 jaar) in de 21 gemeenten

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Jongeren

In deze paragraaf kijken we naar het aandeel werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse jongeren in vergelijking met het aandeel werkzoekenden onder alle jongeren in de 21 gemeenten. Als we figuur 4.3 vergelijken met figuur 4.1 zien we dat het aandeel werkzoekenden onder jongeren van 15 t/m 24 jaar lager is dan onder ouderen.

Er wonen 513.334 jongeren van 15 t/m 24 jaar in de 21 gemeenten (zie ook tabel 4.2). Daarvan staan er 10.863 (2,1 procent) als werkzoekende geregistreerd. Het aandeel werkzoekende jongeren is iets toegenomen ten opzichte van 2009. Toen was 1,6 procent als werkzoekende ingeschreven. Het afgelopen jaar is het percentage werkzoekenden ongeveer gelijk gebleven. Van de 38.838 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 24 jaar zijn er 1.480 (3,8 procent) werkzoekend. In 2009 was dit met 3,2 procent, lager. Het afgelopen jaar is het percentage werkzoekenden ongeveer gelijk gebleven.

Figuur 4.3: Werkzoekenden (15-24 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

In tabel 4.2 is per herkomstgroep het aantal en aandeel werkzoekenden onder 15 t/m 24-jarigen en het oververtegenwoordigingspercentage weergegeven voor de afgelopen vier jaar. Van alle 15 t/m 24-jarigen is 2,1 procent werkzoekend. Van de 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 3,8 procent werkzoekend. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is 80 procent. Dat is 15 procentpunten lager dan de oververtegenwoordiging van 95 procent in 2009. Onder Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden gaat het om een toename van 268 personen. Onder de totale groep werkzoekenden gaat het om een toename met 2.681 personen.

Tabel 4.2: Werkzoekenden (15-24 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012

	Marokkaans					totaal				
	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12
bevolking van 15 t/m 24 jaar	38.101	38.313	38.507	38.838		500.475	507.487	513.630	513.334	
werkzoekenden	1.212	1.635	1.519	1.480	268	8.182	12.418	11.272	10.863	2.681
% werkzoekenden	3,2	4,3	3,9	3,8	0,6	1,6	2,4	2,2	2,1	0,5
oververtegenwoordiging	95	74	80	80	-15	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

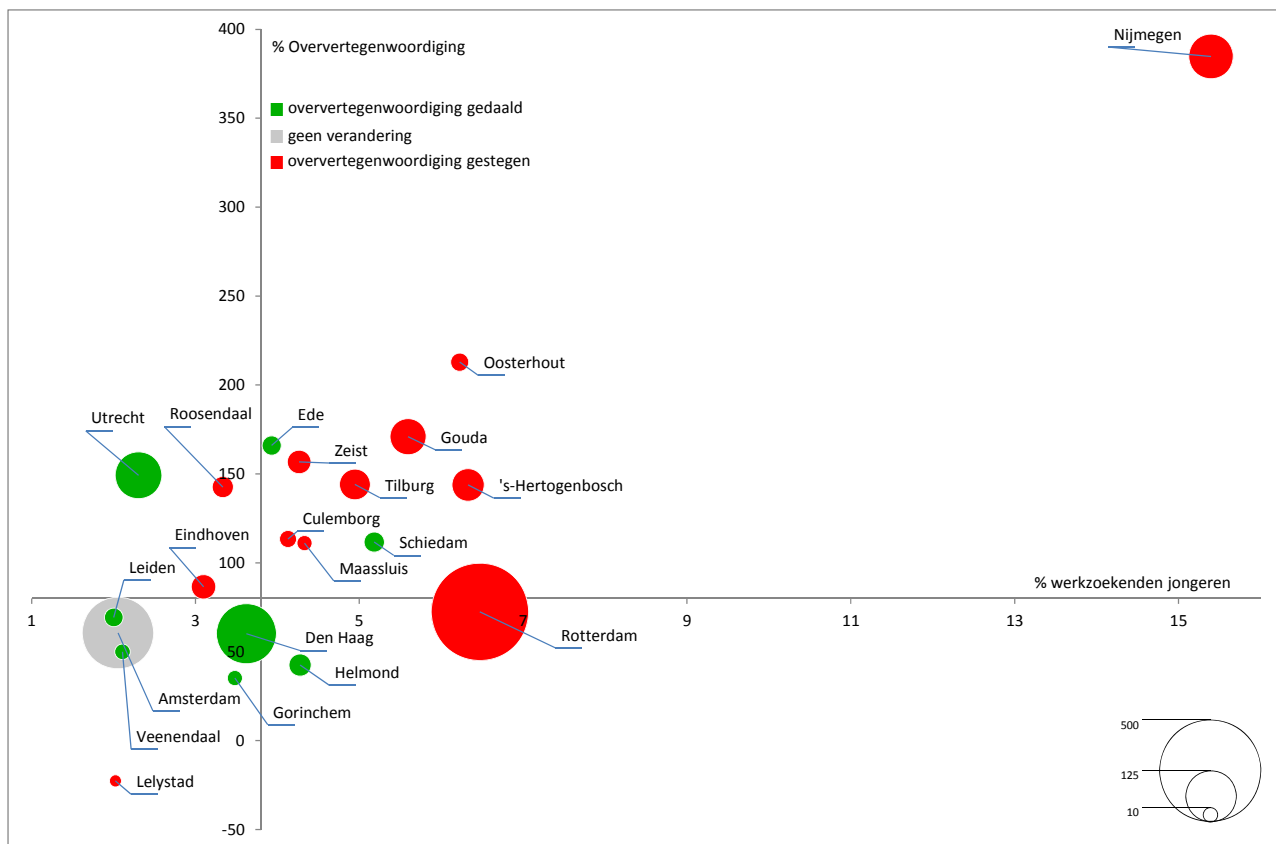
Figuur 4.4 geeft een overzicht van de situatie van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren in de 21 gemeenten per 1 januari 2012. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage werkzoekenden, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren ten opzichte van alle werkzoekende jongeren in de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1 januari 2009. Ook de omvang van het aantal werkzoekenden is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b4.5 en b4.5a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren per 1 januari 2012 weer. Gemiddeld is 3,8 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 21 gemeenten werkzoekend. Leiden en Lelystad hebben het laagste percentage Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren (2,0 procent). Ook in Amsterdam, Veenendaal, Utrecht, Eindhoven, Roosendaal, Gorinchem en Den Haag is het percentage Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren lager dan het gemiddelde in de 21 gemeenten. In Nijmegen is het aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren het hoogst (15,4 procent).

De verticale positie van elke cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is gemiddeld 80 procent. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging. In Lelystad is het aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren lager dan het gemiddelde in de gemeente. In Lelystad is de oververtegenwoordiging dus negatief (-23 procent). In Nijmegen is de oververtegenwoordiging het hoogst (385 procent).

Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1-1-2009. In 8 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in Leiden (-194 procentpunten). Ook in Helmond en Veenendaal is de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten afgenomen. In 12 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen. De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren per 1-1-2012 weer. Rotterdam telt 463 Marokkaans-Nederlandse werkzoekende

jongeren. In Lelystad zijn er slechts 7 werkzoekende Marokkaans-Nederlandse jongeren.

	Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden van 15 t/m 24 jaar					
	populatie	werkzoekenden		oververtegenwoordiging		
	2012 (N)	2012 (N)	2012 (%)	2009 (%)	2012 (%)	verschil 2009–2012 (%)
Amsterdam	12.169	250	2,1	61	61	0
Rotterdam	7.154	463	6,5	54	72	18
Utrecht	4.599	106	2,3	177	149	-28
Den Haag	4.860	176	3,6	97	60	-37
Gouda	1.126	63	5,6	119	171	52
Eindhoven	936	29	3,1	82	86	4
Tilburg	930	46	4,9	126	144	18
Leiden	849	17	2,0	263	69	-194
's-Hertogenbosch	806	51	6,3	85	144	59
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	660	22	3,3	62	143	81
Helmond	561	24	4,3	95	43	-52
Nijmegen	630	97	15,4	241	385	144
Zeist	633	27	4,3	112	157	45
Veenendaal*	569	12	2,1	*131	50	-81
Ede	458	18	3,9	209	166	-43
Lelystad	346	7	2,0	-57	-23	34
Schiedam	386	20	5,2	159	112	-47
Culemborg	339	14	4,1	27	113	86
Gorinchem	316	11	3,5	63	35	-28
Oosterhout	257	16	6,2	49	213	164
Maassluis	254	11	4,3	95	111	16
21 MG	38.838	1.480	3,8	95	80	-15

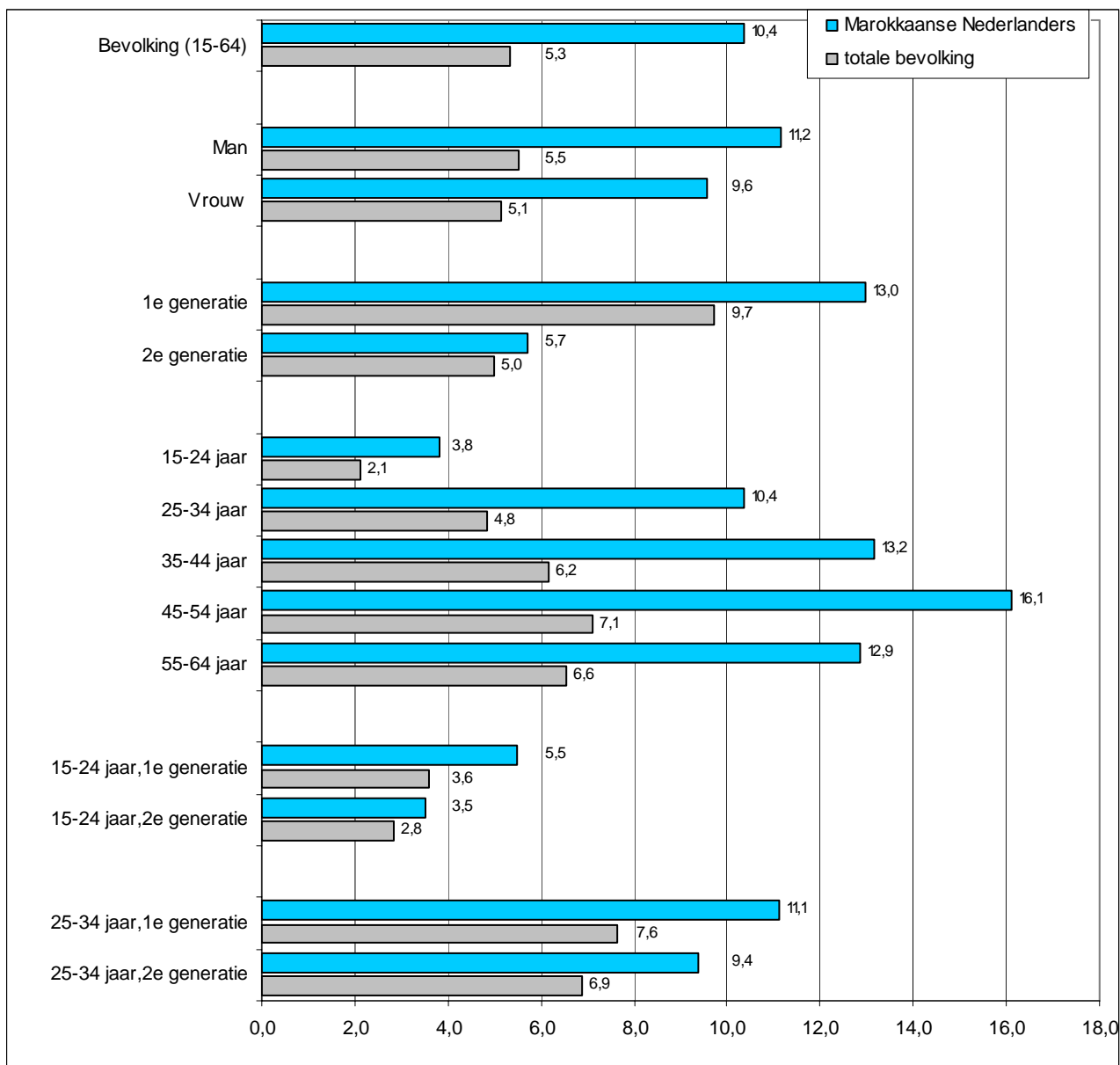
* Gegevens 2009 ontbreken, vergelijkingsjaar is 2010

Figuur 4.4: Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15 t/m 24 jaar) in de 21 gemeenten

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

4.3.1 Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden naar achtergrondkenmerken

In figuur 4.5 wordt het aandeel werkzoekenden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en generatie. We zien dat het percentage werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse mannen hoger ligt dan onder Marokkaans-Nederlandse vrouwen (respectievelijk 11,2 procent en 9,6 procent). Bij de Marokkaanse Nederlanders is het percentage werkzoekenden, onder de eerste generatie veel hoger dan onder de tweede generatie. Dit kan deels het gevolg zijn van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie. De tweede generatie Marokkaanse Nederlanders is gemiddeld genomen veel jonger en het aandeel werkzoekenden onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We corrigeren hiervoor door generaties te vergelijken binnen de leeftijdsgroepen van 15-24 jaar en 25-34 jaar. Onder de 15-24-jarigen is het aandeel werkzoekenden in de eerste generatie eveneens iets hoger dan bij de tweede generatie Marokkaanse Nederlanders (5,5 procent tegenover 3,5 procent bij de 15-24-jarigen). Ook onder de 25-34-jarigen is het aandeel werkzoekenden onder de eerste generatie iets hoger. Naarmate de leeftijd stijgt, stijgt het aandeel werkzoekenden. In de leeftijdsgroep van 45 tot en met 54 jaar is het aandeel werkzoekenden het hoogst. Van de totale groep 45-54-jarigen in de 21 gemeenten is 7,1 procent werkzoekend. Ook onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking vinden we het hoogste aandeel werkzoekenden onder de 45-54 jarigen (16,1 procent).

Figuur 4.5 : Aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar) naar achtergrondkenmerken*, per 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

* Bij uitsplitsing naar generatie heeft het totaalcijfer betrekking op de totale allochtone bevolking

Kenmerken van werkzoekenden

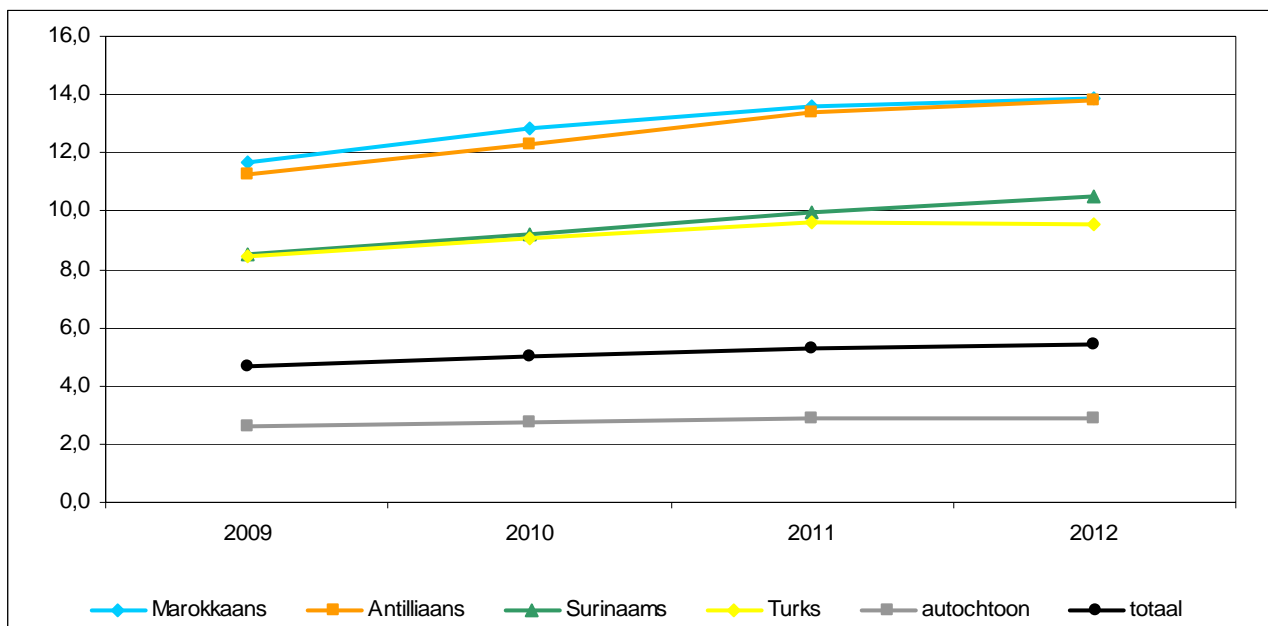
In tabel b4.3 in de bijlage wordt stilgestaan bij enkele andere kenmerken van de werkzoekenden, namelijk: duur, opleidingsniveau en beroepsniveau. We zien hier dat van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden 31,6 procent korter dan 6 maanden werkzoekend is. Dit is lager dan het gemiddelde van de totale groep werkzoekenden in de 21 gemeenten (36,8 procent). Van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden heeft 54,1 procent geen of lager onderwijs genoten. Hiermee zijn ze lager opgeleid dan de gemiddelde werkzoekende in

de 21 gemeenten, daarvan heeft 33,7 procent een opleiding op het laagste niveau. Daarnaast zoeken Marokkaanse Nederlanders vaker werk op een elementair niveau dan de gemiddelde werkzoekende (44,3 procent tegenover 28,4 procent gemiddeld).

4.4 Uitkeringen

In deze paragraaf staan personen die afhankelijk zijn van een uitkering centraal. Van de 2.673.494 inwoners in de 21 gemeenten in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar zijn er 145.643 (5,4 procent) afhankelijk van een uitkering in het kader van de WWB of de IOA (zie figuur 4.6 en tabel 4.3). In 2009 was 4,6 procent van de 15 t/m 64-jarigen afhankelijk van een uitkering. Het aandeel personen dat afhankelijk is van een uitkering is iets hoger dan in 2009.

Van de 146.486 Marokkaanse Nederlanders krijgen er 20.273 (13,8 procent) een uitkering. De uitkeringsafhankelijkheid van Marokkaanse Nederlanders is iets gestegen ten opzichte van 2009, toen 11,7 procent afhankelijk was van een uitkering. Het afgelopen jaar is het percentage uitkeringsontvangers ongeveer gelijk gebleven.

Figuur 4.6: Personen (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat afhankelijk is van een uitkering is groter dan het aandeel uitkeringsafhankelijken in de totale bevolking van de 21 gemeenten. Een doelstelling van het beleid is om deze oververtegenwoordiging te verminderen.

De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het percentage Marokkaanse Nederlanders met een uitkering afwijkt van dat onder de hele bevolking in de gemeente. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel uitkeringsontvangers in de totale groep en de groep Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁵ In tabel 4.3 is per herkomstgroep het aantal en aandeel uitkeringsontvangers onder 15 t/m 64-jarigen en de oververtegenwoordiging weergegeven.

Van alle 15 t/m 64-jarigen is 5,4 procent afhankelijk van een uitkering. In 2012 ontvangt 13,8 procent van de 15 t/m 64-jarige Marokkaanse Nederlanders een uitkering. De oververtegenwoordiging komt in 2012 uit op 154 procent. Dat is 2 procentpunten hoger dan de oververtegenwoordiging van 152 procent in 2009. De oververtegenwoordiging is sinds 2009 ongeveer gelijk gebleven. Onder Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers gaat het om een toename van 4.207 personen. Onder de totale groep uitkeringsontvangers gaat het om een toename van 24.272 personen.

Tabel 4.3: Personen (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012

	Marokkaans					totaal				
	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12
bevolking van 15 t/m 64 jaar	137.433	140.552	143.649	146.486	0	2.611.224	2.637.727	2.671.608	2.673.494	
uitkeringen (N)	16.066	18.051	19.526	20.273	4.207	121.371	131.810	141.668	145.643	24.272
uitkeringen (%)	11,7	12,8	13,6	13,8	2,1	4,6	5,0	5,3	5,4	0,8
oververtegenwoordiging (%)	152	157	156	154	2	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

¹⁵ Een rekenvoorbeeld: als van alle 15-64 jarigen in de gemeente 6% afhankelijk is van een uitkering en van de 15-64 jarigen in de herkomstgroep 12% dan is de oververtegenwoordiging: $((12-6)/6)*100=100\%$. Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

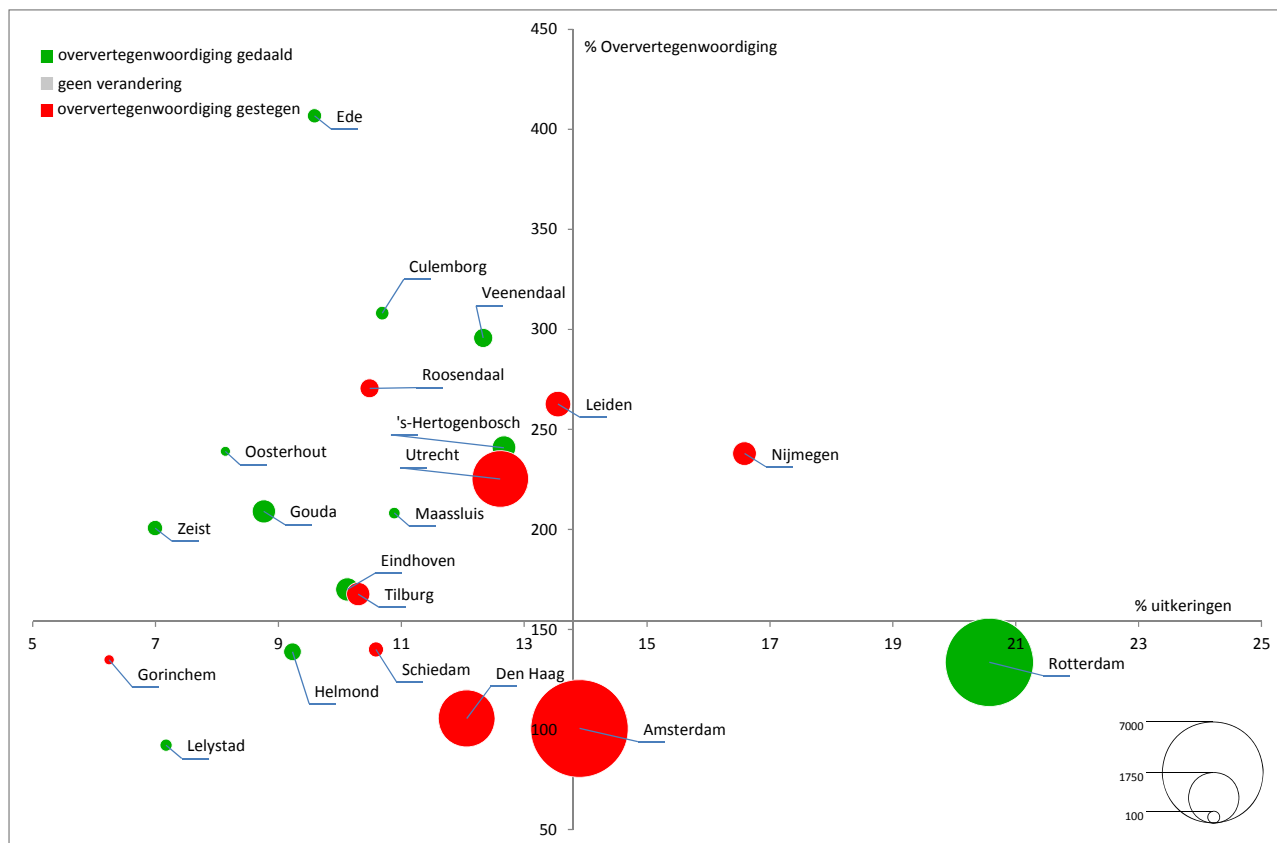
Figuur 4.7 geeft een overzicht van de 15-64 jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in de 21 gemeenten per 1-1-2012. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage uitkeringsontvangers, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1-1-2009. Ook een indicatie van het aantal uitkeringsontvangers is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b4.6 en b4.6a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers per 1-1-2012 weer. Gemiddeld is 13,8 procent van de Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten afhankelijk van een uitkering. In Gorinchem is het percentage Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers met 6,2 procent het laagst. In Rotterdam is het aandeel Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers het hoogst (20,6 procent).

De verticale positie van elke cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is gemiddeld 154 procent. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging. In Lelystad is de oververtegenwoordiging het laagst (92 procent). De oververtegenwoordiging is het hoogst in Ede (407 procent). Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met 2009. In 12 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in Culemborg (-71 procentpunten). Ook in Oosterhout en Maassluis is de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten gedaald. In 9 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen.

De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers per 1-2012 weer. De grootste cirkel is die van Amsterdam (6.533 uitkeringsontvangers). De kleinste cirkel is die van Oosterhout. In Oosterhout zijn er 69 Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers van 15 t/m 64 jaar.

	Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers van 15 t/m 64 jaar					
	populatie	uitkeringsontvangers		oververtegenwoordiging		
	2012 (N)	2012 (N)	2012 (%)	2009 (%)	2012 (%)	verschil 2009-2012 (%)
Amsterdam	46.995	6.533	13,9	97	101	4
Rotterdam	25.976	5.344	20,6	138	134	-4
Utrecht	17.404	2.195	12,6	185	225	40
Den Haag	18.484	2.230	12,1	102	106	4
Gouda	4.234	371	8,8	226	209	-17
Eindhoven	3.675	372	10,1	181	170	-11
Tilburg	3.612	372	10,3	139	168	29
Leiden	3.343	453	13,6	256	263	7
's-Hertogenbosch	3.046	386	12,7	249	241	-8
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	2.356	247	10,5	214	271	57
Helmond	2.308	213	9,2	154	139	-15
Nijmegen	2.327	386	16,6	168	238	70
Zeist	2.288	160	7,0	234	201	-33
Veenendaal	2.043	252	12,3	300	296	-4
Ede	1.481	142	9,6	452	407	-45
Lelystad	1.422	102	7,2	122	92	-30
Schiedam	1.483	157	10,6	138	140	2
Culemborg	1.188	127	10,7	379	308	-71
Gorinchem	1.137	71	6,2	89	135	46
Oosterhout	848	69	8,1	307	239	-68
Maassluis	836	91	10,9	261	208	-53
21 MG	146.486	20.273	13,8	152	154	2

Figuur 4.7: Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15 t/m 64 jaar) in de 21 gemeenten

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie bewerking Risbo

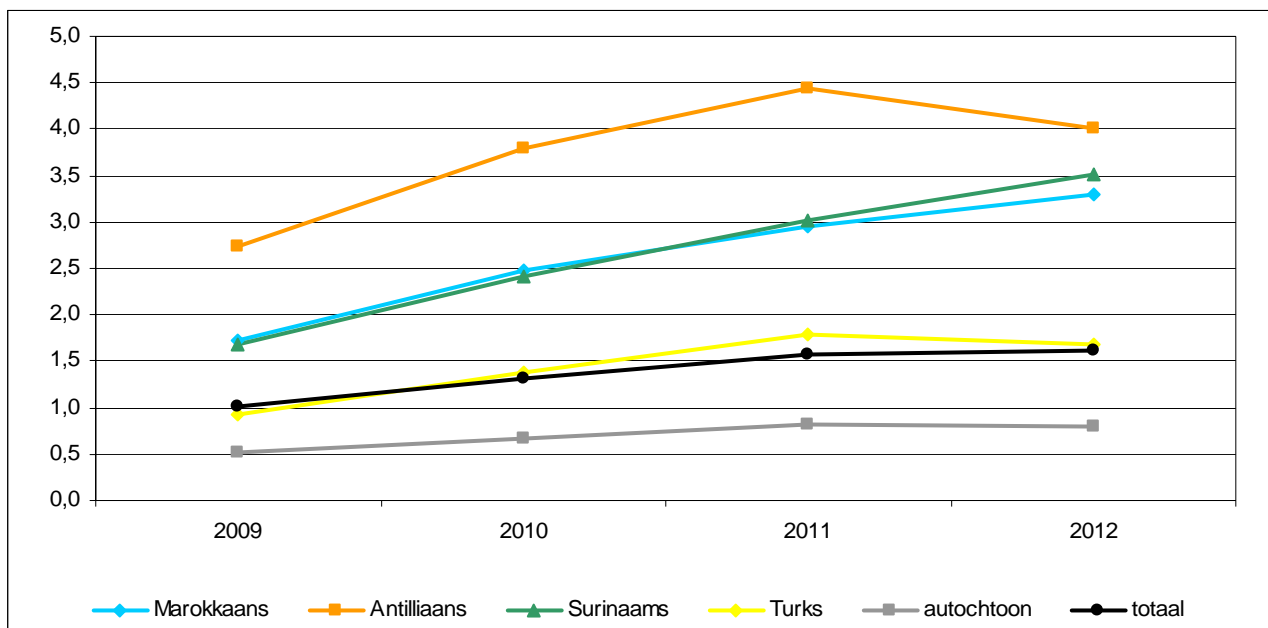
Jongeren

In deze paragraaf kijken we naar de mate van uitkeringsafhankelijkheid van Marokkaans-Nederlandse jongeren in vergelijking met de uitkeringsafhankelijkheid van alle jongeren in de 21 gemeenten.

Als we figuur 4.8 vergelijken met figuur 4.6, blijkt dat de uitkeringsafhankelijkheid van 15 t/m 24 jarige jongeren veel kleiner is die dan van 15 t/m 64 jarigen.

Er wonen in de 21 gemeenten 513.334 jongeren. Daarvan ontvangen er 8.315 (1,6) procent een uitkering. Dat is een toename in vergelijking met 2009, toen 1,0 procent van de jongeren een uitkering ontving. Het afgelopen jaar is het percentage uitkeringsontvangers gelijk gebleven.

Van de 38.838 Marokkaans-Nederlandse jongeren krijgen er 1.278 (3,3 procent) een uitkering. We zien dat het percentage Marokkaans-Nederlandse jongeren ten opzichte van 2009 duidelijk toegenomen is. Toen ontving 1,7 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren een uitkering.

Figuur 4.8: Personen (15-24 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

In tabel 4.4 is het aantal en aandeel uitkeringsontvangers en het oververtegenwoordigingspercentage onder 15 t/m 24-jarigen weergegeven. Voor de 15 t/m 24-jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers is de oververtegenwoordiging 103 procent. Dat is 34 procentpunten hoger dan de oververtegenwoordiging van 69 procent in 2009. Onder Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers gaat het om een toename van 624 personen. Onder de totale groep uitkeringsontvangers gaat het om een toename van 3.240 personen.

Tabel 4.4: Personen (15-24 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012

	Marokkaans					totaal				
	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12	2009	2010	2011	2012	verschil 09-12
bevolking van 15 t/m 24 jaar	38.101	38.313	38.507	38.838	0	500.475	507.487	513.630	513.334	
uitkeringen (N)	654	952	1.135	1.278	624	5.075	6.697	8.056	8.315	3.240
uitkeringen (%)	1,7	2,5	2,9	3,3	1,6	1,0	1,3	1,6	1,6	0,6
oververtegenwoordiging (%)	69	88	88	103	34	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

Figuur 4.9 geeft een overzicht van de 15-24 jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in de 21 gemeenten per 1-1-2012. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage uitkeringsontvangers, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging per 1-1-2009. Ook een indicatie van het aantal uitkeringsontvangers is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b4.6 en b4.6a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage uitkeringsontvangers onder Marokkaans-Nederlandse jongeren weer. Gemiddeld is 3,3 procent van de 15-24-jarige Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten afhankelijk van een uitkering. In Lelystad is het percentage 15-24-jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers met 0,3 procent het laagst. In Nijmegen is het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren met een uitkering relatief hoog (9,0 procent).

De verticale positie van elke cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is gemiddeld 103 procent. In Lelystad, Gorinchem, Amsterdam, Den Haag, Helmond, Maassluis, Gouda, Rotterdam, Eindhoven, Schiedam en Tilburg is oververtegenwoordiging lager dan gemiddeld in de 21 gemeenten.¹⁶ De oververtegenwoordiging is het hoogst in Nijmegen (462 procent).

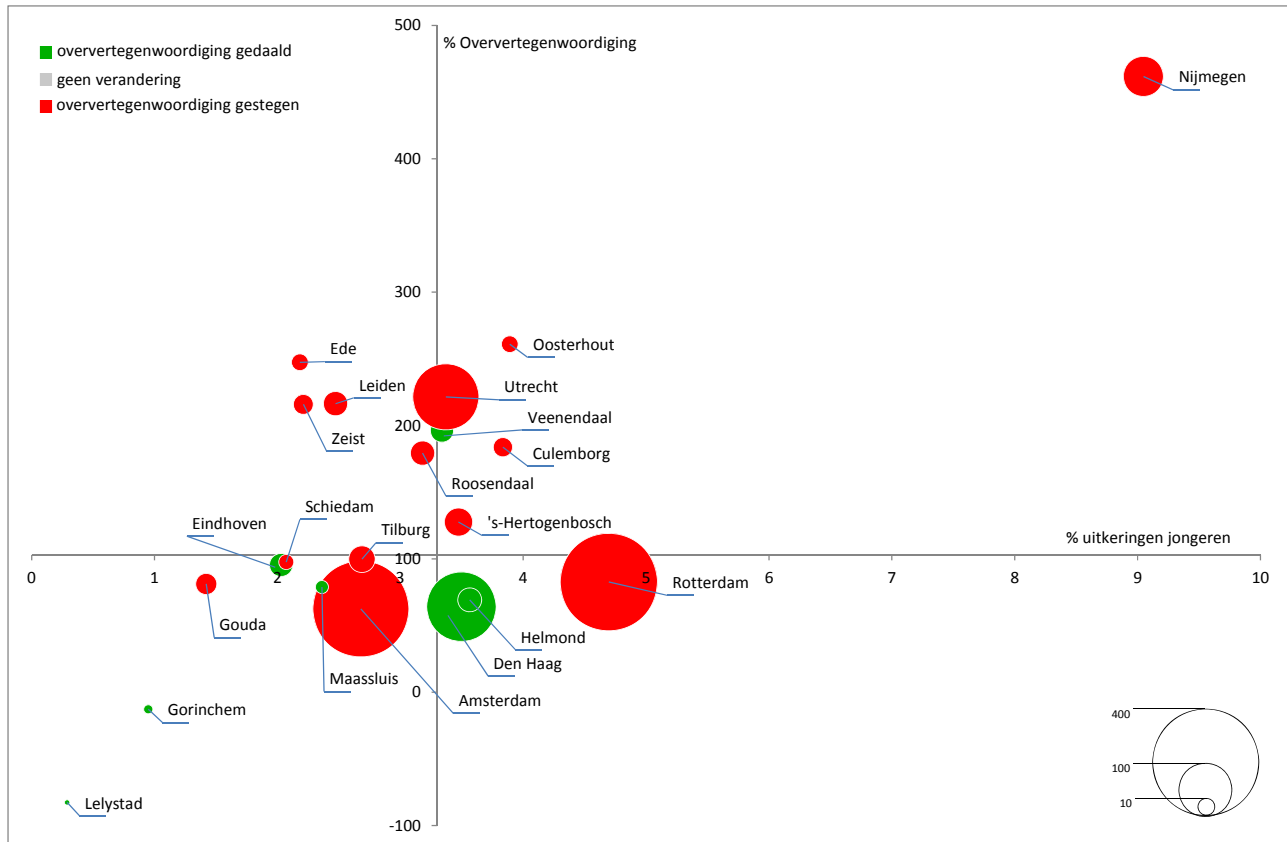
Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met 2009. In 7 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in Helmond (-105 procentpunten). Ook in Veenendaal en Lelystad is de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten gedaald. In 14 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen.

De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal 15-24-jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers weer. De grootste cirkel is die van Rotterdam. Per 1-1-2012 zijn er in Rotterdam 336 Marokkaans-Nederlandse jongeren met een

---

¹⁶ In Lelystad en Gorinchem is het aantal Marokkaans-Nederlandse jongeren met een uitkering met 1 respectievelijk 3 zeer klein. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren met een uitkering is in deze gemeenten lager dan het gemiddelde in de gemeente. Er is dus geen sprake van een oververtegenwoordiging maar van een ondervertegenwoordiging.

uitkering. De kleinste cirkel is die van Lelystad. In Lelystad is er slechts 1 Marokkaans-Nederlandse jongere met een uitkering.

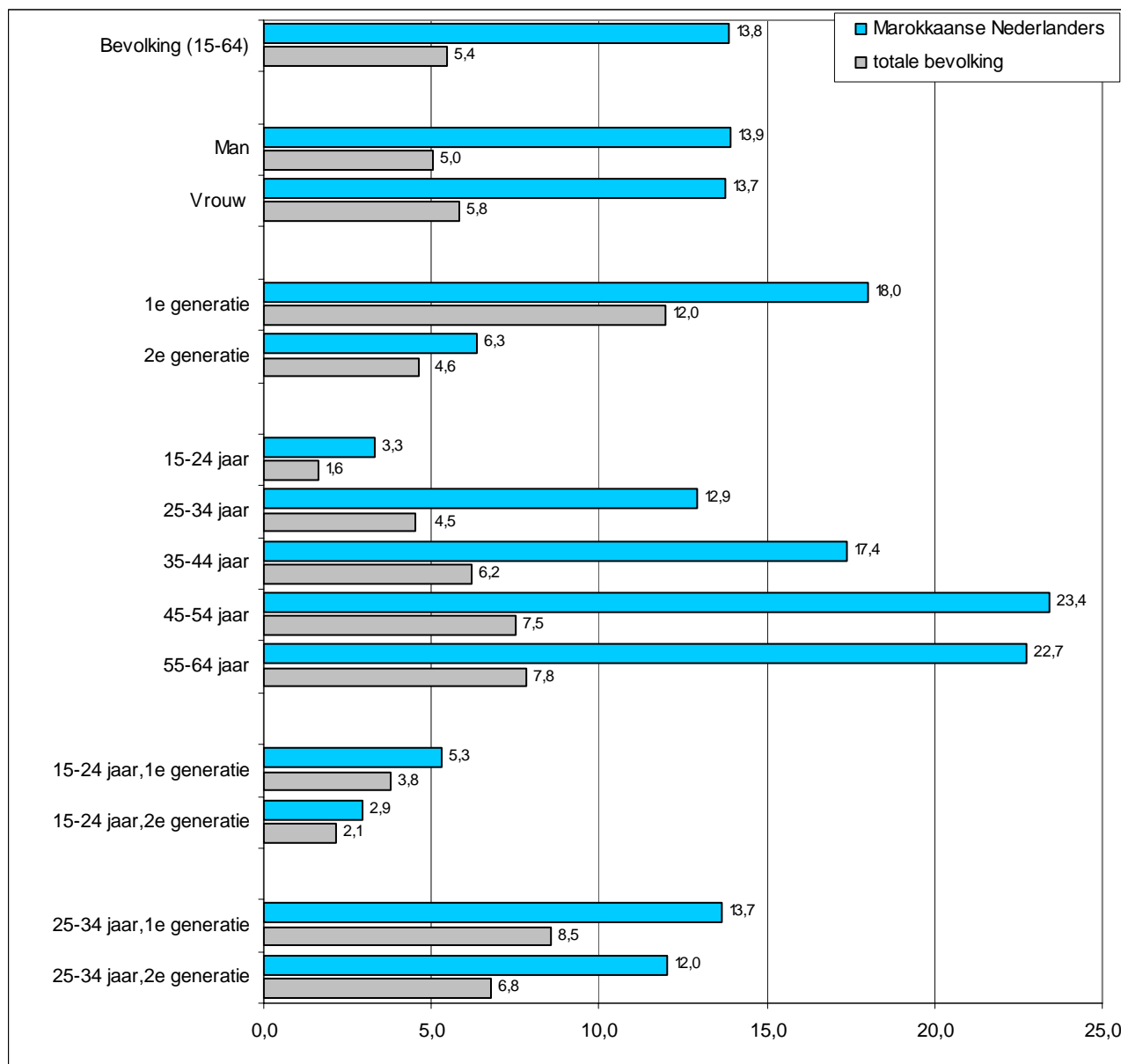
	Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers van 15 t/m 24 jaar					
	populatie	uitkeringsontvangers		oververtegenwoordiging		
	2012 (N)	2012 (N)	2012 (%)	2009 (%)	2012 (%)	verschil 2009-2012 (%)
Amsterdam	12.169	326	2,7	53	62	9
Rotterdam	7.154	336	4,7	78	83	5
Utrecht	4.599	155	3,4	129	221	92
Den Haag	4.860	170	3,5	68	64	-4
Gouda	1.126	16	1,4	-2	81	83
Eindhoven	936	19	2,0	99	95	-4
Tilburg	930	25	2,7	-12	100	112
Leiden	849	21	2,5	108	216	108
's-Hertogenbosch	806	28	3,5	40	128	88
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	660	21	3,2	125	179	54
Helmond	561	20	3,6	174	69	-105
Nijmegen	630	57	9,0	163	462	299
Zeist	633	14	2,2	38	216	178
Veenendaal	569	19	3,3	259	196	-63
Ede	458	10	2,2	193	247	54
Lelystad	346	1	0,3	-10	-83	-73
Schiedam	386	8	2,1	15	98	83
Culemborg	339	13	3,8	173	184	11
Gorinchem	316	3	0,9	16	-13	-29
Oosterhout	257	10	3,9	-100	261	361
Maassluis	254	6	2,4	127	79	-48
21 MG	38.838	1.278	3,3	69	103	34

Figuur 4.9: Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15 t/m 24 jaar) in de 21 gemeenten

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie bewerking Risbo

4.4.1 Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers naar achtergrondkenmerken

In figuur 4.10 wordt het aandeel uitkeringsontvangers uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en generatie. Er is weinig verschil in uitkeringsafhankelijkheid tussen Marokkaans-Nederlandse mannen en Marokkaans-Nederlandse vrouwen. Ook zien we dat de uitkeringsafhankelijkheid onder ouderen veel groter is dan onder jongeren. Verder blijkt dat de tweede generatie Marokkaanse Nederlanders uit de 21 gemeenten veel minder vaak afhankelijk van een uitkering is dan de eerste generatie. Dit is deels het gevolg van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en het aandeel uitkeringsontvangers onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We corrigeren hiervoor door generaties te vergelijken binnen de onderscheiden leeftijdsgroepen. Als we hiervoor corrigeren zien we dat het verschil tussen de eerste generatie en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders veel kleiner is.

Figuur 4.10: Aandeel Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar achtergrondkenmerken*, per 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties

* Bij uitsplitsing naar generatie heeft het totaalcijfer betrekking op de totale allochtone bevolking

Kenmerken van uitkeringsontvangers

In tabel b4.4 in de bijlage worden cijfers gepresenteerd over de uitkeringsduur. Van de Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers is een groot deel al langdurig afhankelijk van een uitkering. Dit geldt overigens ook voor de totale groep uitkeringsontvangers in de 21 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers heeft 42,4 procent al meer dan 5 jaar een uitkering. Van alle uitkeringsontvangers van de 21 gemeenten is een iets kleiner deel (40,0 procent) al 5 jaar of langer afhankelijk van een uitkering.

5.1 Inleiding

Het huidige beleid richt zich tevens op het verminderen van criminaliteit. In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de omvang en aard van criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 21 gemeenten. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met het aandeel verdachten onder andere grote herkomstgroepen en onder de totale bevolking van de 21 gemeenten. In paragraaf 5.2 wordt kort ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. In paragraaf 5.3 wordt aandacht geschonken aan de omvang van de criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking in het jaar 2011. We bekijken of er ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse verdachten en of zich hierin ten opzichte van 2009 veranderingen hebben voorgedaan. Vervolgens gaan we in op de achtergrondkenmerken en de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten in de bevolking van de 21 gemeenten. In paragraaf 5.4 worden verdachtencijfers gepresenteerd voor de periode 2007-2011. Het gaat hier om welk deel van de per 1 januari 2011 in de 21 gemeenten ingeschreven bevolking op enig moment in de periode 2007-2011 minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van betrokkenheid bij een misdrijf. Vervolgens komt in paragraaf 5.5 de pleegcarrière aan de orde en wordt in paragraaf 5.6 ingegaan op het type misdrijven waar Marokkaanse Nederlanders van verdacht worden.

5.2 Gebruikte begrippen en databron

Verdachten, antecedenten en misdrijven

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. We maken onderscheid tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Er wordt eerst gerapporteerd over (het percentage) verdachten. Een persoon staat als verdachte geregistreerd indien tegen hem proces-verbaal is opgemaakt ter zake van één of meer misdrijven/delicten. Zo'n proces-verbaal wordt een antecedent genoemd. In een proces-verbaal of antecedent kunnen meerdere

misdrijven worden geregistreerd. Men kan hierbij denken aan een winkeldiefstal waarbij ook mishandeling heeft plaatsgevonden. Indien van deze gebeurtenis proces-verbaal wordt opgemaakt, zullen hierin meerdere wetsartikelen worden vermeld. Uiteraard komt het ook voor dat in een bepaald jaar een persoon meer dan één keer met de politie in aanraking komt op verdenking van een misdrijf. Van een persoon die in een bepaald jaar drie keer is opgepakt door de politie voor een misdrijf en waartegen evenzoveel keer proces-verbaal is opgemaakt staan dan drie antecedenten geregistreerd. Het totaal aantal geregistreerde antecedenten en misdrijven in een bepaalde periode is dus bijna per definitie groter dan het totaal aantal geregistreerde verdachten. In paragraaf 5.5 wordt nagegaan of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Hiervoor wordt de term pleegcarrière gebruikt. Verdachten worden onderscheiden naar beginners, meerplegers en veelplegers. Voor verdere uitleg zie paragraaf 5.5 en de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

Databron

Voor dit hoofdstuk maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het Openbaar Ministerie. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden.

Cijfers 2011

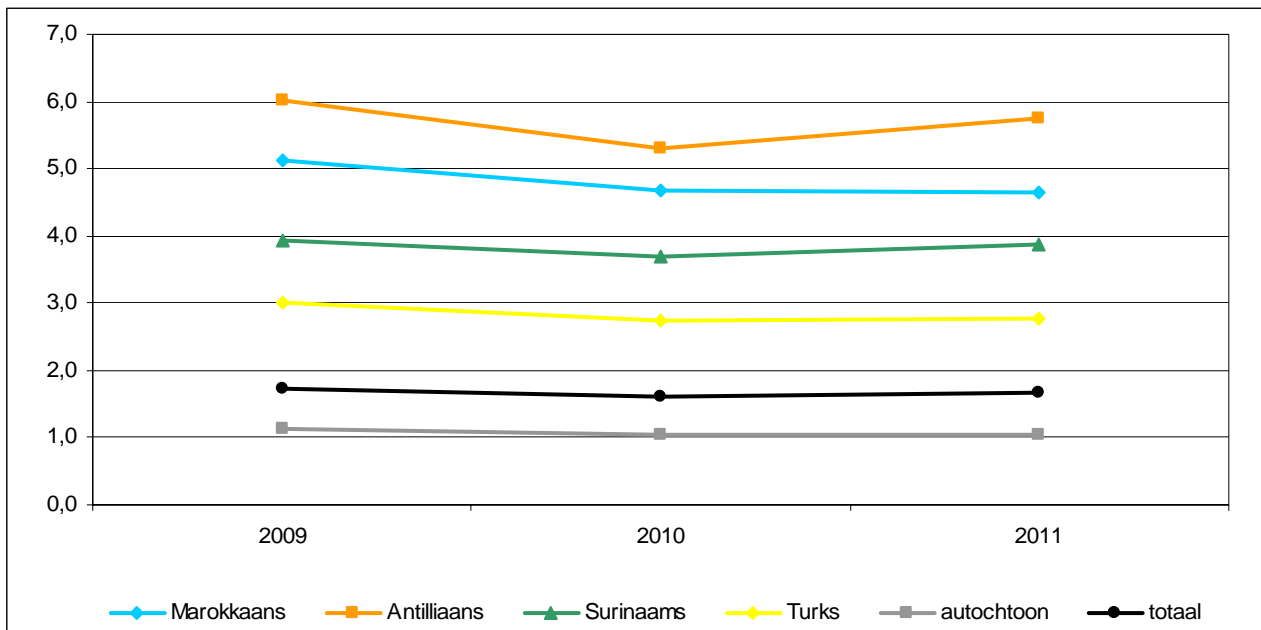
De cijfers over het meest recente jaar (hier dus 2011) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2013) pas definitief. De daderaantallen lopen in vrijwel alle korpsen sinds 2008 terug. Dit wordt mogelijk mede veroorzaakt door de invoering van het nieuwe bedrijfsprocessensysteem BVH (Basisvoorziening Handhaving). De invoering van dit systeem heeft de administratieve druk bij de korpsen opgevoerd waardoor in sommige regio's ook de registratie in HKS onder tijdsdruk kwam te staan met als gevolg registratieachterstanden in HKS. In de technische toelichting is hier nader op ingegaan. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van percentages wel mogelijk is.

Koppeling

Geregistreerde verdachten in 2011 zijn op basis van het versleutelde persoonsnummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2011. Indien het persoonsnummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide persoonsnummer zijn in onderstaande tabellen dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van 2011 in de gemeente zijn komen wonen, vallen buiten onderstaande analyses. De gepresenteerde verdachtenpercentages en aantallen kunnen daardoor verschillen van de door de Dienst IPOL gepresenteerde cijfers. Voor meer informatie over het HKS verwijzen we naar de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

5.3 Verdachten 2011

In deze paragraaf gaan we in op verdachten van 12 jaar en ouder. Per 1 januari 2011 tellen de 21 gemeenten 3.291.140 inwoners van 12 jaar of ouder. In het jaar 2011 komen er hiervan 54.449 (1,7 procent) in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf en worden als verdachte in het HKS geregistreerd (zie figuur 5.1 en tabel 5.1). Het percentage verdachten is hetzelfde als in 2009. Van de 166.599 Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder worden 7.721 personen (4,6 procent) verdacht. Het percentage verdachten onder Marokkaanse Nederlanders is iets lager dan in 2009, toen 5,1 procent werd verdacht van een misdrijf. Het afgelopen jaar is het percentage verdachten ongeveer gelijk gebleven.

Figuur 5.1: Verdachten (12 jaar en ouder), in 2009 tot en met 2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep per 1 januari)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Oververtegenwoordiging

De oververtegenwoordiging geeft aan in welke mate het verdachtenpercentage van Marokkaanse Nederlanders afwijkt van dat van de hele bevolking in de gemeente. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel verdachten in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁷ In tabel 5.1 is per herkomstgroep het aantal en aandeel verdachten van 12 jaar en ouder en het percentage oververtegenwoordiging weergegeven. Van alle personen van 12 jaar en ouder is in 2011 1,7 procent geregistreerd als verdachte. Van de Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder staat 4,6 procent geregistreerd als verdachte. De oververtegenwoordiging voor de Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder is 180 procent. Dat is 14 procentpunten lager dan de oververtegenwoordiging van 194 procent in 2009. Onder Marokkaans-Nederlandse verdachten gaat het om een afname van 384 personen. Onder de totale groep verdachten gaat het om een afname van 1.491 personen.

Tabel 5.1: Personen (12 jaar en ouder) verdacht van een misdrijf, naar etnische herkomst, 2009, 2010 en 2011

	Marokkaans				totaal			
	2009	2010	2011	verschil 09-11	2009	2010	2011	verschil 09-11
bevolking 12 jaar en ouder	158.528	162.496	166.599		3.212.734	3.246.934	3.291.140	
verdacht (N)	8.105	7.608	7.721	-384	55.940	51.865	54.449	-1.491
verdacht (%)	5,1	4,7	4,6	-0,5	1,7	1,6	1,7	0,0
oververtegenwoordiging (%)	194	193	180	-14	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

¹⁷ Een rekenvoorbeeld: als van alle personen van 12 jaar en ouder in de gemeente 3% wordt verdacht en van de personen van 12 jaar en ouder in de herkomstgroep 6% dan is de oververtegenwoordiging: $((6-3)/3)*100=100\%$. Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

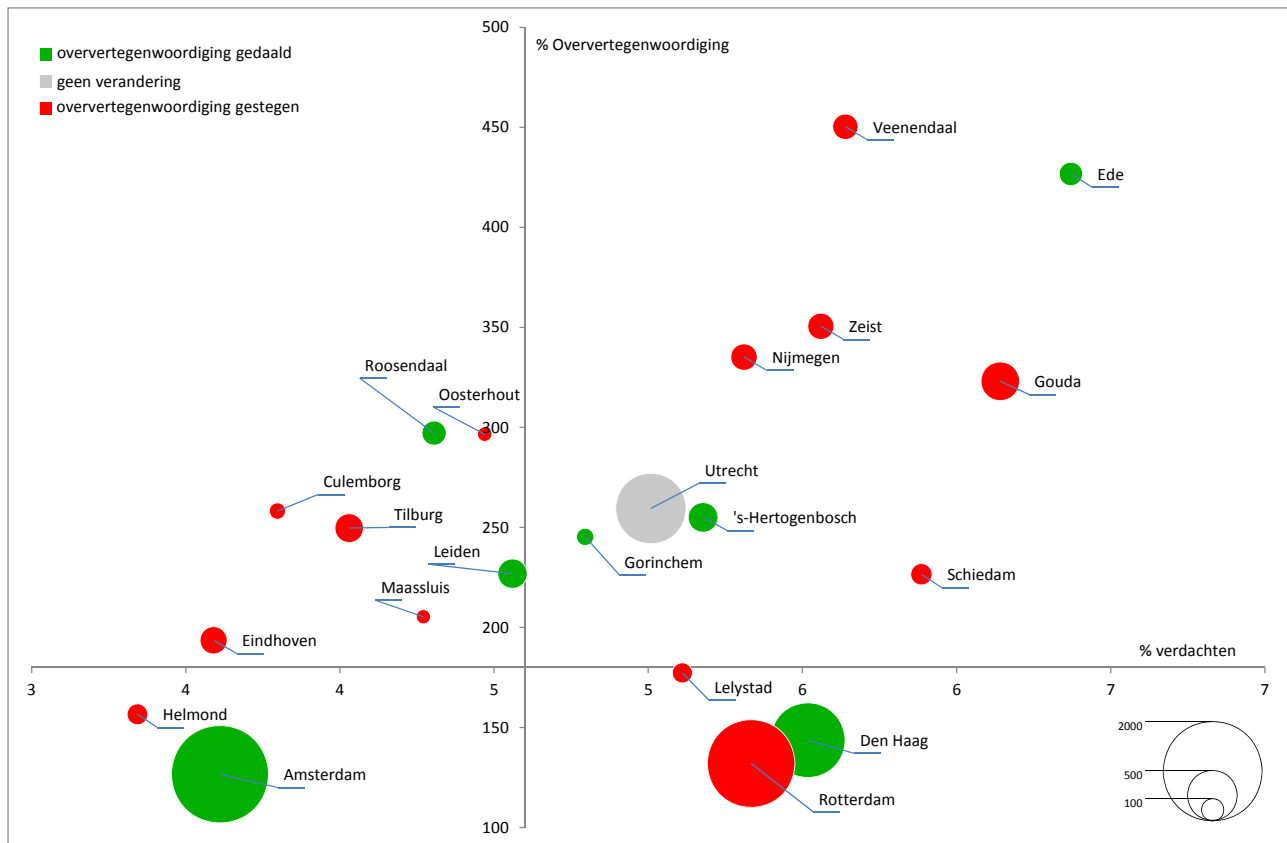
Figuur 5.2 geeft een overzicht van de Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder in de 21 gemeenten in 2011. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage verdachten, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten ten opzichte van de totale bevolking van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging in 2009. Ook een indicatie van het aantal verdachten is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b5.5 en b5.5a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse verdachten in 2011 weer. Gemiddeld wordt 4,6 procent van de Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten verdacht. In Helmond is het percentage Marokkaans-Nederlandse verdachten met 3,3 procent het laagst. In Ede is het aandeel Marokkaans-Nederlandse verdachten het hoogst (6,4 procent).

De verticale positie van elke cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten is in 2011 gemiddeld 180 procent. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging. In Amsterdam is de oververtegenwoordiging het laagst (127 procent). Ook in Rotterdam (132 procent) en Den Haag (144 procent) is de oververtegenwoordiging relatief laag. De oververtegenwoordiging is het hoogst in Veenendaal (450 procent). Ook in Ede is de oververtegenwoordiging relatief hoog.

Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met 2009. In 7 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in Ede (-93 procentpunten). Ook in 's-Hertogenbosch is de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten gedaald. In 13 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen.

De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse verdachten loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse verdachten in 2011 weer. De grootste cirkel is die van Amsterdam (1.933 verdachten). De kleinste cirkel is die van Maassluis. In Maassluis zijn er 41 Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar of ouder.

	Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder					
	populatie	verdachten		oververtegenwoordiging		
	2011 (N)	2011 (N)	2011 (%)	2009 (%)	2011 (%)	verschil 2009-2011 (%)
Amsterdam	53.531	1.933	3,6	147	127	-20
Rotterdam	29.284	1.562	5,3	125	132	7
Utrecht	20.164	1.010	5,0	259	259	0
Den Haag	20.497	1.131	5,5	152	144	-8
Gouda	4.966	305	6,1	311	323	12
Eindhoven	4.178	150	3,6	193	194	1
Tilburg	4.144	167	4,0	218	250	32
Leiden	3.860	176	4,6	237	227	-10
's-Hertogenbosch	3.457	179	5,2	327	255	-72
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	2.764	119	4,3	308	297	-11
Helmond	2.662	89	3,3	147	157	10
Nijmegen	2.655	141	5,3	283	335	52
Zeist	2.536	141	5,6	306	351	45
Veenendaal	2.323	131	5,6	294	450	156
Ede	1.758	112	6,4	520	427	-93
Lelystad	1.624	83	5,1	174	177	3
Schiedam	1.580	93	5,9	199	227	28
Culemborg	1.422	54	3,8	145	258	113
Gorinchem	1.272	61	4,8	283	245	-38
Oosterhout	962	43	4,5	294	297	3
Maassluis	960	41	4,3	203	205	2
21 MG	166.599	7.721	4,6	194	180	-14

Figuur 5.2: Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder) in de 21 gemeenten

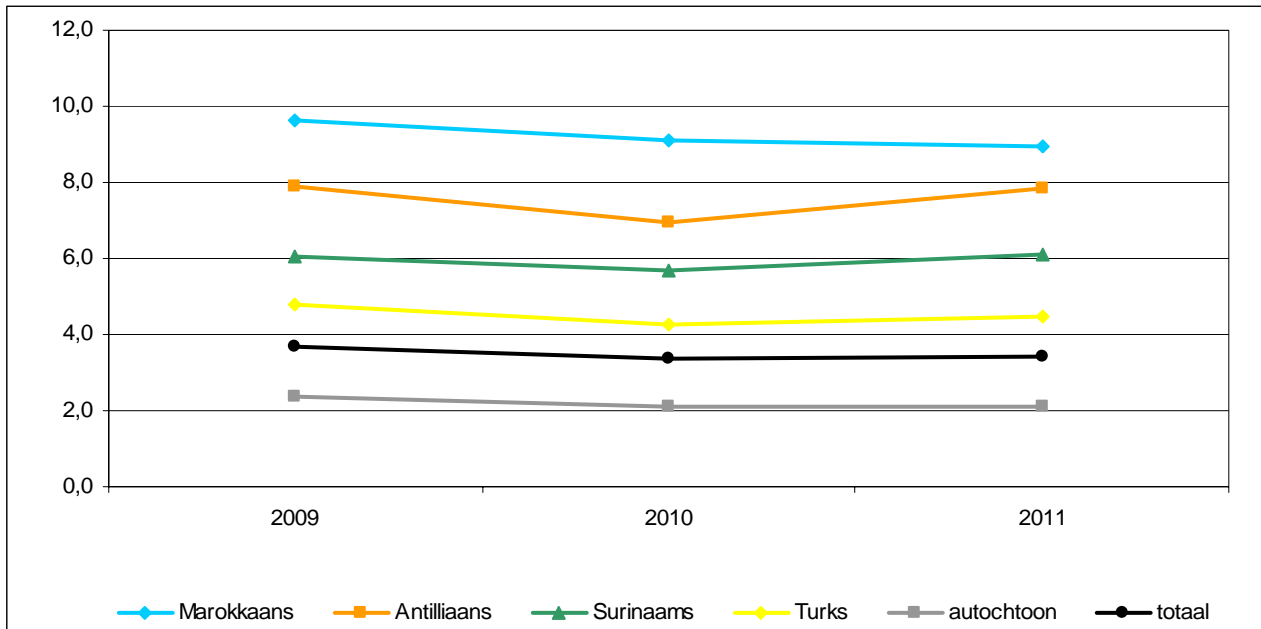
Bron: HKS bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Jongeren

In figuur 5.3 is het percentage verdachten onder jongeren opgenomen. Als we deze figuur vergelijken met figuur 5.1 zien we dat het percentage verdachten onder jongeren in het algemeen groter dan is onder ouderen.

Er wonen in de 21 gemeenten 630.045 jongeren in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar (zie ook tabel 5.2). In 2011 worden er daarvan 21.524 verdacht, dat is 3,4 procent. Het aandeel verdachte jongeren is iets lager dan in 2009. Toen werd 3,7 procent van alle 12 t/m 24-jarige jongeren verdacht van een misdrijf. De daling is vooral in het eerste jaar te zien.

Van de 50.727 Marokkaans-Nederlandse jongeren worden er 4.539 (8,9 procent) verdacht. Dat is iets minder dan het percentage in 2009 (9,6 procent).

Figuur 5.3: Verdachten (12-24 jaar), in 2009 tot en met 2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep per 1 januari)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Oververtegenwoordiging

In tabel 5.2 is per herkomstgroep het aantal en aandeel verdachten onder 12 t/m 24-jarigen en het oververtegenwoordigingpercentage weergegeven voor 2009 tot en met 2011.

De oververtegenwoordiging voor de Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 t/m 24 jaar bedraagt 162 procent in 2011. Hiermee is de oververtegenwoordiging gelijk aan de oververtegenwoordiging in 2009. Onder Marokkaans-Nederlandse verdachten gaat het om een afname van 243 personen. Onder de totale groep verdachten gaat het om een afname van 1.016 personen.

Tabel 5.2: Personen (12-24 jaar) verdacht van een misdrijf, naar etnische herkomst, 2009, 2010 en 2011

	Marokkaans				totaal			
	2009	2010	2011	verschil 09-11	2009	2010	2011	verschil 09-11
bevolking 12 t/m 24 jaar	49.784	50.146	50.727		614.526	613.494	630.045	
verdacht (N)	4.782	4.573	4.539	-243	22.540	20.834	21.524	-1.016
verdacht (%)	9,6	9,1	8,9	-0,7	3,7	3,4	3,4	-0,3
oververtegenwoordiging (%)	162	169	162	0	nvt	nvt	nvt	nvt

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

In de tabellen b5.5 en b5.5a in de bijlage wordt het aantal, het percentage verdachten en de oververtegenwoordiging gepresenteerd voor de gemeenten van het samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders. Daarbij is ook de ontwikkeling voor de periode 2009 tot en met 2011 opgenomen.

Oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten

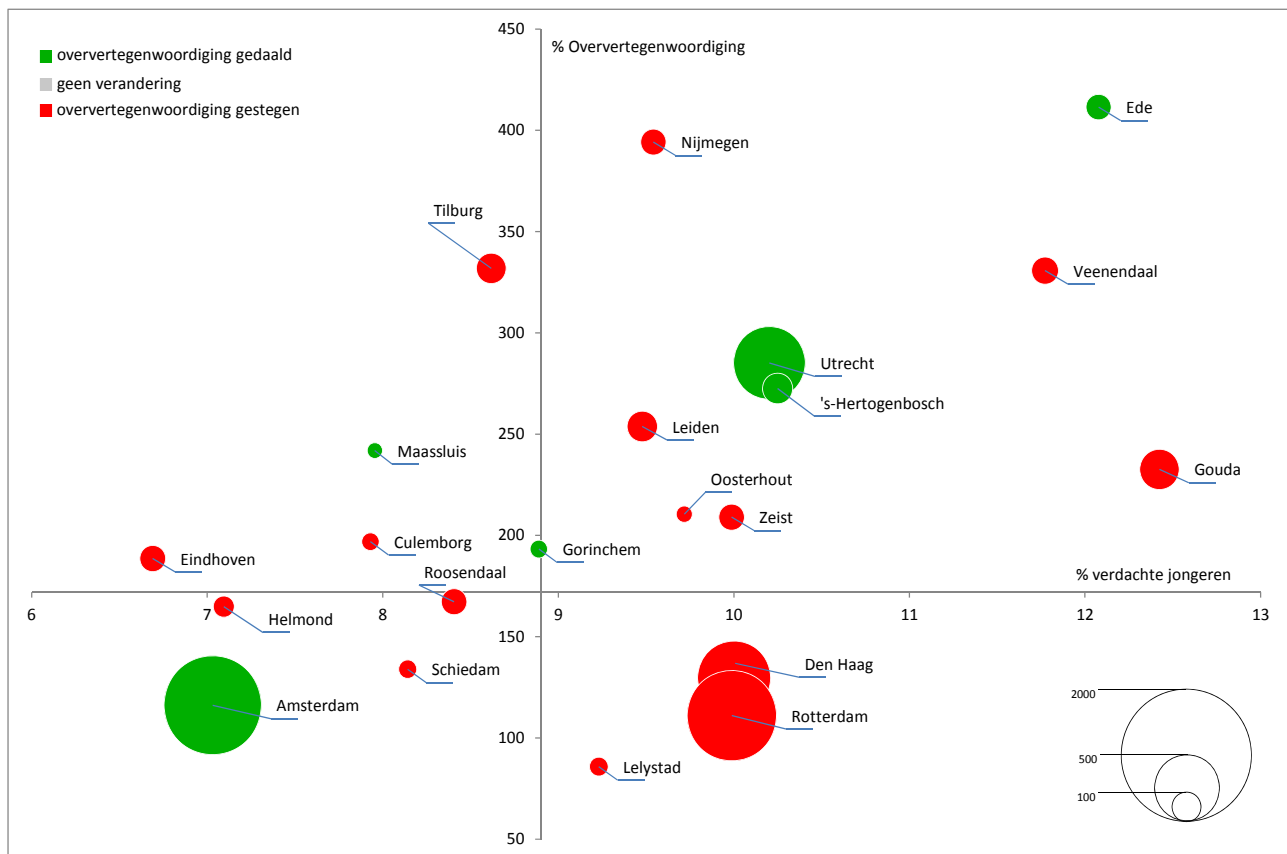
Figuur 5.4 geeft een overzicht van de Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren in de 21 gemeenten in 2011. Hierbij kijken we naar vier kernaspecten, het percentage verdachten, de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren in 2011 ten opzichte van alle 12-24 jarige jongeren van de gemeente en de toe- of afname van deze oververtegenwoordiging in vergelijking met de oververtegenwoordiging in 2009. Ook een indicatie van het aantal verdachten is in de figuur terug te zien. De exacte waarden voor deze aspecten zijn vermeld onder de figuur (zie ook de tabellen b5.5 en b5.5a in de bijlage).

De horizontale positie van elke cirkel geeft het percentage Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren in 2011 weer. Gemiddeld wordt 8,9 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 21 gemeenten verdacht. In Eindhoven, Amsterdam, Helmond, Culemborg, Maassluis, Schiedam, Roosendaal en Tilburg is het percentage Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren lager dan het gemiddelde van de 21 gemeenten. In Gouda, Ede en Veenendaal is het percentage Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren relatief hoog.

De verticale positie van de cirkel geeft het percentage oververtegenwoordiging weer. De oververtegenwoordiging in de 21 gemeenten in 2011 is gemiddeld 162 procent. In Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Maassluis, Schiedam, Helmond en Lelystad is de oververtegenwoordiging lager dan dit gemiddelde. De oververtegenwoordiging is het hoogst in Veenendaal (447 procent).

Een belangrijke doelstelling van het beleid is om de oververtegenwoordiging terug te dringen. De kleur van de cirkel geeft de verandering in de oververtegenwoordiging aan in vergelijking met 2009. In 6 van de 21 gemeenten is de oververtegenwoordiging afgenomen. De afname is het grootst in 's-Hertogenbosch (-43 procentpunten). Ook in Amsterdam, Utrecht, 's-Hertogenbosch, Ede, Gorinchem en Maassluis is de oververtegenwoordiging gedaald. In 15 gemeenten is de oververtegenwoordiging toegenomen.

De gemeenten verschillen sterk in omvang en ook het aantal Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren loopt sterk uiteen. De grootte van de cirkel geeft het absolute aantal Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren in 2011 weer. De grootste cirkel is die van Amsterdam (1.121 Marokkaans-Nederlandse verdachte jongeren). De kleinste cirkel is die van Maassluis. In Maassluis zijn er 28 Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 t/m 24 jaar.

	Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 t/m 24 jaar					
	populatie	verdachten		oververtegenwoordiging		
	2011 (N)	2011 (N)	2011 (%)	2009 (%)	2011 (%)	verschil 2009-2011 (%)
Amsterdam	15.943	1.121	7,0	114	107	-7
Rotterdam	9.421	941	10,0	99	111	12
Utrecht	5.969	609	10,2	273	267	-6
Den Haag	6.279	628	10,0	110	120	10
Gouda	1.481	184	12,4	223	239	16
Eindhoven	1.166	78	6,7	157	174	17
Tilburg	1.230	106	8,6	227	260	33
Leiden	1.150	109	9,5	212	275	63
's-Hertogenbosch	1.044	107	10,2	261	218	-43
Amersfoort	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	916	77	8,4	180	190	10
Helmond	733	52	7,1	113	146	33
Nijmegen	807	77	9,5	288	369	81
Zeist	781	78	10,0	202	221	19
Veenendaal	722	85	11,8	273	447	174
Ede	621	75	12,1	383	350	-33
Lelystad	455	42	9,2	130	155	25
Schiedam	479	39	8,1	114	122	8
Culemborg	454	36	7,9	159	206	47
Gorinchem	405	36	8,9	186	163	-23
Oosterhout	319	31	9,7	229	230	1
Maassluis	352	28	8,0	162	122	-40
21 MG	50.727	4.539	8,9	162	162	0

Figuur 5.4: Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 t/m 24 jaar) in de 21 gemeenten

Bron: HKS bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.3.1 Marokkaans-Nederlandse verdachten naar achtergrondkenmerken

In figuur 5.5 wordt het aandeel verdachten uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en generatie. Vervolgens kijken we naar het aandeel jonge verdachten in de verschillende onderwijsniveaus en bekijken we of er een verschil is in het verdachtenpercentage tussen voortijdig schoolverlaters en niet voortijdig schoolverlaters. Tot slot bekijken we of -en in welke mate werkzoekenden en uitkeringsontvangers vaker verdacht worden.

Verdachten naar geslacht

Van de mannen wordt een veel groter deel verdacht dan van de vrouwen. Van alle vrouwen van 12 jaar en ouder in de 21 gemeenten wordt in 2011 0,6 procent verdacht. Van de mannen wordt 2,8 procent verdacht van een misdrijf. Van de Marokkaans-Nederlandse vrouwen wordt in 2011 1,3 procent verdacht van een misdrijf. Marokkaans-Nederlandse vrouwen worden relatief vaker verdacht dan de totale vrouwelijke bevolking van de 21 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse mannen is 7,8 procent verdacht van een misdrijf, dat is veel hoger dan het gemiddelde percentage van alle mannen in de 21 gemeenten (2,8 procent).

Verdachten naar leeftijd en generatie

Leeftijd is een belangrijke indicator voor crimineel gedrag. Het is een bekend gegeven dat de kans op crimineel gedrag vanaf het 12^e tot (ongeveer) het 18^e levensjaar sterk toeneemt, dan stabiliseert om vervolgens vanaf ongeveer het 20^e levensjaar af te nemen.¹⁸ We zien dit beeld ook onder de Marokkaanse Nederlanders in de 21 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse minderjarigen wordt 7,6 procent verdacht, van de jongvolwassenen 10,1 procent. Onder de groep 25-44 jarige Marokkaanse Nederlanders is het percentage verdachten met 3,8 procent aanzienlijk lager (zie figuur 5.3). Onder Marokkaanse Nederlanders lijkt het verschil in het percentage verdachten tussen de eerste en tweede generatie op het eerste gezicht heel groot. Van de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders is 2,7 procent verdacht, van de tweede generatie 8,0 procent. Een en ander hangt echter sterk samen met het verschil in leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en het aandeel verdachten onder jongeren is in het algemeen groter dan onder

---

¹⁸ Zie bijvoorbeeld Hirschi, T. en M. Gottfredson (1983). 'Age and the explanation of crime'. In: *The American Journal of Sociology*, jg. 89, nr. 3, p. 552-584.

ouderen. Om te voorkomen dat verschillen in verdachtenpercentages tussen generaties onterecht worden toegeschreven aan een generatie-effect, terwijl er eigenlijk sprake is van een leeftijdseffect, is in figuur 5.3 de analyse opnieuw gemaakt maar nu voor Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar. Na de correctie voor leeftijd zien we een ander beeld en is het aandeel verdachten in de eerste generatie ongeveer gelijk aan het aandeel in de tweede generatie (8,9 versus 9,0 procent).

Verdachten naar onderwijsniveau en voortijdig schoolverlaten

Schoolgaande jongeren die onderwijs volgen op een laag niveau hebben een grotere kans om in aanraking te komen met de politie op verdenking van een misdrijf dan jongeren die onderwijs volgen op een hoog niveau.¹⁹ Deze samenhang zien we zowel bij de totale groep als bij Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar.

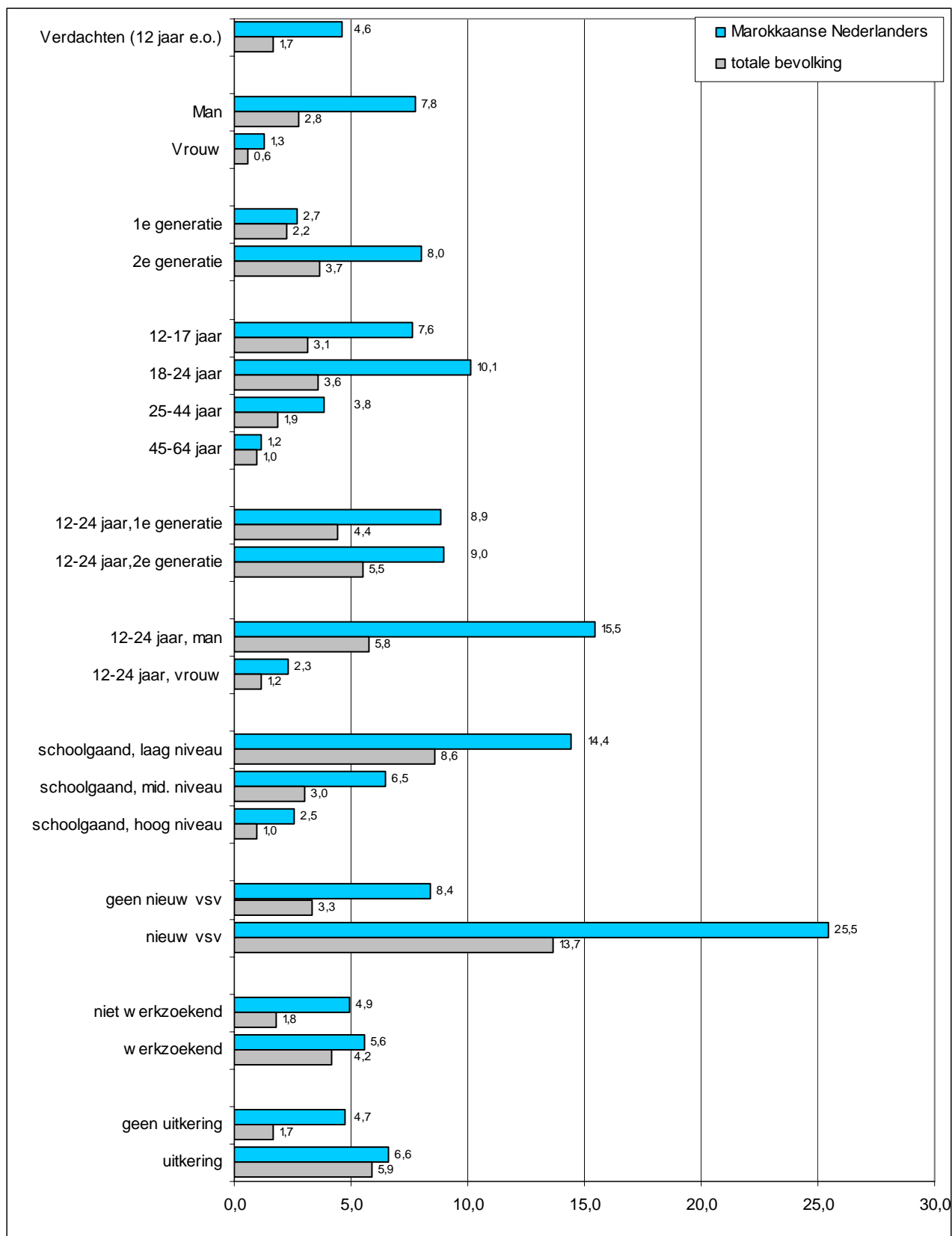
Van de nieuwe voortijdig schoolverlaters wordt een groter deel verdacht dan van de niet voortijdig schoolverlaters. Van de voortijdig schoolverlaters wordt 13,7 procent verdacht en van de niet voortijdig schoolverlaters 3,3 procent. Ook bij de Marokkaans-Nederlandse jongeren zien we dit beeld. Van de Marokkaans-Nederlandse niet voortijdig schoolverlaters wordt 8,4 procent verdacht, van de Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters 25,5 procent.

Verdachten naar werk en uitkeringsafhankelijkheid

Onder de totale bevolking in de 21 gemeenten zien we dat werkzoekenden vaker worden verdacht dan niet werkzoekenden. Ook onder Marokkaanse Nederlanders is dit verschil te zien. Het percentage verdachten onder Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden ligt op 5,6 procent, onder Marokkaans-Nederlandse niet werkzoekenden op 4,9 procent. Personen met een uitkering worden vaker verdacht dan personen zonder uitkering. Ook onder Marokkaanse Nederlanders is dit verschil te zien, maar duidelijk minder dan in de totale bevolking. Van de Marokkaanse Nederlanders met een uitkering wordt 6,6 procent verdacht, van de Marokkaanse Nederlanders zonder uitkering 4,7 procent.

---

¹⁹ De opleidingen zijn gecodeerd in drie onderwijsniveaus. Praktijkonderwijs, vmbo bb, vmbo kb, mbo 1 en mbo 2 zijn gecategoriseerd als laag niveau; onderbouw vo, vmbo-tl, vmbo gl, mbo 3 en mbo 4 als middelbaar niveau; havo, vwo, hbo en wo als hoog niveau.

Figuur 5.5: Aandeel Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken*, in 2011 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

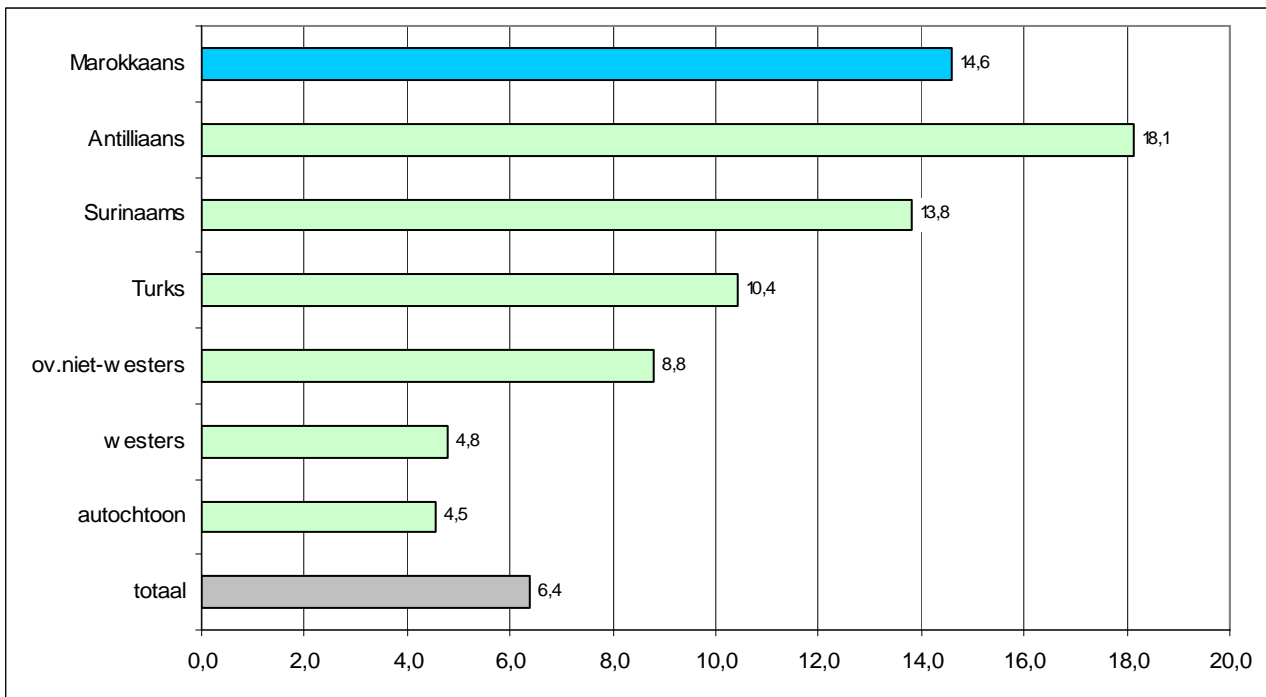
Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

* Bij uitsplitsing naar generatie heeft het totaalcijfer betrekking op de totale allochtone bevolking

5.4 Verdachten 2007-2011

Tot op heden is ingegaan op de betrokkenheid bij criminaliteit in een specifiek onderzoeksjaar. Er is dus gekeken naar welk deel van de bevolking van de 21 gemeenten in 2011 werd verdacht van een delict. In deze paragraaf gaan we na welk deel van de per 1 januari 2011 ingeschreven bevolking op enig moment in de gehele periode 2007-2011 minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van een misdrijf.

Van de gehele bevolking van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2011 in de 21 gemeenten woont, is in de periode 2007-2011 6,4 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. In figuur 5.6 zien we dat het percentage onder de Marokkaanse Nederlanders veel hoger ligt dan dit gemiddelde. Van de Marokkaanse Nederlanders van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2011 in de 21 gemeenten wonen, is in de periode 2007-2011 14,6 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. Uitsplitsing van dit gegeven naar leeftijd en geslacht laat zien dat voor bepaalde subgroepen dit cijfer nog aanzienlijk hoger ligt. Van de 12-24-jarige Marokkaans-Nederlandse mannen is in de periode 2007-2011 37,3 procent één keer of meer in aanraking gekomen met de politie. Van alle 12-24 jarige mannen in de 21 gemeenten is in de periode 2007-2011 17,0 procent in aanraking gekomen met de politie (zie tabel b5.2 in de bijlage).

Figuur 5.6: Verdachten 12 jaar en ouder in de periode 2007-2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep per 1 januari 2011)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.5 Pleegcarrière

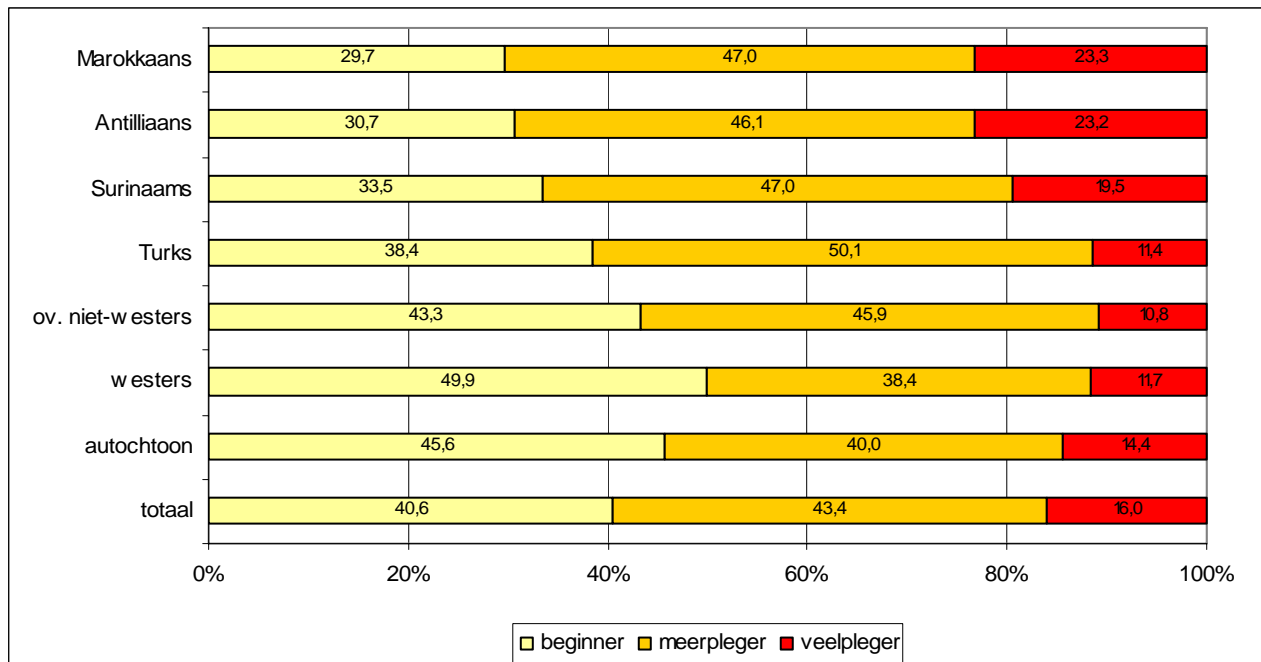
In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de pleegcarrière van verdachten. Hierbij gaat het erom of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Verdachten worden onderscheiden naar beginners, meerplegers en veelplegers. Het indelen van verdachten in deze categorieën gebeurt aan de hand van het aantal processen-verbaal van aanhouding dat tegen hen is opgesteld. Een beginner is een verdachte tegen wie niet eerder een proces-verbaal van aanhouding is opgesteld.²⁰ Een meerpleger is een verdachte tegen wie 2-5 processen-verbaal (voor strafrechtelijk minderjarigen) of 2-10 processen-verbaal (voor strafrechtelijk meerderjarigen) zijn opgesteld en een veelpleger is een verdachte tegen wie meer dan 5 processen-verbaal (voor strafrechtelijk minderjarigen) of meer dan 10 processen-verbaal (voor strafrechtelijk meerderjarigen) zijn opgesteld.

Wanneer we in figuur 5.7 de pleegcarrière van alle verdachten uit de 21 gemeenten bekijken blijkt dat 40,6 procent beginner is en een vergelijkbaar aandeel meerpleger (43,4 procent). Een kleiner deel is veelpleger, namelijk 16,0

²⁰ Wanneer iemand in een bepaald kalenderjaar voor het eerst als verdachte wordt aangehouden en in hetzelfde jaar nogmaals, dan wordt hij in de jaarcijfers als meerpleger gecategoriseerd.

procent. De verdeling bij de Marokkaans-Nederlandse verdachten wijkt af van de verdeling bij alle verdachten in de 21 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse verdachten is 29,7 procent beginner, 47,0 procent meerpleger en 23,3 procent veelpleger.

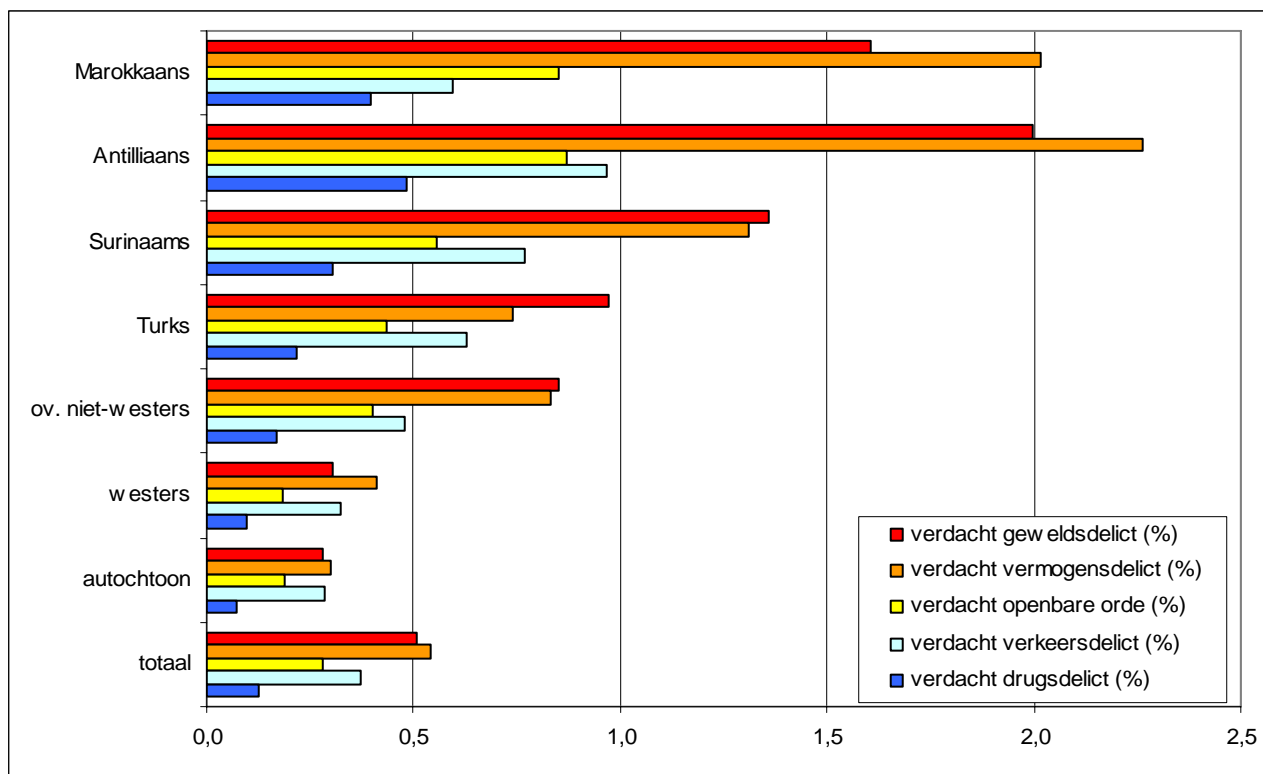
Figuur 5.7: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, in 2011 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.6 Aard van de criminaliteit

Hiervoor is ingegaan op de vraag of en in welke mate personen worden verdacht van criminaliteit. In paragraaf 5.1 is het verschil uitgelegd tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Het gegeven dat van één verdachte meerdere misdrijven kunnen worden geregistreerd, maakt de analyse en de interpretatie van de aard van de criminaliteit aanzienlijk complexer dan de analyse van de omvang van de criminaliteit. Er zijn verschillende mogelijkheden om de aard van de criminaliteit in kaart te brengen. Vaak wordt dit gedaan op het niveau van het delict. Daarbij wordt de omvang van een bepaald type delict gerelateerd aan het totale aantal gepleegde delicten. Omdat een dergelijke analyse op het niveau van het delict uitsluitend ingaat op de door de verdachten gepleegde delicten raakt de relatie met de relatieve omvang van de criminaliteit uit beeld. We presenteren daarom een analyse van de aard van de criminaliteit waarin ook deze relatieve omvang van de criminaliteit is verdisconteerd. In deze analyse wordt het aantal verdachten van een bepaald type delict gerelateerd aan de bevolking. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt naar herkomstgroep.

In figuur 5.8 is deze analyse grafisch weergegeven. Ten opzichte van de totale bevolking zijn Marokkaanse Nederlanders oververtegenwoordigd op nagenoeg elke onderscheiden delictcategorie. Onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking komen vermogensdelicten relatief het vaakst voor.

Figuur 5.8: Verdachten (12 jaar e.o.) en delicttype, in 2011 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Bijlage bij hoofdstuk 2

Tabel b2.1: Demografische kerncijfers bevolking, 1 januari 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en absolute aantallen)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Bevolkingsomvang (N)	227.107		67.695		200.815		192.994		283.303		463.363		2.401.447		3.836.724	
Aandeel in de bevolking (%)		5,9		1,8		5,2		5,0		7,4		12,1		62,6		100,0
Geslacht																
Man	116.873	51,5	33.476	49,5	94.981	47,3	100.070	51,9	143.836	50,8	223.175	48,2	1.177.577	49,0	1.889.988	49,3
Vrouw	110.234	48,5	34.219	50,5	105.834	52,7	92.924	48,1	139.467	49,2	240.188	51,8	1.223.870	51,0	1.946.736	50,7
Generatie																
1e generatie	107.078	47,1	42.195	62,3	112.826	56,2	99.066	51,3	186.427	65,8	242.646	52,4	-	-	790.238	55,1
2e generatie	120.029	52,9	25.500	37,7	87.989	43,8	93.928	48,7	96.876	34,2	220.717	47,6	-	-	645.039	44,9
Leeftijd																
0-11 jaar	56.490	24,9	11.404	16,8	25.236	12,6	35.428	18,4	54.603	19,3	51.011	11,0	288.257	12,0	522.429	13,6
12-17 jaar	24.284	10,7	5.988	8,8	15.930	7,9	20.396	10,6	21.797	7,7	18.932	4,1	126.940	5,3	234.267	6,1
18-24 jaar	27.168	12,0	11.183	16,5	23.424	11,7	24.600	12,7	34.076	12,0	45.960	9,9	231.241	9,6	397.652	10,4
25-44 jaar	73.221	32,2	23.375	34,5	65.957	32,8	70.134	36,3	108.659	38,4	175.295	37,8	680.779	28,3	1.197.420	31,2
45-64 jaar	34.427	15,2	13.069	19,3	55.966	27,9	33.904	17,6	55.636	19,6	115.387	24,9	654.351	27,2	962.740	25,1
65 jaar e.o.	11.517	5,1	2.676	4,0	14.302	7,1	8.532	4,4	8.532	3,0	56.778	12,3	419.879	17,5	522.216	13,6
Leeftijd, generatie																
0-11 jaar, 1e generatie	959	1,7	1.178	10,3	759	3,0	940	2,7	5.531	10,1	10.864	21,3	-	-	20.231	8,6
0-11 jaar, 2e generatie	55.531	98,3	10.226	89,7	24.477	97,0	34.488	97,3	49.072	89,9	40.147	78,7	-	-	213.941	91,4
12-17 jaar, 1e generatie	1.691	7,0	2.238	37,4	1.573	9,9	1.689	8,3	5.888	27,0	5.762	30,4	-	-	18.841	17,6
12-17 jaar, 2e generatie	22.593	93,0	3.750	62,6	14.357	90,1	18.707	91,7	15.909	73,0	13.170	69,6	-	-	88.486	82,4
18-24 jaar, 1e generatie	4.910	18,1	6.466	57,8	4.593	19,6	4.822	19,6	19.153	56,2	25.626	55,8	-	-	65.570	39,4
18-24 jaar, 2e generatie	22.258	81,9	4.717	42,2	18.831	80,4	19.778	80,4	14.923	43,8	20.334	44,2	-	-	100.841	60,6
25-44 jaar, 1e generatie	53.613	73,2	17.249	73,8	38.212	57,9	49.293	70,3	93.166	85,7	109.477	62,5	-	-	361.010	69,9
25-44 jaar, 2e generatie	19.608	26,8	6.126	26,2	27.745	42,1	20.841	29,7	15.493	14,3	65.818	37,5	-	-	155.631	30,1
45-64 jaar, 1e generatie	34.388	99,9	12.447	95,2	53.764	96,1	33.806	99,7	54.504	98,0	60.079	52,1	-	-	248.988	80,7
45-64 jaar, 2e generatie	39	0,1	622	4,8	2.202	3,9	98	0,3	1.132	2,0	55.308	47,9	-	-	59.401	19,3
65 jaar e.o., 1e generatie	11.517	100,0	2.617	97,8	13.925	97,4	8.516	99,8	8.185	95,9	30.838	54,3	-	-	75.598	73,9
65 jaar e.o., 2e generatie	0	0,0	59	2,2	377	2,6	16	0,2	347	4,1	25.940	45,7	-	-	26.739	26,1
Burgerlijke staat (16 jaar eo)																
Ongehuwd	53.787	34,9	37.492	71,6	89.084	54,0	44.135	30,7	115.005	53,7	203.360	50,9	864.902	42,6	1.407.765	44,6
Gehuwd	84.630	54,9	8.848	16,9	39.465	23,9	81.364	56,6	72.303	33,8	139.630	34,9	833.771	41,1	1.260.011	39,9
Gescheiden	13.119	8,5	5.533	10,6	32.537	19,7	15.440	10,7	23.424	10,9	39.450	9,9	191.109	9,4	320.612	10,2
Weduwstaat	2.563	1,7	511	1,0	4.022	2,4	2.846	2,0	3.336	1,6	17.206	4,3	138.816	6,8	169.300	5,4

Bron: GBA, bewerking Risbo

Tabel b2.1a: Demografische kerncijfers bevolking, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans				Antilliaans				Surinaams				Turks				ov. niet-westers				westers				autochtoon				totaal			
	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12	'09	'10	'11	'12
Aandeel in de bevolking (%)	5,8	5,8	5,9	5,9	1,7	1,7	1,7	1,8	5,3	5,3	5,3	5,2	5,0	5,0	5,0	5,0	6,8	7,0	7,2	7,4	11,4	11,6	11,8	12,1	64,0	63,5	63,0	62,6	100	100	100	100
Geslacht																																
Man	51,7	51,6	51,5	51,5	49,2	49,3	49,4	49,5	47,4	47,3	47,3	47,3	51,8	51,8	51,8	51,9	51,3	51,2	50,9	50,8	48,2	48,2	48,1	48,2	48,8	48,9	49,0	49,0	49,2	49,2	49,2	49,3
Vrouw	48,3	48,4	48,5	48,5	50,8	50,7	50,6	50,5	52,6	52,7	52,7	52,7	48,2	48,2	48,2	48,1	48,7	48,8	49,1	49,2	51,8	51,8	51,9	51,8	51,2	51,1	51,0	51,0	50,8	50,8	50,8	50,7
Generatie																																
1e generatie	49,6	48,7	47,9	47,1	63,8	63,5	62,6	62,3	57,7	57,3	56,6	56,2	52,8	52,3	51,8	51,3	66,8	66,6	66,1	65,8	50,1	50,8	51,5	52,4	-	-	-	-	55,3	55,3	55,1	55,1
2e generatie	50,4	51,3	52,1	52,9	36,2	36,5	37,4	37,7	42,3	42,7	43,4	43,8	47,2	47,7	48,2	48,7	33,2	33,4	33,9	34,2	49,9	49,2	48,5	47,6	-	-	-	-	44,7	44,7	44,9	44,9
Leeftijd																																
0-11 jaar	26,2	25,8	25,4	24,9	18,0	17,4	17,3	16,8	14,1	13,6	13,2	12,6	20,7	19,9	19,1	18,4	20,1	19,7	19,5	19,3	10,2	10,5	10,8	11,0	11,7	11,9	11,9	12,0	13,7	13,7	13,7	13,6
12-17 jaar	11,0	10,9	10,7	10,7	9,6	9,3	9,0	8,8	8,6	8,4	8,1	7,9	10,9	10,8	10,6	10,6	8,0	7,8	7,7	7,7	4,2	4,1	4,1	4,1	5,4	5,3	5,3	5,3	6,3	6,2	6,1	6,1
18-24 jaar	12,2	12,0	12,0	12,0	16,2	16,3	16,5	16,5	12,6	12,4	12,0	11,7	12,5	12,6	12,7	12,7	12,7	12,4	12,2	12,0	9,6	9,8	10,0	9,9	9,4	9,6	9,7	9,6	10,3	10,4	10,4	10,4
25-44 jaar	32,8	32,6	32,5	32,2	34,4	34,5	34,3	34,5	33,3	33,1	33,0	32,8	37,3	37,0	36,7	36,3	38,4	38,6	38,5	38,4	38,1	37,9	37,8	37,8	29,5	29,0	28,6	28,3	31,9	31,7	31,4	31,2
45-64 jaar	13,5	14,0	14,5	15,2	18,8	19,1	19,1	19,3	25,4	26,4	27,1	27,9	14,8	15,8	16,7	17,6	18,3	18,9	19,2	19,6	25,5	25,5	25,3	24,9	27,2	27,4	27,6	27,2	24,8	25,0	25,2	25,1
65 jaar e.o.	4,4	4,6	4,8	5,1	3,1	3,4	3,7	4,0	5,9	6,2	6,7	7,1	3,7	4,0	4,2	4,4	2,5	2,6	2,8	3,0	12,4	12,3	12,1	12,3	16,7	16,8	16,9	17,5	13,1	13,2	13,2	13,6
Leeftijd, generatie																																
0-11 jaar, 1e generatie	2,4	2,1	1,9	1,7	13,6	12,0	10,9	10,3	3,8	3,3	3,1	3,0	3,4	3,2	3,0	2,7	10,3	9,9	9,8	10,1	18,9	19,7	20,4	21,3	-	-	-	-	8,2	8,2	8,3	8,6
0-11 jaar, 2e generatie	97,6	97,9	98,1	98,3	86,4	88,0	89,1	89,7	96,2	96,7	96,9	97,0	96,6	96,8	97,0	97,3	89,7	90,1	90,2	89,9	81,1	80,3	79,6	78,7	-	-	-	-	91,8	91,8	91,7	91,4
12-17 jaar, 1e generatie	9,2	8,4	7,7	7,0	40,6	40,1	39,2	37,4	12,3	11,6	10,7	9,9	9,2	9,0	8,4	8,3	32,9	31,0	29,1	27,0	28,4	29,1	29,5	30,4	-	-	-	-	19,3	18,8	18,1	17,6
12-17 jaar, 2e generatie	90,8	91,6	92,3	93,0	59,4	59,9	60,8	62,6	87,7	88,4	89,3	90,1	90,8	91,0	91,6	91,7	67,1	69,0	70,9	73,0	71,6	70,9	70,5	69,6	-	-	-	-	80,7	81,2	81,9	82,4
18-24 jaar, 1e generatie	28,3	24,3	20,9	18,1	61,7	60,3	58,2	57,8	24,1	22,7	21,0	19,6	29,3	25,6	22,4	19,6	61,5	59,4	57,7	56,2	50,1	52,1	54,4	55,8	-	-	-	-	42,4	41,1	40,3	39,4
18-24 jaar, 2e generatie	71,7	75,7	79,1	81,9	38,3	39,7	41,8	42,2	75,9	77,3	79,0	80,4	70,7	74,4	77,6	80,4	38,5	40,6	42,3	43,8	49,9	47,9	45,6	44,2	-	-	-	-	57,6	58,9	59,7	60,6
25-44 jaar, 1e generatie	81,2	78,6	76,0	73,2	76,6	75,7	74,6	73,8	68,0	64,8	61,1	57,9	77,4	75,1	72,7	70,3	88,5	87,7	86,7	85,7	57,5	59,1	60,6	62,5	-	-	-	-	72,3	71,5	70,6	69,9
25-44 jaar, 2e generatie	18,8	21,4	24,0	26,8	23,4	24,3	25,4	26,2	32,0	35,2	38,9	42,1	22,6	24,9	27,3	29,7	11,5	12,3	13,3	14,3	42,5	40,9	39,4	37,5	-	-	-	-	27,7	28,5	29,4	30,1
45-64 jaar, 1e generatie	100,0	100,0	99,9	99,9	97,0	96,6	96,0	95,2	97,1	96,8	96,4	96,1	99,9	99,9	99,8	99,7	98,0	98,0	98,0	98,0	52,0	52,0	51,7	52,1	-	-	-	-	80,0	80,3	80,3	80,7
45-64 jaar, 2e generatie	0,0	0,0	0,1	0,1	3,0	3,4	4,0	4,8	2,9	3,2	3,6	3,9	0,1	0,1	0,2	0,3	2,0	2,0	2,0	2,0	48,0	48,0	48,3	47,9	-	-	-	-	20,0	19,7	19,7	19,3
65 jaar e.o., 1e generatie	100,0	100,0	100,0	100,0	96,8	97,0	97,6	97,8	97,2	97,3	97,3	97,4	99,8	99,8	99,8	99,8	95,5	95,7	95,9	95,9	56,2	55,6	55,2	54,3	-	-	-	-	73,3	73,6	74,0	73,9
65 jaar e.o., 2e generatie	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	3,0	2,4	2,2	2,8	2,7	2,7	2,6	0,2	0,2	0,2	0,2	4,5	4,3	4,1	4,1	43,8	44,4	44,8	45,7	-	-	-	-	26,7	26,4	26,0	26,1
Burgerlijke staat (16 jaar eo)																																
Ongehuwd	34,3	34,5	34,7	34,9	70,7	71,1	71,4	71,6	53,4	53,6	53,9	54,0	29,1	29,6	30,2	30,7	52,7	53,3	53,7	53,7	48,9	49,6	50,3	50,9	41,5	42,0	42,3	42,6	43,3	43,8	44,2	44,6
Gehuwd	56,2	55,8	55,4	54,9	17,1	17,1	17,0	16,9	23,8	23,9	23,9	23,9	58,8	58,0	57,3	56,6	34,2	33,9	33,7	33,8	36,0	35,6	35,2	34,9	41,9	41,5	41,4	41,1	40,8	40,4	40,2	39,9
Gescheiden	8,0	8,2	8,3	8,5	11,2	10,9	10,7	10,6	20,4	20,1	19,8	19,7	10,3	10,5	10,6	10,7	11,5	11,3	11,1	10,9	10,3	10,2	10,0	9,9	9,4	9,4	9,4	9,4	10,2	10,2	10,1	10,2
Weduwstaat	1,5	1,5	1,6	1,7	1,0	1,0	1,0	1,0	2,4	2,4	2,4	2,4	1,8	1,9	1,9	2,0	1,6	1,6	1,6	1,6	4,7	4,6	4,5	4,3	7,2	7,1	7,0	6,8	5,7	5,6	5,5	5,4

Bron: GBA, bewerking Risbo

Tabel b2.2: De bevolking in de 21 gemeenten naar herkomst, 1 januari 2012 (in absolute aantallen en als percentage van de totale bevolking)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
21 gemeenten	227.107	5,9	67.695	1,8	200.815	5,2	192.994	5,0	283.303	7,4	463.363	12,1	2.401.447	62,6	3.836.724	100,0
Nederland	362.954	2,2	143.992	0,9	346.797	2,1	392.923	2,3	690.985	4,1	1.556.542	9,3	13.236.155	79,1	16.730.348	100,0
Amsterdam	71.368	9,0	11.849	1,5	68.371	8,7	41.461	5,2	82.765	10,5	122.562	15,5	391.665	49,6	790.041	100,0
Rotterdam	40.641	6,6	22.805	3,7	53.167	8,6	47.841	7,8	63.406	10,3	70.121	11,4	318.473	51,7	616.454	100,0
Utrecht	28.092	9,2	2.450	0,8	7.601	2,5	13.540	4,4	15.608	5,1	31.613	10,3	207.365	67,7	306.269	100,0
Den Haag	28.258	5,6	12.176	2,4	46.877	9,3	37.749	7,5	47.441	9,4	76.391	15,2	253.910	50,5	502.802	100,0
Gouda	6.742	9,5	408	0,6	930	1,3	450	0,6	2.251	3,2	5.587	7,8	54.885	77,0	71.253	100,0
Eindhoven	5.673	2,6	2.606	1,2	3.701	1,7	10.267	4,7	15.271	7,0	27.879	12,8	151.805	69,9	217.202	100,0
Tilburg	5.599	2,7	4.367	2,1	3.305	1,6	7.849	3,8	8.795	4,2	19.080	9,2	158.584	76,4	207.579	100,0
Leiden	5.256	4,4	1.333	1,1	1.935	1,6	2.227	1,9	7.344	6,2	15.575	13,1	85.105	71,7	118.775	100,0
's Hertogenbosch	4.554	3,2	1.009	0,7	1.848	1,3	2.853	2,0	4.907	3,5	12.627	8,9	114.113	80,4	141.911	100,0
Amersfoort																
Roosendaal	3.809	4,9	257	0,3	416	0,5	2.333	3,0	2.963	3,8	7.272	9,4	60.410	78,0	77.460	100,0
Helmond	3.688	4,2	633	0,7	601	0,7	2.509	2,8	3.147	3,5	9.914	11,2	68.274	76,9	88.766	100,0
Nijmegen	3.500	2,1	2.062	1,2	1.523	0,9	5.309	3,2	8.459	5,1	20.251	12,3	124.142	75,1	165.246	100,0
Zeist	3.524	5,8	431	0,7	898	1,5	549	0,9	2.259	3,7	5.994	9,8	47.587	77,7	61.242	100,0
Veenendaal	3.236	5,1	349	0,6	291	0,5	729	1,2	2.025	3,2	3.675	5,8	52.557	83,6	62.862	100,0
Ede	2.337	2,1	275	0,3	611	0,6	2.042	1,9	2.745	2,5	7.599	7,0	93.145	85,6	108.754	100,0
Lelystad	2.253	3,0	1.744	2,3	4.355	5,8	1.892	2,5	3.970	5,3	6.990	9,3	54.128	71,9	75.332	100,0
Schiedam	2.207	2,9	1.805	2,4	2.686	3,5	7.676	10,1	5.514	7,2	7.677	10,1	48.664	63,8	76.229	100,0
Culemborg	1.954	7,1	137	0,5	382	1,4	401	1,5	666	2,4	2.355	8,5	21.733	78,7	27.628	100,0
Gorinchem	1.698	4,8	192	0,5	344	1,0	1.782	5,1	1.116	3,2	3.302	9,4	26.641	76,0	35.075	100,0
Oosterhout	1.415	2,6	300	0,6	344	0,6	1.559	2,9	1.505	2,8	4.625	8,6	44.250	81,9	53.998	100,0
Maassluis	1.303	4,1	507	1,6	629	2,0	1.976	6,2	1.146	3,6	2.274	7,1	24.011	75,4	31.846	100,0

Bron: GBA, bewerking Risbo, *totale Nederlandse bevolking, bron: CBS

Bijlage bij hoofdstuk 3

Tabel b3.1: Leerlingen (12-22 jaar) in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, in schooljaar 2010/2011 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Schoolsoort																
vo	17.834	54,3	4.346	42,4	12.477	49,9	15.184	54,2	16.685	51,7	14.432	45,8	102.789	45,9	183.747	47,8
mbo	10.929	33,3	3.400	33,2	7.961	31,8	9.197	32,8	7.542	23,4	4.678	14,9	38.214	17,0	81.921	21,3
ho	4.057	12,4	2.495	24,4	4.583	18,3	3.644	13,0	8.025	24,9	12.386	39,3	83.168	37,1	118.358	30,8
Voortgezet onderwijs																
praktijkonderwijs	1.136	6,4	476	11,0	683	5,5	1.090	7,2	770	4,6	359	2,5	2.135	2,1	6.649	3,6
vo leerjaar 1-2, alg. lj 3	8.043	45,1	1.759	40,5	5.253	42,1	6.853	45,1	7.353	44,1	6.067	42,0	41.822	40,7	77.150	42,0
vmbo bb, leerjaar 3-4	1.922	10,8	528	12,1	1.077	8,6	1.682	11,1	1.023	6,1	536	3,7	3.954	3,8	10.722	5,8
vmbo kb, leerjaar 3-4	1.474	8,3	356	8,2	1.089	8,7	1.178	7,8	933	5,6	597	4,1	4.857	4,7	10.484	5,7
vmbo tl-gl, leerjaar 3-4	2.070	11,6	457	10,5	1.471	11,8	1.708	11,2	1.674	10,0	1.262	8,7	10.130	9,9	18.772	10,2
havo, leerjaar 3-5	1.978	11,1	405	9,3	1.659	13,3	1.624	10,7	2.291	13,7	2.165	15,0	16.752	16,3	26.874	14,6
vwo, leerjaar 3-6	1.204	6,8	361	8,3	1.241	9,9	1.034	6,8	2.454	14,7	3.148	21,8	23.024	22,4	32.466	17,7
overig vo	7	0,0	4	0,1	4	0,0	15	0,1	187	1,1	298	2,1	115	0,1	630	0,3
Mbo																
mbo niveau 1	519	4,7	344	10,1	360	4,5	500	5,4	564	7,5	219	4,7	1.002	2,6	3.508	4,3
mbo niveau 2	3.368	30,8	1.117	32,9	2.157	27,1	2.782	30,2	2.070	27,4	1.108	23,7	8.761	22,9	21.363	26,1
mbo niveau 3	2.513	23,0	838	24,6	2.098	26,4	2.321	25,2	1.791	23,7	1.077	23,0	9.818	25,7	20.456	25,0
mbo niveau 4	4.529	41,4	1.101	32,4	3.346	42,0	3.594	39,1	3.117	41,3	2.274	48,6	18.633	48,8	36.594	44,7
Hoger onderwijs																
hbo	3.150	77,6	1.679	67,3	3.164	69,0	2.659	73,0	4.500	56,1	5.977	48,3	40.803	49,1	61.932	52,3
wo	907	22,4	816	32,7	1.419	31,0	985	27,0	3.525	43,9	6.409	51,7	42.365	50,9	56.426	47,7

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.1a: Leerlingen (12-22 jaar) in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, schooljaren 08/09, 09/10 en 10/11 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov. niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11
Schoolsoort																								
vo	54,4	53,9	54,3	44,3	43,2	42,4	49,6	49,3	49,9	55,8	54,4	54,2	53,0	52,4	51,7	46,8	46,8	45,8	46,8	46,2	45,9	48,7	48,2	47,8
mbo	34,5	34,4	33,3	32,1	32,6	33,2	32,9	32,5	31,8	32,8	33,1	32,8	24,2	23,6	23,4	15,9	15,4	14,9	17,5	17,0	17,0	21,9	21,6	21,3
ho	11,1	11,8	12,4	23,6	24,2	24,4	17,5	18,3	18,3	11,4	12,5	13,0	22,9	24,1	24,9	37,3	37,7	39,3	35,6	36,7	37,1	29,3	30,3	30,8
Voortgezet onderwijs																								
praktijkonderwijs	7,1	6,5	6,4	10,9	11,2	11,0	5,3	5,4	5,5	7,2	7,1	7,2	4,9	4,6	4,6	2,0	2,2	2,5	2,2	2,1	2,1	3,7	3,6	3,6
vo leerjaar 1-2, alg. lj 3	42,4	43,9	45,1	43,8	41,3	40,5	40,9	41,7	42,1	42,0	43,3	45,1	41,7	42,4	44,1	40,8	41,4	42,0	40,4	40,5	40,7	41,0	41,4	42,0
vmbo bb, leerjaar 3-4	11,5	10,4	10,8	11,1	11,0	12,1	8,7	8,0	8,6	11,7	10,8	11,1	6,5	6,1	6,1	3,9	3,4	3,7	4,3	4,0	3,8	6,3	5,8	5,8
vmbo kb, leerjaar 3-4	9,1	8,8	8,3	7,8	8,2	8,2	8,5	8,5	8,7	8,6	8,2	7,8	6,4	5,9	5,6	4,1	4,1	4,1	5,0	4,9	4,7	6,1	5,9	5,7
vmbo tl-gl, leerjaar 3-4	11,3	11,4	11,6	8,8	10,0	10,5	11,3	11,5	11,8	11,5	11,5	11,2	9,3	9,5	10,0	8,8	9,0	8,7	9,8	9,7	9,9	10,0	10,1	10,2
havo, leerjaar 3-5	9,9	10,4	11,1	8,1	8,4	9,3	12,1	12,2	13,3	9,6	9,7	10,7	12,4	12,9	13,7	13,6	13,7	15,0	15,2	15,6	16,3	13,5	13,8	14,6
vwo, leerjaar 3-6	6,4	6,3	6,8	7,6	7,8	8,3	10,1	9,5	9,9	6,9	6,5	6,8	14,3	13,9	14,7	21,8	21,5	21,8	21,3	21,4	22,4	17,0	16,9	17,7
overig vo	2,2	2,3	0,0	2,0	2,1	0,1	3,0	3,3	0,0	2,5	2,8	0,1	4,6	4,7	1,1	4,8	4,8	2,1	1,7	1,9	0,1	2,4	2,6	0,3
Mbo																								
mbo niveau 1	6,9	7,2	4,7	11,5	12,0	10,1	5,6	5,7	4,5	6,1	6,6	5,4	7,8	8,1	7,5	4,9	4,4	4,7	3,1	3,1	2,6	5,0	5,2	4,3
mbo niveau 2	31,5	30,8	30,8	33,5	32,6	32,9	27,6	26,0	27,1	33,9	31,6	30,2	28,9	27,9	27,4	24,6	25,0	23,7	24,9	23,6	22,9	27,7	26,6	26,1
mbo niveau 3	20,2	20,6	23,0	23,0	22,8	24,6	24,8	26,6	26,4	23,0	24,0	25,2	23,0	22,7	23,7	22,5	22,5	23,0	24,6	25,7	25,7	23,5	24,3	25,0
mbo niveau 4	41,4	41,5	41,4	32,1	32,6	32,4	41,9	41,7	42,0	37,0	37,8	39,1	40,3	41,3	41,3	48,0	48,1	48,6	47,4	47,6	48,8	43,7	43,9	44,7
Hoger onderwijs																								
hbo	79,7	77,7	77,6	65,4	66,6	67,3	70,1	69,8	69,0	74,7	74,2	73,0	57,0	58,0	56,1	49,2	49,5	48,3	49,8	49,6	49,1	53,0	53,0	52,3
wo	20,3	22,3	22,4	34,6	33,4	32,7	29,9	30,2	31,0	25,3	25,8	27,0	43,0	42,0	43,9	50,8	50,5	51,7	50,2	50,4	50,9	47,0	47,0	47,7

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.2: Nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2010/2011 (absolute aantallen en in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov. niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv		pop.	nieuw vsv	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Leerlingen vo/mbo	26.830	1.669	6,2	6.807	596	8,8	19.046	1.198	6,3	22.621	1.304	5,8	22.401	1.269	5,7	17.932	839	4,7	136.663	4.796	3,5	252.300	11.671	4,6
Geslacht																								
Man	13.150	1.066	8,1	3.254	342	10,5	9.301	704	7,6	11.341	852	7,5	11.138	781	7,0	9.110	475	5,2	68.941	2.743	4,0	126.235	6.963	5,5
Vrouw	13.680	603	4,4	3.553	254	7,1	9.745	494	5,1	11.280	452	4,0	11.263	488	4,3	8.822	364	4,1	67.722	2.053	3,0	126.065	4.708	3,7
Generatie																								
1e generatie	2.495	204	8,2	2.890	340	11,8	2.354	220	9,3	2.065	153	7,4	7.401	618	8,4	4.593	335	7,3	-	-	-	21.798	1.870	8,6
2e generatie	24.335	1.465	6,0	3.917	256	6,5	16.692	978	5,9	20.556	1.151	5,6	15.000	651	4,3	13.339	504	3,8	-	-	-	93.839	5.005	5,3
Leeftijd																								
12-16 jaar	15.735	311	2,0	3.579	87	2,4	10.953	197	1,8	13.181	197	1,5	13.464	235	1,7	11.751	185	1,6	89.920	1.023	1,1	158.583	2.235	1,4
17-19 jaar	8.381	966	11,5	2.115	320	15,1	5.997	676	11,3	7.087	828	11,7	6.792	733	10,8	4.931	510	10,3	37.388	3.018	8,1	72.691	7.051	9,7
20-22 jaar	2.714	392	14,4	1.113	189	17,0	2.096	325	15,5	2.353	279	11,9	2.145	301	14,0	1.250	144	11,5	9.355	755	8,1	21.026	2.385	11,3
Schoolsoort																								
vo	16.655	341	2,0	3.801	106	2,8	11.760	249	2,1	14.010	249	1,8	15.534	386	2,5	13.582	291	2,1	100.436	1.352	1,3	175.778	2.974	1,7
mbo	10.174	1.328	13,1	3.006	490	16,3	7.286	949	13,0	8.610	1.055	12,3	6.864	883	12,9	4.348	548	12,6	36.219	3.442	9,5	76.507	8.695	11,4

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b3.2a: Nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) naar achtergrondkenmerken, schooljaren 08/09, 09/10 en 10/11 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans percentage vsv			Antilliaans percentage vsv			Surinaams percentage vsv			Turks percentage vsv			ov. niet-westers percentage vsv			westers percentage vsv			autochtoon percentage vsv			totaal percentage vsv		
	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11
Leerlingen vo/mbo	5,8	6,1	6,2	7,8	7,7	8,8	6,2	5,8	6,3	5,3	5,4	5,8	5,1	5,1	5,7	4,4	4,7	4,7	3,9	3,5	3,5	4,7	4,5	4,6
Geslacht																								
Man	8,0	8,3	8,1	9,8	9,5	10,5	7,3	7,3	7,6	6,9	7,1	7,5	6,0	6,2	7,0	4,9	5,2	5,2	4,5	4,0	4,0	5,6	5,4	5,5
Vrouw	3,7	4,0	4,4	6,0	6,0	7,1	5,1	4,4	5,1	3,6	3,6	4,0	4,1	4,0	4,3	3,9	4,1	4,1	3,4	3,1	3,0	3,8	3,6	3,7
Generatie																								
1e generatie	8,0	8,6	8,2	9,5	8,6	11,8	8,3	7,9	9,3	6,9	7,1	7,4	6,2	6,1	8,4	5,6	6,3	7,3	-	-	-	7,0	7,1	8,6
2e generatie	5,5	5,8	6,0	6,4	6,9	6,5	5,8	5,5	5,9	5,1	5,1	5,6	4,3	4,5	4,3	4,0	4,1	3,8	-	-	-	5,1	5,2	5,3
Leeftijd																								
12-16 jaar	1,9	1,8	2,0	2,9	2,3	2,4	1,8	1,5	1,8	1,5	1,4	1,5	1,8	1,8	1,7	1,5	1,6	1,6	1,3	1,2	1,1	1,5	1,4	1,4
17-19 jaar	10,8	11,4	11,5	13,3	14,0	15,1	11,3	11,3	11,3	10,7	10,5	11,7	9,7	9,4	10,8	9,3	10,5	10,3	9,1	8,2	8,1	9,8	9,5	9,7
20-22 jaar	11,5	12,3	14,4	13,3	12,3	17,0	12,3	10,6	15,5	8,8	10,1	11,9	9,2	9,7	14,0	10,1	8,8	11,5	7,8	6,7	8,1	9,4	9,0	11,3
Schoolsoort																								
vo	1,6	1,7	2,0	2,9	2,3	2,8	1,7	1,6	2,1	1,6	1,5	1,8	2,0	1,9	2,5	1,6	2,0	2,1	1,4	1,3	1,3	1,5	1,5	1,7
mbo	11,2	11,6	13,1	12,8	13,1	16,3	11,9	11,3	13,0	10,3	10,4	12,3	10,7	10,8	12,9	11,1	11,6	12,6	9,7	8,5	9,5	10,5	10,0	11,4

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b3.3: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) in de 21 gemeenten, in schooljaar 2010/2011
(absolute aantallen, in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	12 t/m 22 jaar						
	totaal			Marokkaans			
	populatie N	voortijdig schoolverlaters N	%	populatie N	voortijdig schoolverlaters N	%	ovvt %
Amsterdam	43.844	2.126	4,8	8.364	438	5,2	8
Rotterdam	42.990	2.567	6,0	4.964	331	6,7	12
Utrecht	16.380	811	5,0	3.201	257	8,0	62
Den Haag	32.207	1.600	5,0	3.257	212	6,5	31
Gouda	5.794	201	3,5	770	39	5,1	46
Eindhoven	13.736	613	4,5	652	39	6,0	34
Tilburg	14.596	610	4,2	656	44	6,7	60
Leiden	7.036	256	3,6	633	33	5,2	43
's-Hertogenbosch	9.806	369	3,8	519	36	6,9	84
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	6.112	226	3,7	482	30	6,2	68
Helmond	6.704	338	5,0	371	19	5,1	2
Nijmegen	10.086	406	4,0	457	44	9,6	139
Zeist	4.417	188	4,3	384	41	10,7	151
Veenendaal	5.463	168	3,1	418	19	4,5	48
Ede	9.451	299	3,2	323	15	4,6	47
Lelystad	5.848	268	4,6	253	17	6,7	47
Schiedam	5.743	221	3,8	254	23	9,1	135
Culemborg	2.473	70	2,8	261	4	1,5	-46
Gorinchem	2.782	105	3,8	207	14	6,8	79
Oosterhout	4.385	126	2,9	192	5	2,6	-9
Maassluis	2.447	103	4,2	212	9	4,2	1
Totaal 21 MG	252.300	11.671	4,6	26.830	1.669	6,2	34

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b3.3a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) in de 21 gemeenten, schooljaren 2008/2009, 2009/2010 en 2010/2011
(in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	12 t/m 22 jaar									
	totaal			Marokkaans			oververtegenwoordiging			verschil
	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09	09/10	10/11	08/09-10/11
Amsterdam	4,7	5,3	4,8	5,0	6,0	5,2	6	15	8	2
Rotterdam	5,8	5,4	6,0	6,4	6,1	6,7	11	12	12	1
Utrecht	4,9	4,4	5,0	6,8	6,6	8,0	40	51	62	22
Den Haag	4,8	4,3	5,0	5,4	5,4	6,5	12	25	31	19
Gouda	3,5	3,6	3,5	6,0	7,3	5,1	73	101	46	-27
Eindhoven	4,0	4,5	4,5	6,8	7,5	6,0	70	66	34	-36
Tilburg	5,1	4,1	4,2	5,8	5,9	6,7	15	45	60	45
Leiden	4,5	4,2	3,6	4,4	6,1	5,2	-2	46	43	45
's-Hertogenbosch	4,5	3,9	3,8	9,2	7,0	6,9	105	81	84	-21
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	3,9	3,2	3,7	6,1	6,3	6,2	56	96	68	12
Helmond	4,2	4,3	5,0	4,4	5,3	5,1	5	23	2	-3
Nijmegen	4,1	4,0	4,0	7,6	5,3	9,6	84	32	139	55
Zeist	3,9	3,5	4,3	8,7	6,1	10,7	123	76	151	28
Veenendaal	3,5	3,0	3,1	4,2	3,5	4,5	20	16	48	28
Ede	3,4	3,1	3,2	7,5	5,9	4,6	118	91	47	-71
Lelystad	5,1	5,2	4,6	5,3	5,9	6,7	4	13	47	43
Schiedam	4,5	4,2	3,8	6,9	6,1	9,1	54	43	135	81
Culemborg	3,4	3,1	2,8	5,6	6,3	1,5	64	101	-46	-110
Gorinchem	4,0	3,7	3,8	3,7	9,0	6,8	-8	142	79	87
Oosterhout	3,9	2,9	2,9	6,9	4,9	2,6	75	70	-9	-84
Maassluis	3,3	3,4	4,2	2,4	4,3	4,2	-28	25	1	29
Totaal 21 MG	4,7	4,5	4,6	5,8	6,1	6,2	25	36	34	9

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Bijlage bij hoofdstuk 4

Tabel b4.1: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2012 in de gemeente wonen en als werkzoekende staan geregistreerd (absolute aantallen en in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW	pop.		NWW
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	146.486	15.202	10,4	50.712	5.540	10,9	153.425	12.900	8,4	138.629	13.054	9,4	209.096	21.611	10,3	345.992	16.132	4,7	1.629.154	57.934	3,6	2.673.494	142.373	5,3
Geslacht																								
Man	74.442	8.309	11,2	25.101	2.820	11,2	72.106	6.312	8,8	71.839	6.734	9,4	106.016	11.196	10,6	167.323	7.706	4,6	819.680	30.481	3,7	1.336.507	73.558	5,5
Vrouw	72.044	6.893	9,6	25.611	2.720	10,6	81.319	6.588	8,1	66.790	6.320	9,5	103.080	10.415	10,1	178.669	8.426	4,7	809.474	27.453	3,4	1.336.987	68.815	5,1
Generatie																								
1e generatie	93.908	12.198	13,0	37.451	4.883	13,0	97.447	9.322	9,6	88.869	10.320	11,6	170.304	20.189	11,9	198.134	9.639	4,9	-	-	-	686.113	66.551	9,7
2e generatie	52.578	3.004	5,7	13.261	657	5,0	55.978	3.578	6,4	49.760	2.734	5,5	38.792	1.422	3,7	147.858	6.493	4,4	-	-	-	358.227	17.888	5,0
Leeftijd																								
15-24 jaar	38.838	1.480	3,8	14.268	641	4,5	31.502	1.143	3,6	34.591	1.179	3,4	44.801	1.485	3,3	55.310	874	1,6	294.024	4.061	1,4	513.334	10.863	2,1
25-34 jaar	38.847	4.023	10,4	13.881	1.559	11,2	33.516	3.049	9,1	36.918	3.176	8,6	62.338	5.606	9,0	95.007	3.210	3,4	342.726	9.553	2,8	623.233	30.176	4,8
35-44 jaar	34.374	4.527	13,2	9.494	1.324	13,9	32.441	3.077	9,5	33.216	4.009	12,1	46.321	5.875	12,7	80.288	4.029	5,0	338.053	12.538	3,7	574.187	35.379	6,2
45-54 jaar	22.846	3.682	16,1	7.892	1.262	16,0	33.784	3.505	10,4	23.654	3.484	14,7	36.792	5.660	15,4	62.495	4.192	6,7	343.782	15.890	4,6	531.245	37.675	7,1
55-64 jaar	11.581	1.490	12,9	5.177	754	14,6	22.182	2.126	9,6	10.250	1.206	11,8	18.844	2.985	15,8	52.892	3.827	7,2	310.569	15.892	5,1	431.495	28.280	6,6
Leeftijd, generatie																								
15-24 jaar, 1e generatie	5.907	324	5,5	7.755	420	5,4	5.471	257	4,7	5.770	222	3,8	22.634	1.026	4,5	28.578	475	1,7	-	-	-	76.115	2.724	3,6
15-24 jaar, 2e generatie	32.931	1.156	3,5	6.513	221	3,4	26.031	886	3,4	28.821	957	3,3	22.167	459	2,1	26.732	399	1,5	-	-	-	143.195	4.078	2,8
25-34 jaar, 1e generatie	21.609	2.404	11,1	9.722	1.305	13,4	12.231	1.095	9,0	19.773	1.737	8,8	49.664	4.865	9,8	61.961	1.959	3,2	-	-	-	174.960	13.365	7,6
25-34 jaar, 2e generatie	17.238	1.619	9,4	4.159	254	6,1	21.285	1.954	9,2	17.145	1.439	8,4	12.674	741	5,8	33.046	1.251	3,8	-	-	-	105.547	7.258	6,9
35-44 jaar, 1e generatie	32.004	4.300	13,4	7.527	1.184	15,7	25.981	2.507	9,6	29.520	3.679	12,5	43.502	5.717	13,1	47.516	2.445	5,1	-	-	-	186.050	19.832	10,7
35-44 jaar, 2e generatie	2.370	227	9,6	1.967	140	7,1	6.460	570	8,8	3.696	330	8,9	2.819	158	5,6	32.772	1.584	4,8	-	-	-	50.084	3.009	6,0

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.1a: Personen (15-64 jaar) die als werkzoekende staan geregistreerd, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans				Antilliaans				Surinaams				Turks				ov. niet-westers				westers				autochtoon				totaal			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Totale bevolking (15-64)	12,7	13,4	11,6	10,4	9,0	10,8	10,8	10,9	7,1	8,6	8,5	8,4	10,6	11,3	10,2	9,4	12,8	13,2	11,6	10,3	4,3	5,4	4,9	4,7	2,9	3,8	3,7	3,6	5,1	6,0	5,6	5,3
Geslacht																																
Man	12	13,6	12,0	11,2	8	10,9	11,0	11,2	6	8,7	8,7	8,8	9	10,7	10,0	9,4	12	12,9	11,5	10,6	4	5,3	4,9	4,6	3	4,0	3,9	3,7	5	6,1	5,7	5,5
Vrouw	13,5	13,2	11,3	9,6	10,3	10,7	10,6	10,6	7,7	8,4	8,3	8,1	12,2	11,9	10,4	9,5	13,8	13,5	11,6	10,1	4,7	5,4	5,0	4,7	3,0	3,6	3,4	3,4	5,4	5,9	5,4	5,1
Generatie																																
1e generatie	16,8	17,2	14,9	13,0	10,8	12,6	12,8	13,0	8,7	9,8	9,6	9,6	13,9	14,3	12,8	11,6	15,0	15,3	13,3	11,9	5,1	5,9	5,3	4,9	-	-	-	-	11,3	11,9	10,7	9,7
2e generatie	3,7	5,6	5,4	5,7	3,1	5,1	5,2	5,0	4,0	6,2	6,3	6,4	3,5	5,4	5,3	5,5	2,1	3,3	3,5	3,7	3,5	4,7	4,5	4,4	-	-	-	-	3,4	5,0	4,9	5,0
Leeftijd																																
15-24 jaar	3,2	4,3	3,9	3,8	3,4	5,1	4,5	4,5	2,7	4,1	3,8	3,6	2,3	3,6	3,3	3,4	4,0	4,3	3,7	3,3	1,2	1,9	1,6	1,6	0,9	1,6	1,4	1,4	1,6	2,4	2,2	2,1
25-34 jaar	11,6	13,5	11,2	10,4	7,2	10,0	10,8	11,2	5,9	9,1	9,0	9,1	9,6	10,8	9,6	8,6	11,2	12,0	10,2	9,0	2,9	4,3	3,7	3,4	1,6	3,1	2,8	2,8	4,1	5,7	5,1	4,8
35-44 jaar	18,2	17,9	15,3	13,2	12,0	13,8	13,9	13,9	8,0	9,7	9,8	9,5	14,8	15,0	13,4	12,1	17,1	17,4	15,0	12,7	4,6	6,1	5,6	5,0	3,0	4,1	4,0	3,7	6,2	7,3	6,8	6,2
45-54 jaar	22,4	21,9	18,8	16,1	14,5	16,2	16,3	16,0	10,6	10,8	10,8	10,4	19,1	18,3	16,5	14,7	18,5	18,6	16,8	15,4	6,2	7,3	7,1	6,7	4,1	4,8	4,8	4,6	7,0	7,7	7,5	7,1
55-64 jaar	17,5	16,4	14,6	12,9	15,4	14,6	14,5	14,6	10,1	9,7	9,2	9,6	12,9	12,9	11,5	11,8	19,3	18,6	16,7	15,8	7,3	7,5	7,1	7,2	5,1	5,1	5,0	5,1	6,6	6,7	6,4	6,6
Leeftijd, generatie																																
15-24 jaar,1e generatie	6,3	7,5	6,1	5,5	4,2	6,1	5,5	5,4	3,2	5,1	4,7	4,7	4,4	5,3	4,2	3,8	6,3	6,4	5,2	4,5	1,4	2,0	1,7	1,7	-	-	-	-	4,1	4,8	3,9	3,6
15-24 jaar,2e generatie	2,3	3,5	3,5	3,5	2,4	3,9	3,3	3,4	2,5	3,8	3,6	3,4	1,6	3,2	3,1	3,3	1,2	1,8	2,0	2,1	1,0	1,8	1,6	1,5	-	-	-	-	1,8	2,9	2,8	2,8
25-34 jaar,1e generatie	13,9	15,5	12,9	11,1	8,7	11,7	12,3	13,4	6,3	9,2	9,1	9,0	11,6	12,2	10,5	8,8	12,9	13,5	11,4	9,8	3,3	4,2	3,6	3,2	-	-	-	-	9,1	10,2	8,7	7,6
25-34 jaar,2e generatie	6,8	10,0	8,8	9,4	3,2	5,8	6,8	6,1	5,4	8,9	8,9	9,2	6,4	8,7	8,4	8,4	3,1	5,4	5,4	5,8	2,3	4,3	3,8	3,8	-	-	-	-	4,3	6,9	6,6	6,9
35-44 jaar,1e generatie	18,5	18,2	15,6	13,4	13,4	15,4	15,5	15,7	8,2	10,0	9,9	9,6	15,2	15,4	13,7	12,5	17,7	17,9	15,5	13,1	5,5	6,5	6,0	5,1	-	-	-	-	12,9	13,6	12,1	10,7
35-44 jaar,2e generatie	8,5	9,5	9,9	9,6	5,6	7,1	7,7	7,1	6,2	8,1	9,2	8,8	8,1	9,0	9,4	8,9	4,1	5,6	6,1	5,6	3,7	5,5	5,1	4,8	-	-	-	-	4,3	6,2	6,2	6,0

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.2: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2012 in de gemeente wonen met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering (absolute aantallen en in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering	pop.		uitkering
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	146.486	20.273	13,8	50.712	6.998	13,8	153.425	16.106	10,5	138.629	13.202	9,5	209.096	28.745	13,7	345.992	13.250	3,8	1.629.154	47.069	2,9	2.673.494	145.643	5,4
Geslacht																								
Man	74.442	10.376	13,9	25.101	2.995	11,9	72.106	6.930	9,6	71.839	5.703	7,9	106.016	13.867	13,1	167.323	5.807	3,5	819.680	21.805	2,7	1.336.507	67.483	5,0
Vrouw	72.044	9.897	13,7	25.611	4.003	15,6	81.319	9.176	11,3	66.790	7.499	11,2	103.080	14.878	14,4	178.669	7.443	4,2	809.474	25.264	3,1	1.336.987	78.160	5,8
Generatie																								
1e generatie	93.908	16.938	18,0	37.451	6.348	17,0	97.447	12.311	12,6	88.869	11.090	12,5	170.304	27.585	16,2	198.134	7.838	4,0	-	-	-	686.113	82.110	12,0
2e generatie	52.578	3.335	6,3	13.261	650	4,9	55.978	3.795	6,8	49.760	2.112	4,2	38.792	1.160	3,0	147.858	5.412	3,7	-	-	-	358.227	16.464	4,6
Leeftijd																								
15-24 jaar	38.838	1.278	3,3	14.268	572	4,0	31.502	1.108	3,5	34.591	581	1,7	44.801	1.904	4,2	55.310	518	0,9	294.024	2.354	0,8	513.334	8.315	1,6
25-34 jaar	38.847	5.027	12,9	13.881	1.764	12,7	33.516	3.308	9,9	36.918	2.716	7,4	62.338	7.385	11,8	95.007	1.916	2,0	342.726	6.033	1,8	623.233	28.149	4,5
35-44 jaar	34.374	5.984	17,4	9.494	1.760	18,5	32.441	3.598	11,1	33.216	4.087	12,3	46.321	7.565	16,3	80.288	3.001	3,7	338.053	9.478	2,8	574.187	35.473	6,2
45-54 jaar	22.846	5.352	23,4	7.892	1.693	21,5	33.784	4.545	13,5	23.654	3.885	16,4	36.792	7.342	20,0	62.495	3.635	5,8	343.782	13.503	3,9	531.245	39.955	7,5
55-64 jaar	11.581	2.632	22,7	5.177	1.209	23,4	22.182	3.547	16,0	10.250	1.933	18,9	18.844	4.549	24,1	52.892	4.180	7,9	310.569	15.701	5,1	431.495	33.751	7,8
Leeftijd, generatie																								
15-24 jaar,1e generatie	5.907	314	5,3	7.755	394	5,1	5.471	289	5,3	5.770	113	2,0	22.634	1.543	6,8	28.578	235	0,8	-	-	-	76.115	2.888	3,8
15-24 jaar,2e generatie	32.931	964	2,9	6.513	178	2,7	26.031	819	3,1	28.821	468	1,6	22.167	361	1,6	26.732	283	1,1	-	-	-	143.195	3.073	2,1
25-34 jaar,1e generatie	21.609	2.953	13,7	9.722	1.480	15,2	12.231	1.211	9,9	19.773	1.451	7,3	49.664	6.810	13,7	61.961	1.044	1,7	-	-	-	174.960	14.949	8,5
25-34 jaar,2e generatie	17.238	2.074	12,0	4.159	284	6,8	21.285	2.097	9,9	17.145	1.265	7,4	12.674	575	4,5	33.046	872	2,6	-	-	-	105.547	7.167	6,8
35-44 jaar,1e generatie	32.004	5.689	17,8	7.527	1.632	21,7	25.981	2.937	11,3	29.520	3.720	12,6	43.502	7.411	17,0	47.516	1.761	3,7	-	-	-	186.050	23.150	12,4
35-44 jaar,2e generatie	2.370	295	12,4	1.967	128	6,5	6.460	661	10,2	3.696	367	9,9	2.819	154	5,5	32.772	1.240	3,8	-	-	-	50.084	2.845	5,7

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Tabel b4.2a: Personen (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten van de betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans				Antilliaans				Surinaams				Turks				ov. niet-westers				westers				autochtoon				totaal			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Totale bevolking (15-64)	11,7	12,8	13,6	13,8	11,3	12,3	13,4	13,8	8,5	9,2	10,0	10,5	8,5	9,1	9,6	9,5	11,6	12,4	13,2	13,7	3,5	3,7	3,8	3,8	2,6	2,8	2,9	2,9	4,6	5,0	5,3	5,4
Geslacht																																
Man	11	12,4	13,5	13,9	8	10,2	11,5	11,9	7	7,9	9,0	9,6	7	7,4	8,0	7,9	11	11,6	12,5	13,1	3	3,3	3,4	3,5	2	2,4	2,6	2,7	4	4,5	4,9	5,0
Vrouw	12,2	13,3	13,7	13,7	14,0	14,3	15,2	15,6	10,0	10,4	10,9	11,3	10,3	10,9	11,3	11,2	12,7	13,3	14,0	14,4	4,0	4,1	4,2	4,2	3,0	3,1	3,1	3,1	5,3	5,5	5,7	5,8
Generatie																																
1e generatie	15,5	16,9	17,8	18,0	13,8	15,1	16,3	17,0	10,7	11,4	12,2	12,6	11,1	11,9	12,5	12,5	13,6	14,5	15,5	16,2	3,9	4,0	4,0	4,0	-	-	-	-	10,5	11,2	11,8	12,0
2e generatie	3,3	4,6	5,5	6,3	3,0	3,8	4,8	4,9	4,0	5,0	6,0	6,8	2,7	3,3	4,1	4,2	1,7	2,2	2,8	3,0	3,1	3,4	3,6	3,7	-	-	-	-	3,1	3,7	4,2	4,6
Leeftijd																																
15-24 jaar	1,7	2,5	2,9	3,3	2,7	3,8	4,4	4,0	1,7	2,4	3,0	3,5	0,9	1,4	1,8	1,7	3,2	3,5	4,1	4,2	0,6	0,8	0,9	0,9	0,5	0,7	0,8	0,8	1,0	1,3	1,6	1,6
25-34 jaar	9,9	11,4	12,5	12,9	9,6	10,8	12,4	12,7	6,7	7,9	9,1	9,9	6,7	7,1	7,6	7,4	9,0	10,1	11,3	11,8	1,6	1,9	2,0	2,0	1,3	1,5	1,7	1,8	3,4	3,9	4,3	4,5
35-44 jaar	16,0	17,0	17,5	17,4	15,1	16,1	17,6	18,5	9,2	9,7	10,6	11,1	11,4	12,1	12,6	12,3	14,5	15,3	16,0	16,3	3,6	3,6	3,8	3,7	2,6	2,7	2,8	2,8	5,5	5,8	6,1	6,2
45-54 jaar	22,1	23,0	23,6	23,4	18,1	19,4	20,2	21,5	12,6	13,0	13,3	13,5	15,9	16,4	16,8	16,4	17,7	18,5	19,2	20,0	5,4	5,5	5,8	5,8	3,7	3,8	3,9	3,9	6,7	7,0	7,3	7,5
55-64 jaar	22,9	23,2	23,2	22,7	22,2	22,2	22,7	23,4	16,0	15,8	15,9	16,0	17,3	18,0	18,1	18,9	23,6	23,8	24,0	24,1	7,3	7,6	7,7	7,9	4,9	5,1	5,1	5,1	7,2	7,5	7,6	7,8
Leeftijd, generatie																																
15-24 jaar,1e generatie	3,5	4,6	5,4	5,3	3,9	5,1	5,7	5,1	2,2	3,3	4,2	5,3	1,5	2,1	2,3	2,0	5,2	5,7	6,5	6,8	0,6	0,8	0,9	0,8	-	-	-	-	2,9	3,4	3,8	3,8
15-24 jaar,2e generatie	1,2	2,0	2,4	2,9	1,2	2,1	2,9	2,7	1,5	2,2	2,7	3,1	0,8	1,2	1,7	1,6	0,6	1,1	1,4	1,6	0,6	0,9	1,0	1,1	-	-	-	-	1,0	1,5	1,9	2,1
25-34 jaar,1e generatie	10,9	12,4	13,5	13,7	11,6	13,0	14,7	15,2	6,9	7,9	9,2	9,9	7,3	7,5	7,8	7,3	10,3	11,6	12,9	13,7	1,5	1,7	1,7	1,7	-	-	-	-	7,0	7,8	8,4	8,5
25-34 jaar,2e generatie	8,0	9,8	11,1	12,0	4,2	5,1	6,6	6,8	6,6	7,9	9,0	9,9	5,7	6,4	7,2	7,4	2,9	3,6	4,4	4,5	1,9	2,3	2,5	2,6	-	-	-	-	4,4	5,4	6,3	6,8
35-44 jaar,1e generatie	16,2	17,2	17,8	17,8	17,1	18,5	20,4	21,7	9,5	10,0	10,9	11,3	11,6	12,3	12,9	12,6	15,0	15,8	16,6	17,0	3,7	3,7	3,8	3,7	-	-	-	-	11,3	11,9	12,4	12,4
35-44 jaar,2e generatie	9,2	11,0	12,0	12,4	6,0	6,0	6,6	6,5	6,8	8,0	9,1	10,2	7,9	8,6	9,6	9,9	4,0	4,5	4,9	5,5	3,4	3,5	3,7	3,8	-	-	-	-	4,2	4,6	5,1	5,7

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Tabel b4.3: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar duur, opleidings- en beroepsniveau en etnische herkomst, per 1 januari 2012 (absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Werkloosheidsduur																
0-6 maanden	4.798	31,6	2.402	43,4	5.157	40,0	4.616	35,4	7.264	33,6	6.551	40,6	21.607	37,3	52.395	36,8
7-12 maanden	2.106	13,9	1.011	18,2	2.240	17,4	1.871	14,3	3.448	16,0	2.595	16,1	9.923	17,1	23.194	16,3
1-2 jaar	2.113	13,9	910	16,4	2.169	16,8	1.780	13,6	3.452	16,0	2.538	15,7	10.030	17,3	22.992	16,2
2-5 jaar	2.745	18,1	691	12,5	1.674	13,0	2.149	16,5	3.884	18,0	2.357	14,6	8.506	14,7	22.006	15,5
meer dan 5 jaar	3.438	22,6	526	9,5	1.660	12,9	2.634	20,2	3.560	16,5	2.091	13,0	7.864	13,6	21.773	15,3
Opleidingsniveau (NWW)																
<vmbo	8.193	54,1	1.577	28,7	3.321	26,1	7.063	54,4	10.888	50,8	4.211	26,4	12.312	21,5	47.565	33,7
vmbo	2.734	18,1	1.424	25,9	3.148	24,7	2.379	18,3	3.422	16,0	2.537	15,9	10.573	18,5	26.217	18,6
havo/vwo/mbo	3.455	22,8	2.104	38,3	5.121	40,2	2.924	22,5	5.078	23,7	5.628	35,3	21.483	37,5	45.793	32,5
hbo/wo	761	5,0	383	7,0	1.138	8,9	609	4,7	2.061	9,6	3.565	22,4	12.904	22,5	21.421	15,2
Beroepsniveau (NWW)																
Elementair	6.726	44,3	1.723	31,1	2.985	23,2	5.541	42,5	10.108	46,8	3.855	23,9	9.411	16,3	40.349	28,4
Lager	5.023	33,1	2.010	36,3	4.888	37,9	4.565	35,0	6.077	28,2	4.854	30,1	19.466	33,7	46.883	33,0
Middelbaar	2.573	16,9	1.393	25,2	3.743	29,1	2.193	16,8	3.797	17,6	4.157	25,8	16.265	28,1	34.121	24,0
Hoger/wetenschappelijk	868	5,7	411	7,4	1.267	9,8	743	5,7	1.605	7,4	3.243	20,1	12.699	22,0	20.836	14,7

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.3a: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar duur, opleidings- en beroepsniveau en etnische herkomst, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten)

	Marokkaans				Antilliaans				Surinaams				Turks				ov. niet-westers				westers				autochtoon				totaal			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Werkloosheidsduur																																
0-6 maanden	25,4	25,2	30,0	31,6	31,8	42,7	45,2	43,4	29,9	39,5	42,0	40,0	27,7	30,4	34,3	35,4	31,7	28,9	32,2	33,6	32,0	39,4	39,2	40,6	29,2	41,3	39,7	37,3	29,4	36,0	37,3	36,8
7-12 maanden	15,7	12,2	12,7	13,9	12,2	17,4	18,4	18,2	12,7	17,2	17,4	17,4	13,1	11,8	13,4	14,3	17,9	12,5	13,3	16,0	14,7	15,6	15,4	16,1	11,0	16,2	17,3	17,1	13,7	14,7	15,7	16,3
1-2 jaar	10,6	21,1	11,1	13,9	11,4	12,1	14,4	16,4	11,5	12,3	14,8	16,8	10,4	17,3	12,0	13,6	10,5	24,6	14,0	16,0	10,8	15,6	15,5	15,7	11,2	11,0	16,6	17,3	10,9	15,7	14,8	16,2
2-5 jaar	22,2	18,1	23,6	18,1	22,1	12,4	10,4	12,5	21,5	13,9	11,3	13,0	22,4	17,4	19,2	16,5	19,6	16,2	23,9	18,0	19,7	13,6	15,7	14,6	22,3	13,8	11,4	14,7	21,4	15,0	15,9	15,5
meer dan 5 jaar	26,1	23,3	22,6	22,6	22,5	15,4	11,6	9,5	24,4	17,1	14,5	12,9	26,4	23,1	21,1	20,2	20,3	17,8	16,6	16,5	22,8	15,8	14,3	13,0	26,3	17,7	15,0	13,6	24,5	18,6	16,4	15,3
Opleidingsniveau (NWW)																																
<vmbo	58,7	53,1	59,2	54,1	24,8	20,9	28,8	28,7	25,7	20,8	27,1	26,1	57,3	52,4	57,7	54,4	51,0	47,6	53,9	50,8	25,7	21,6	27,2	26,4	18,2	15,1	20,9	21,5	35,2	29,9	35,3	33,7
vmbo	22,8	24,0	17,9	18,1	39,8	37,9	29,8	25,9	36,6	34,1	26,3	24,7	24,0	24,5	18,8	18,3	21,4	21,3	15,7	16,0	25,0	22,1	16,2	15,9	31,2	27,2	19,8	18,5	27,6	26,0	19,4	18,6
havo/vwo/mbo	14,9	18,5	18,6	22,8	29,5	33,7	34,6	38,3	30,6	36,1	37,2	40,2	15,0	18,5	19,2	22,5	16,6	19,2	20,3	23,7	27,5	30,9	32,7	35,3	29,2	33,5	35,7	37,5	23,5	27,8	29,6	32,5
hbo/wo	3,6	4,4	4,2	5,0	6,0	7,5	6,9	7,0	7,1	9,0	9,4	8,9	3,7	4,5	4,3	4,7	10,9	11,9	10,0	9,6	21,8	25,4	23,9	22,4	21,5	24,2	23,6	22,5	13,7	16,3	15,7	15,2
Beroepsniveau (NWW)																																
Elementair	49,0	46,0	44,6	44,3	35,5	30,9	31,6	31,1	28,7	24,4	23,7	23,2	49,6	45,4	43,7	42,5	45,2	43,7	44,9	46,8	23,0	20,8	21,4	23,9	18,3	14,8	15,0	16,3	32,5	28,2	27,7	28,4
Lager	35,5	36,1	36,1	33,1	37,2	37,7	36,1	36,3	40,7	40,3	38,7	37,9	35,2	36,6	37,3	35,0	33,0	32,1	31,2	28,2	35,2	32,0	31,6	30,1	35,9	34,5	33,7	33,7	35,6	34,8	34,2	33,0
Middelbaar	12,2	14,0	14,9	16,9	21,5	24,1	25,0	25,2	23,6	27,0	28,2	29,1	11,7	13,7	14,6	16,8	15,1	16,6	16,6	17,6	23,3	25,9	25,5	25,8	25,2	27,8	28,0	28,1	19,8	22,6	23,1	24,0
Hoger/wetenschappelijk	3,3	3,9	4,4	5,7	5,8	7,3	7,2	7,4	7,0	8,4	9,4	9,8	3,5	4,3	4,5	5,7	6,6	7,6	7,2	7,4	18,4	21,4	21,6	20,1	20,6	22,9	23,3	22,0	12,1	14,4	14,9	14,7

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.4: Personen (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar uitkeringsduur, per 1 januari 2012 (absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Uitkeringsduur																
0-6 maanden	2.587	12,8	1.306	18,7	2.239	13,9	1.402	10,6	4.246	14,8	1.575	11,9	6.144	13,1	19.499	13,4
7-12 maanden	2.115	10,4	1.012	14,5	1.983	12,3	1.195	9,1	3.630	12,6	1.383	10,4	4.381	9,3	15.699	10,8
1-2 jaar	2.941	14,5	1.276	18,2	2.652	16,5	1.927	14,6	5.106	17,8	1.933	14,6	6.500	13,8	22.335	15,3
2-5 jaar	4.025	19,9	1.377	19,7	3.106	19,3	2.765	20,9	6.721	23,4	2.984	22,5	8.897	18,9	29.875	20,5
langer dan 5 jaar	8.597	42,4	2.025	28,9	6.125	38,0	5.911	44,8	9.037	31,4	5.365	40,5	21.122	44,9	58.182	40,0

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Tabel b4.4a: Personen (15-64 jaar) met een WWB, IOA (of WIJ) uitkering naar uitkeringsduur, per 1 januari 2009 tot en met 2012 (in procenten)

	Marokkaans				Antilliaans				Surinaams				Turks				ov. niet-westers				westers				autochtoon				totaal			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Uitkeringsduur																																
0-6 maanden	7,2	10,3	13,2	12,8	11,3	16,3	19,0	18,7	8,3	11,3	14,2	13,9	6,9	9,5	11,9	10,6	9,6	12,4	15,3	14,8	7,6	10,8	12,1	11,9	7,3	10,4	12,5	13,1	8,0	11,1	13,5	13,4
7-12 maanden	6,9	8,7	11,6	10,4	8,8	12,7	16,8	14,5	7,0	9,7	13,7	12,3	6,0	8,5	11,1	9,1	9,9	10,3	14,4	12,6	7,6	8,6	11,8	10,4	5,8	8,0	10,7	9,3	7,1	9,0	12,3	10,8
1-2 jaar	12,9	11,7	12,2	14,5	15,2	14,8	16,1	18,2	12,7	13,5	13,7	16,5	12,1	11,7	12,9	14,6	16,8	16,4	15,6	17,8	13,4	12,8	13,4	14,6	10,6	11,1	12,5	13,8	12,8	12,8	13,4	15,3
2-5 jaar	23,4	22,1	19,4	19,9	21,5	20,1	17,4	19,7	22,1	20,4	18,1	19,3	25,5	23,2	20,3	20,9	25,1	24,9	22,1	23,4	20,4	21,1	20,7	22,5	19,0	18,2	17,0	18,9	21,8	21,0	19,1	20,5
langer dan 5 jaar	49,6	47,2	43,6	42,4	43,1	36,2	30,7	28,9	49,8	45,0	40,3	38,0	49,5	47,2	43,7	44,8	38,6	35,9	32,5	31,4	50,9	46,7	42,1	40,5	57,3	52,4	47,4	44,9	50,3	46,1	41,7	40,0

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Tabel b4.5: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 21 gemeenten, per 1 januari 2012 (absolute aantallen, in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar						
	totaal			Marokkaans				totaal			Marokkaans			
	populatie	werkzoekend		populatie	werkzoekend		ovvt	populatie	werkzoekend		populatie	werkzoekend		ovvt
	N	N	%	N	N	%	%	N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	576.225	27.571	4,8	46.995	3.417	7,3	52	102.132	1.307	1,3	12.169	250	2,1	61
Rotterdam	425.659	35.042	8,2	25.976	4.093	15,8	91	84.685	3.179	3,8	7.154	463	6,5	72
Utrecht	222.091	7.134	3,2	17.404	1.120	6,4	100	47.683	441	0,9	4.599	106	2,3	149
Den Haag	347.555	20.069	5,8	18.484	2.069	11,2	94	61.554	1.392	2,3	4.860	176	3,6	60
Gouda	46.974	2.566	5,5	4.234	667	15,8	188	8.667	179	2,1	1.126	63	5,6	171
Eindhoven	148.867	7.377	5,0	3.675	438	11,9	141	28.586	475	1,7	936	29	3,1	86
Tilburg	143.883	6.012	4,2	3.612	342	9,5	127	31.430	637	2,0	930	46	4,9	144
Leiden	86.149	3.725	4,3	3.343	431	12,9	198	19.945	236	1,2	849	17	2,0	69
's-Hertogenbosch	97.192	4.106	4,2	3.046	298	9,8	132	16.374	425	2,6	806	51	6,3	144
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	50.790	1.781	3,5	2.356	176	7,5	113	8.952	123	1,4	660	22	3,3	143
Helmond	59.037	3.342	5,7	2.308	280	12,1	114	9.729	292	3,0	561	24	4,3	43
Nijmegen	118.439	8.044	6,8	2.327	515	22,1	226	28.681	911	3,2	630	97	15,4	385
Zeist	38.955	1.253	3,2	2.288	175	7,6	138	7.282	121	1,7	633	27	4,3	157
Veenendaal	40.938	1.715	4,2	2.043	247	12,1	189	7.892	111	1,4	569	12	2,1	50
Ede	70.663	2.007	2,8	1.481	131	8,8	211	14.955	221	1,5	458	18	3,9	166
Lelystad	51.164	3.527	6,9	1.422	177	12,4	81	8.755	229	2,6	346	7	2,0	-23
Schiedam	51.556	2.884	5,6	1.483	157	10,6	89	9.150	224	2,4	386	20	5,2	112
Culemborg	18.324	892	4,9	1.188	203	17,1	251	3.255	63	1,9	339	14	4,1	113
Gorinchem	23.169	987	4,3	1.137	101	8,9	109	4.039	104	2,6	316	11	3,5	35
Oosterhout	35.168	1.400	4,0	848	66	7,8	96	6.030	120	2,0	257	16	6,2	213
Maassluis	20.696	939	4,5	836	99	11,8	161	3.558	73	2,1	254	11	4,3	111
21 MG	2.673.494	142.373	5,3	146.486	15.202	10,4	95	513.334	10.863	2,1	38.838	1.480	3,8	80

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

**Tabel b4.5a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 21 gemeenten, per 1 januari 2009 tot en met 2012
(in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)**

	15 t/m 64 jaar													15 t/m 24 jaar												
	totaal				Marokkaans				oververtegenwoordiging				verschil	totaal				Marokkaans				oververtegenwoordiging				verschil
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	09-12	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	09-12
Amsterdam	6,9	7,3	6,1	4,8	14,8	14,6	11,1	7,3	115	100	82	52	-63	2,4	2,5	1,8	1,3	3,8	4,1	3,2	2,1	61	64	73	61	0
Rotterdam	7,2	7,9	8,0	8,2	15,9	15,9	15,3	15,8	122	100	91	91	-31	1,7	2,9	3,3	3,8	2,6	4,5	5,1	6,5	54	54	56	72	18
Utrecht	3,3	4,1	3,2	3,2	9,3	10,3	7,0	6,4	179	150	117	100	-79	1,0	1,3	0,7	0,9	2,6	3,4	1,8	2,3	177	166	150	149	-28
Den Haag	4,6	5,3	5,5	5,8	10,0	10,5	10,3	11,2	119	99	88	94	-25	1,8	2,7	2,3	2,3	3,6	4,7	4,0	3,6	97	74	75	60	-37
Gouda	4,4	4,8	5,6	5,5	14,7	14,5	16,8	15,8	235	201	199	188	-47	1,1	1,6	2,4	2,1	2,5	3,1	6,8	5,6	119	98	178	171	52
Eindhoven	4,1	6,1	5,8	5,0	10,1	12,8	13,1	11,9	146	110	127	141	-5	1,2	2,4	2,5	1,7	2,1	3,8	4,7	3,1	82	59	86	86	4
Tilburg	3,6	4,7	4,2	4,2	9,0	10,5	9,1	9,5	147	124	119	127	-20	1,9	3,0	2,3	2,0	4,2	6,6	5,5	4,9	126	121	145	144	18
Leiden	4,0	4,7	4,1	4,3	15,6	16,5	13,2	12,9	286	251	220	198	-88	1,0	1,7	1,4	1,2	3,7	5,1	4,1	2,0	263	198	193	69	-194
's-Hertogenbosch	3,6	4,6	4,3	4,2	9,6	11,0	10,2	9,8	167	139	136	132	-35	1,4	2,1	2,4	2,6	2,5	4,8	5,4	6,3	85	126	124	144	59
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	2,9	4,0	3,6	3,5	7,1	9,6	8,1	7,5	145	142	124	113	-32	1,0	1,8	1,1	1,4	1,6	2,4	2,1	3,3	62	35	84	143	81
Helmond	5,9	7,3	6,6	5,7	14,7	16,0	13,7	12,1	151	120	110	114	-37	2,9	4,3	3,8	3,0	5,6	5,1	6,2	4,3	95	19	66	43	-52
Nijmegen	6,1	7,2	6,9	6,8	16,6	19,7	19,4	22,1	170	174	180	226	56	1,8	3,2	2,8	3,2	6,0	8,7	9,8	15,4	241	170	252	385	144
Zeist	2,6	3,2	3,5	3,2	7,8	7,2	8,4	7,6	201	127	137	138	-63	0,7	1,1	1,2	1,7	1,6	1,9	2,0	4,3	112	66	75	157	45
Veenendaal	-	4,1	3,9	4,2	-	12,4	12,1	12,1	-	204	210	189	-15	-	2,4	2,0	1,4	-	5,5	3,6	2,1	-	131	78	50	-81
Ede	2,6	3,1	2,8	2,8	12,6	14,2	12,2	8,8	378	357	339	211	-167	0,9	1,3	1,0	1,5	2,9	5,1	4,4	3,9	209	286	321	166	-43
Lelystad	4,3	5,6	5,5	6,9	8,6	11,4	8,5	12,4	100	105	55	81	-19	1,9	3,0	2,5	2,6	0,8	3,7	2,0	2,0	-57	24	-19	-23	34
Schiedam	4,3	6,2	6,6	5,6	9,4	13,5	14,7	10,6	117	116	123	89	-28	1,5	2,8	3,8	2,4	3,9	3,5	7,1	5,2	159	24	89	112	-47
Culemborg	3,6	4,5	5,0	4,9	16,3	17,6	18,4	17,1	346	288	268	251	-95	0,6	1,8	2,0	1,9	0,7	3,1	4,7	4,1	27	71	134	113	86
Gorinchem	3,2	4,0	4,3	4,3	6,6	8,1	9,4	8,9	104	106	118	109	5	1,3	2,3	2,8	2,6	2,1	4,3	5,7	3,5	63	84	102	35	-28
Oosterhout	2,9	4,2	4,1	4,0	7,0	9,8	8,7	7,8	142	132	112	96	-46	1,1	2,4	1,9	2,0	1,6	4,8	3,1	6,2	49	101	60	213	164
Maassluis	2,9	4,2	4,8	4,5	10,1	13,1	14,9	11,8	244	214	207	161	-83	0,8	1,9	2,8	2,1	1,5	4,8	6,5	4,3	95	150	133	111	16
21 MG	5,1	6,0	5,6	5,3	12,7	13,4	11,6	10,4	151	125	108	95	-56	1,6	2,4	2,2	2,1	3,2	4,3	3,9	3,8	95	74	80	80	-15

*gegevens voor 2009 ontbreken het verschil in oververtegenwoordiging is berekend op basis van het jaar 2010

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.6: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers(15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 21 gemeenten, per 1 januari 2012 (absolute aantallen, in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar						
	totaal			Marokkaans				totaal			Marokkaans			
	populatie	uitkering		populatie	uitkering		ovvt	populatie	uitkering		populatie	uitkering		ovvt
	N	N	%	N	N	%	%	N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	576.225	39.944	6,9	46.995	6.533	13,9	101	102.132	1.685	1,6	12.169	326	2,7	62
Rotterdam	425.659	37.496	8,8	25.976	5.344	20,6	134	84.685	2.179	2,6	7.154	336	4,7	83
Utrecht	222.091	8.612	3,9	17.404	2.195	12,6	225	47.683	500	1,0	4.599	155	3,4	221
Den Haag	347.555	20.403	5,9	18.484	2.230	12,1	106	61.554	1.312	2,1	4.860	170	3,5	64
Gouda	46.974	1.332	2,8	4.234	371	8,8	209	8.667	68	0,8	1.126	16	1,4	81
Eindhoven	148.867	5.581	3,7	3.675	372	10,1	170	28.586	297	1,0	936	19	2,0	95
Tilburg	143.883	5.536	3,8	3.612	372	10,3	168	31.430	423	1,3	930	25	2,7	100
Leiden	86.149	3.219	3,7	3.343	453	13,6	263	19.945	156	0,8	849	21	2,5	216
's-Hertogenbosch	97.192	3.614	3,7	3.046	386	12,7	241	16.374	250	1,5	806	28	3,5	128
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	50.790	1.437	2,8	2.356	247	10,5	271	8.952	102	1,1	660	21	3,2	179
Helmond	59.037	2.281	3,9	2.308	213	9,2	139	9.729	205	2,1	561	20	3,6	69
Nijmegen	118.439	5.814	4,9	2.327	386	16,6	238	28.681	462	1,6	630	57	9,0	462
Zeist	38.955	906	2,3	2.288	160	7,0	201	7.282	51	0,7	633	14	2,2	216
Veenendaal	40.938	1.276	3,1	2.043	252	12,3	296	7.892	89	1,1	569	19	3,3	196
Ede	70.663	1.337	1,9	1.481	142	9,6	407	14.955	94	0,6	458	10	2,2	247
Lelystad	51.164	1.910	3,7	1.422	102	7,2	92	8.755	146	1,7	346	1	0,3	-83
Schiedam	51.556	2.274	4,4	1.483	157	10,6	140	9.150	96	1,0	386	8	2,1	98
Culemborg	18.324	480	2,6	1.188	127	10,7	308	3.255	44	1,4	339	13	3,8	184
Gorinchem	23.169	616	2,7	1.137	71	6,2	135	4.039	44	1,1	316	3	0,9	-13
Oosterhout	35.168	844	2,4	848	69	8,1	239	6.030	65	1,1	257	10	3,9	261
Maassluis	20.696	731	3,5	836	91	10,9	208	3.558	47	1,3	254	6	2,4	79
21 MG	2.673.494	145.643	5,4	146.486	20.273	13,8	154	513.334	8.315	1,6	38.838	1.278	3,3	103

Bron: Gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

**Tabel b4.6a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers(15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 21 gemeenten, per 1 januari 2009 tot en met 2012
(in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)**

	15 t/m 64 jaar												15 t/m 24 jaar													
	totaal				Marokkaans				oververtegenwoordiging				verschil	totaal				Marokkaans				oververtegenwoordiging				verschil
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	09-12	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	09-12
Amsterdam	6,3	6,5	6,8	6,9	12,4	12,6	13,3	13,9	97	95	96	101	4	0,7	0,8	0,9	1,6	1,1	1,1	1,2	2,7	53	34	41	62	9
Rotterdam	8,0	8,4	8,8	8,8	19,0	20,2	21,0	20,6	138	141	140	134	-4	1,5	2,2	2,9	2,6	2,6	4,0	5,0	4,7	78	83	72	83	5
Utrecht	2,8	3,4	3,6	3,9	7,9	11,1	11,7	12,6	185	223	226	225	40	0,8	0,9	0,9	1,0	1,7	2,5	2,4	3,4	129	164	179	221	92
Den Haag	4,8	5,3	5,7	5,9	9,8	10,8	11,9	12,1	102	103	107	106	4	1,5	2,0	2,2	2,1	2,5	3,8	4,3	3,5	68	93	90	64	-4
Gouda	2,3	2,9	3,3	2,8	7,6	10,8	12,7	8,8	226	277	282	209	-17	0,4	0,6	1,3	0,8	0,4	1,2	3,5	1,4	-2	110	175	81	83
Eindhoven	3,4	3,7	3,8	3,7	9,5	9,9	10,0	10,1	181	166	162	170	-11	1,4	1,2	1,3	1,0	2,7	1,5	2,1	2,0	99	22	65	95	-4
Tilburg	3,1	3,6	3,8	3,8	7,5	9,7	9,9	10,3	139	171	164	168	29	1,3	1,6	1,5	1,3	1,1	3,6	3,4	2,7	-12	128	130	100	112
Leiden	3,4	3,4	3,5	3,7	12,1	12,8	12,9	13,6	256	279	272	263	7	0,6	0,7	0,7	0,8	1,3	2,6	2,1	2,5	108	263	187	216	108
's-Hertogenbosch	3,1	3,0	3,2	3,7	10,8	8,9	9,9	12,7	249	199	210	241	-8	0,8	1,0	1,4	1,5	1,1	2,1	2,9	3,5	40	105	103	128	88
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	1,6	2,3	2,6	2,8	5,0	7,8	9,8	10,5	214	242	272	271	57	0,3	0,8	1,1	1,1	0,8	1,2	3,1	3,2	125	50	173	179	54
Helmond	3,2	3,6	3,8	3,9	8,2	9,3	9,3	9,2	154	157	144	139	-15	1,4	2,4	2,6	2,1	3,9	4,4	4,5	3,6	174	86	75	69	-105
Nijmegen	4,2	4,3	4,7	4,9	11,3	12,9	15,1	16,6	168	203	222	238	70	0,9	1,0	1,5	1,6	2,4	3,9	6,6	9,0	163	281	351	462	299
Zeist	1,8	2,3	2,4	2,3	6,0	7,5	7,4	7,0	234	230	209	201	-33	0,3	0,6	0,8	0,7	0,5	2,2	2,0	2,2	38	243	168	216	178
Veenendaal	2,2	3,0	3,2	3,1	8,9	12,9	13,6	12,3	300	324	324	296	-4	0,8	1,3	1,5	1,1	2,8	6,0	5,4	3,3	259	367	255	196	-63
Ede	1,6	1,8	1,8	1,9	9,0	9,9	9,9	9,6	452	456	437	407	-45	0,5	0,7	0,6	0,6	1,5	2,4	2,1	2,2	193	273	261	247	54
Lelystad	2,4	3,0	3,6	3,7	5,4	6,4	6,7	7,2	122	114	87	92	-30	0,9	1,6	2,0	1,7	0,8	1,1	0,9	0,3	-10	-31	-58	-83	-73
Schiedam	3,6	4,0	4,3	4,4	8,5	9,9	11,2	10,6	138	151	158	140	2	1,0	1,5	2,0	1,0	1,1	3,2	3,9	2,1	15	118	100	98	83
Culemborg	2,1	2,3	2,5	2,6	10,3	10,4	10,5	10,7	379	358	319	308	-71	0,7	0,8	1,4	1,4	1,8	2,8	3,4	3,8	173	232	144	184	11
Gorinchem	2,0	2,4	2,7	2,7	3,8	5,6	6,3	6,2	89	133	135	135	46	0,5	1,0	1,3	1,1	0,6	1,8	1,3	0,9	16	89	-4	-13	-29
Oosterhout	1,6	1,5	2,0	2,4	6,3	6,6	7,2	8,1	307	332	253	239	-68	0,4	0,4	1,1	1,1	0,0	0,0	1,8	3,9	-100	-100	63	261	361
Maassluis	2,7	3,1	3,6	3,5	9,6	10,3	11,5	10,9	261	233	221	208	-53	0,8	1,3	1,4	1,3	1,9	3,2	4,6	2,4	127	152	232	79	-48
21 MG	4,6	5,0	5,3	5,4	11,7	12,8	13,6	13,8	152	157	156	154	2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,7	2,5	2,9	3,3	69	88	88	103	34

Bron: Gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Bijlage bij hoofdstuk 5

Tabel b5.1: Verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2011 (absolute aantallen en in procenten van de betreffende deelpopulatie per 1 januari)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Bevolking (12 jr eo)	166.599	7.721	4,6	55.023	3.157	5,7	174.509	6.776	3,9	154.373	4.289	2,8	221.718	5.456	2,5	402.889	4.932	1,2	2.116.029	22.118	1,0	3.291.140	54.449	1,7
Geslacht																								
Man	86.176	6.699	7,8	27.028	2.458	9,1	81.453	5.407	6,6	80.065	3.879	4,8	112.834	4.447	3,9	192.123	3.770	2,0	1.030.185	17.765	1,7	1.609.864	44.425	2,8
Vrouw	80.423	1.022	1,3	27.995	699	2,5	93.056	1.369	1,5	74.308	410	0,6	108.884	1.009	0,9	210.766	1.162	0,6	1.085.844	4.353	0,4	1.681.276	10.024	0,6
Generatie																								
1e generatie	105.832	2.835	2,7	40.418	2.424	6,0	112.827	3.497	3,1	97.811	1.800	1,8	176.856	3.914	2,2	222.669	2.488	1,1	-	-	-	756.413	16.958	2,2
2e generatie	60.767	4.886	8,0	14.605	733	5,0	61.682	3.279	5,3	56.562	2.489	4,4	44.862	1.542	3,4	180.220	2.444	1,4	-	-	-	418.698	15.373	3,7
Leeftijd																								
12-17 jaar	23.960	1.829	7,6	6.016	438	7,3	16.263	784	4,8	20.319	733	3,6	21.289	777	3,6	18.344	460	2,5	126.719	2.277	1,8	232.910	7.298	3,1
18-24 jaar	26.767	2.710	10,1	10.967	891	8,1	24.207	1.681	6,9	24.155	1.249	5,2	33.714	1.440	4,3	45.115	1.060	2,3	232.210	5.195	2,2	397.135	14.226	3,6
25-44 jaar	72.677	2.783	3,8	22.831	1.363	6,0	66.246	2.935	4,4	70.095	1.891	2,7	106.134	2.440	2,3	170.639	2.359	1,4	688.295	8.570	1,2	1.196.917	22.341	1,9
45-64 jaar	32.465	374	1,2	12.742	451	3,5	54.408	1.318	2,4	31.800	396	1,2	52.884	781	1,5	114.108	893	0,8	662.654	5.225	0,8	961.061	9.438	1,0
65 jaar e.o.	10.730	-	-	2.467	-	-	13.385	-	-	8.004	-	-	7.697	-	-	54.683	-	-	406.151	851	0,2	503.117	1.146	0,2
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	7.420	658	8,9	8.744	773	8,8	6.827	472	6,9	7.129	251	3,5	25.656	1.033	4,0	29.964	623	2,1	-	-	-	85.740	3.810	4,4
12-24 jaar, 2e generatie	43.307	3.881	9,0	8.239	556	6,7	33.643	1.993	5,9	37.345	1.731	4,6	29.347	1.184	4,0	33.495	897	2,7	-	-	-	185.376	10.242	5,5
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	25.626	3.962	15,5	8.260	1.010	12,2	20.141	1.991	9,9	22.948	1.803	7,9	27.141	1.823	6,7	29.671	1.176	4,0	173.255	6.044	3,5	307.042	17.809	5,8
12-24 jaar, vrouw	25.101	577	2,3	8.723	319	3,7	20.329	474	2,3	21.526	179	0,8	27.862	394	1,4	33.788	344	1,0	185.674	1.428	0,8	323.003	3.715	1,2
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	8.419	1.213	14,4	2.821	345	12,2	5.366	574	10,7	7.232	481	6,7	5.360	486	9,1	2.819	208	7,4	20.709	1.229	5,9	52.726	4.536	8,6
schoolgaand, mid. nivo	16.228	1.049	6,5	3.967	234	5,9	11.431	501	4,4	13.834	436	3,2	12.786	418	3,3	9.433	269	2,9	68.987	1.249	1,8	136.666	4.156	3,0
schoolgaand, hoog nivo	8.173	208	2,5	3.453	62	1,8	8.224	162	2,0	6.959	106	1,5	14.106	180	1,3	19.244	184	1,0	134.475	990	0,7	194.634	1.892	1,0
Nieuw vsv																								
geen nieuw vsv	41.819	3.523	8,4	13.054	967	7,4	31.932	1.811	5,7	36.544	1.511	4,1	42.900	1.670	3,9	45.943	1.131	2,5	281.135	5.792	2,1	493.327	16.405	3,3
nieuw vsv	1.669	425	25,5	596	116	19,5	1.198	188	15,7	1.304	166	12,7	1.269	180	14,2	839	93	11,1	4.796	428	8,9	11.671	1.596	13,7
Werk																								
niet werkzoekend	126.955	6.234	4,9	44.242	2.434	5,5	140.249	5.596	4,0	122.123	3.535	2,9	179.704	4.329	2,4	322.206	4.116	1,3	1.586.704	18.755	1,2	2.522.183	44.999	1,8
werkzoekend	16.694	927	5,6	5.375	558	10,4	12.991	903	7,0	13.869	493	3,6	23.523	867	3,7	16.766	510	3,0	60.207	1.972	3,3	149.425	6.230	4,2
Uitkering																								
geen uitkering	124.123	5.878	4,7	42.986	2.195	5,1	137.931	5.211	3,8	122.944	3.485	2,8	176.319	4.112	2,3	326.039	3.961	1,2	1.599.598	18.034	1,1	2.529.940	42.876	1,7
uitkering	19.526	1.283	6,6	6.631	797	12,0	15.309	1.288	8,4	13.048	543	4,2	26.908	1.084	4,0	12.933	665	5,1	47.313	2.693	5,7	141.668	8.353	5,9

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.1a: Verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2009, 2010 en 2011 (in procenten van de betreffende deelpopulatie per 1 januari)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Bevolking (12 jr eo)	5,1	4,7	4,6	6,0	5,3	5,7	3,9	3,7	3,9	3,0	2,7	2,8	2,4	2,3	2,5	1,3	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0	1,7	1,6	1,7
Geslacht																								
Man	8,5	7,8	7,8	9,2	8,5	9,1	6,8	6,3	6,6	5,2	4,7	4,8	3,9	3,6	3,9	2,0	1,8	2,0	1,9	1,7	1,7	2,9	2,7	2,8
Vrouw	1,4	1,3	1,3	3,0	2,3	2,5	1,4	1,4	1,5	0,7	0,6	0,6	0,9	0,9	0,9	0,6	0,5	0,6	0,4	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6
Generatie																								
1e generatie	3,1	2,6	2,7	6,2	5,5	6,0	3,3	3,0	3,1	2,2	1,9	1,8	2,2	2,1	2,2	1,1	1,0	1,1	-	-	-	2,4	2,2	2,2
2e generatie	9,1	8,4	8,0	5,5	4,8	5,0	5,3	5,0	5,3	4,7	4,2	4,4	3,3	3,2	3,4	1,5	1,3	1,4	-	-	-	3,8	3,5	3,7
Leeftijd																								
12-17 jaar	8,7	8,2	7,6	8,0	7,4	7,3	4,8	4,3	4,8	4,3	3,7	3,6	3,7	3,8	3,6	2,9	2,4	2,5	2,3	1,9	1,8	3,6	3,2	3,1
18-24 jaar	10,4	10,0	10,1	7,8	6,7	8,1	7,0	6,6	6,9	5,2	4,7	5,2	4,0	3,8	4,3	2,5	2,2	2,3	2,4	2,2	2,2	3,7	3,4	3,6
25-44 jaar	4,1	3,7	3,8	6,2	5,5	6,0	4,4	4,1	4,4	2,8	2,7	2,7	2,2	2,1	2,3	1,4	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2	1,9	1,8	1,9
45-64 jaar	1,4	1,1	1,2	3,9	3,5	3,5	2,4	2,4	2,4	1,4	1,2	1,2	1,5	1,3	1,5	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	1,0	0,9	1,0
65 jaar e.o.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	16,8	15,7	15,5	11,9	10,8	12,2	9,9	9,0	9,9	8,4	7,4	7,9	6,4	6,2	6,7	4,3	3,8	4,0	3,9	3,5	3,5	6,2	5,7	5,8
12-24 jaar, vrouw	2,3	2,4	2,3	4,1	3,3	3,7	2,3	2,4	2,3	1,0	0,9	0,8	1,3	1,4	1,4	1,1	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8	1,3	1,2	1,2
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	8,6	8,0	8,9	8,5	7,6	8,8	6,7	6,5	6,9	3,8	3,6	3,5	4,0	3,8	4,0	2,2	2,0	2,1	-	-	-	4,6	4,2	4,4
12-24 jaar, 2e generatie	9,9	9,3	9,0	7,1	6,3	6,7	5,9	5,5	5,9	5,0	4,4	4,6	3,8	3,8	4,0	2,9	2,5	2,7	-	-	-	5,8	5,4	5,5
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	15,1	14,3	14,4	13,4	12,1	12,2	9,1	8,8	10,7	7,0	6,6	6,7	7,8	8,0	9,1	8,0	6,6	7,4	6,1	5,9	5,9	8,6	8,2	8,6
schoolgaand, mid. nivo	7,2	6,8	6,5	5,5	5,2	5,9	4,2	4,0	4,4	3,4	2,9	3,2	3,7	3,8	3,3	2,8	2,6	2,9	2,2	1,8	1,8	3,3	3,0	3,0
schoolgaand, hoog nivo	3,3	2,9	2,5	1,6	1,1	1,8	1,9	1,6	2,0	1,6	1,5	1,5	1,4	1,2	1,3	1,3	0,9	1,0	0,8	0,8	0,7	1,1	1,0	1,0
Nieuw vsv																								
geen nieuw vsv	9,4	8,9	8,4	7,9	6,8	7,4	5,7	5,3	5,7	4,7	4,0	4,1	3,8	3,8	3,9	2,7	2,3	2,5	2,3	2,1	2,1	3,7	3,3	3,3
nieuw vsv	26,1	25,0	25,5	16,6	17,6	19,5	15,5	12,8	15,7	11,9	11,4	12,7	13,6	13,4	14,2	10,9	9,0	11,1	8,6	8,8	8,9	12,9	12,7	13,7
Werk																								
niet werkzoekend	5,5	4,9	4,9	5,8	5,0	5,5	4,1	3,8	4,0	3,2	2,9	2,9	2,4	2,2	2,4	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,9	1,7	1,8
werkzoekend	4,8	5,2	5,6	10,4	10,1	10,4	6,9	6,4	7,0	3,0	3,3	3,6	2,8	2,9	3,7	3,0	2,9	3,0	3,4	3,1	3,3	3,9	3,8	4,2
Uitkering																								
geen uitkering	5,3	4,8	4,7	5,5	4,7	5,1	4,0	3,7	3,8	3,2	2,8	2,8	2,4	2,2	2,3	1,3	1,2	1,2	1,3	1,1	1,1	1,8	1,7	1,7
uitkering	5,9	5,9	6,6	12,1	11,3	12,0	7,5	7,7	8,4	3,3	3,5	4,2	3,3	3,6	4,0	4,7	4,5	5,1	5,1	5,3	5,7	5,3	5,4	5,9

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.2: Personen (12 jaar e.o.) die per 1 januari 2011 in de gemeente wonen en in de periode 2007-2011 werden verdacht van een delict naar achtergrondkenmerken (absolute aantallen en in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Bevolking (12 jr eo)	166.599	24.331	14,6	55.023	9.974	18,1	174.509	24.074	13,8	154.373	16.088	10,4	221.718	19.495	8,8	402.889	19.254	4,8	2.116.029	96.223	4,5	3.291.140	209.439	6,4
Geslacht																								
Man	86.176	20.071	23,3	27.028	7.235	26,8	81.453	18.090	22,2	80.065	13.958	17,4	112.834	15.110	13,4	192.123	14.298	7,4	1.030.185	74.800	7,3	1.609.864	163.562	10,2
Vrouw	80.423	4.260	5,3	27.995	2.739	9,8	93.056	5.984	6,4	74.308	2.130	2,9	108.884	4.385	4,0	210.766	4.956	2,4	1.085.844	21.423	2,0	1.681.276	45.877	2,7
Generatie																								
1e generatie	105.832	10.648	10,1	40.418	7.658	18,9	112.827	13.495	12,0	97.811	8.018	8,2	176.856	14.691	8,3	222.669	9.188	4,1	-	-	-	756.413	63.698	8,4
2e generatie	60.767	13.683	22,5	14.605	2.316	15,9	61.682	10.579	17,2	56.562	8.070	14,3	44.862	4.804	10,7	180.220	10.066	5,6	-	-	-	418.698	49.518	11,8
Leeftijd																								
12-17 jaar	23.960	3.737	15,6	6.016	951	15,8	16.263	1.724	10,6	20.319	1.815	8,9	21.289	1.707	8,0	18.344	1.056	5,8	126.719	5.591	4,4	232.910	16.581	7,1
18-24 jaar	26.767	7.932	29,6	10.967	2.555	23,3	24.207	5.489	22,7	24.155	4.249	17,6	33.714	4.645	13,8	45.115	3.714	8,2	232.210	21.990	9,5	397.135	50.574	12,7
25-44 jaar	72.677	10.567	14,5	22.831	4.623	20,2	66.246	10.880	16,4	70.095	7.769	11,1	106.134	9.324	8,8	170.639	9.128	5,3	688.295	38.500	5,6	1.196.917	90.791	7,6
45-64 jaar	32.465	1.920	5,9	12.742	1.746	13,7	54.408	5.641	10,4	31.800	2.137	6,7	52.884	3.677	7,0	114.108	4.537	4,0	662.654	25.271	3,8	961.061	44.929	4,7
65 jaar e.o.	10.730	-	-	2.467	-	-	13.385	-	-	8.004	-	-	7.697	-	-	54.683	-	-	406.151	4.871	1,2	503.117	6.564	1,3
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	7.420	1.673	22,5	8.744	1.965	22,5	6.827	1.355	19,8	7.129	876	12,3	25.656	2.962	11,5	29.964	1.736	5,8	-	-	-	85.740	10.567	12,3
12-24 jaar, 2e generatie	43.307	9.996	23,1	8.239	1.541	18,7	33.643	5.858	17,4	37.345	5.188	13,9	29.347	3.390	11,6	33.495	3.034	9,1	-	-	-	185.376	29.007	15,6
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	25.626	9.547	37,3	8.260	2.437	29,5	20.141	5.333	26,5	22.948	5.257	22,9	27.141	4.839	17,8	29.671	3.549	12,0	173.255	21.348	12,3	307.042	52.310	17,0
12-24 jaar, vrouw	25.101	2.122	8,5	8.723	1.069	12,3	20.329	1.880	9,2	21.526	807	3,7	27.862	1.513	5,4	33.788	1.221	3,6	185.674	6.233	3,4	323.003	14.845	4,6
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	8.419	2.837	33,7	2.821	926	32,8	5.366	1.472	27,4	7.232	1.416	19,6	5.360	1.272	23,7	2.819	617	21,9	20.709	3.642	17,6	52.726	12.182	23,1
schoolgaand, mid. nivo	16.228	2.705	16,7	3.967	588	14,8	11.431	1.427	12,5	13.834	1.211	8,8	12.786	1.214	9,5	9.433	721	7,6	68.987	3.979	5,8	136.666	11.845	8,7
schoolgaand, hoog nivo	8.173	788	9,6	3.453	203	5,9	8.224	509	6,2	6.959	396	5,7	14.106	660	4,7	19.244	705	3,7	134.475	4.064	3,0	194.634	7.325	3,8
Nieuw vsv																								
geen nieuw vsv	41.819	8.945	21,4	13.054	2.525	19,3	31.932	5.142	16,1	36.544	4.607	12,6	42.900	4.676	10,9	45.943	3.456	7,5	281.135	20.245	7,2	493.327	49.596	10,1
nieuw vsv	1.669	873	52,3	596	263	44,1	1.198	467	39,0	1.304	424	32,5	1.269	421	33,2	839	215	25,6	4.796	1.171	24,4	11.671	3.834	32,9
Werk																								
niet werkzoekend	126.955	20.242	15,9	44.242	7.944	18,0	140.249	20.357	14,5	122.123	13.604	11,1	179.704	15.944	8,9	322.206	16.289	5,1	1.586.704	82.849	5,2	2.522.183	177.229	7,0
werkzoekend	16.694	3.018	18,1	5.375	1.676	31,2	12.991	3.028	23,3	13.869	1.931	13,9	23.523	2.997	12,7	16.766	1.908	11,4	60.207	7.540	12,5	149.425	22.098	14,8
Uitkering																								
geen uitkering	124.123	19.153	15,4	42.986	7.285	16,9	137.931	19.255	14,0	122.944	13.551	11,0	176.319	15.151	8,6	326.039	15.845	4,9	1.599.598	80.864	5,1	2.529.940	171.104	6,8
uitkering	19.526	4.107	21,0	6.631	2.335	35,2	15.309	4.130	27,0	13.048	1.984	15,2	26.908	3.790	14,1	12.933	2.352	18,2	47.313	9.525	20,1	141.668	28.223	19,9

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.2a: Personen (12 jaar e.o.) die per 1 januari 2011 in de gemeente wonen en werden verdacht van een delict in de periode 2005-2009, 2006-2010, 2007-2011 naar achtergrondkenmerken (absolute aantallen en in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11	05-09	06-10	07-11
Bevolking (12 jr eo)	15,6	15,1	14,6	19,0	18,3	18,1	14,8	14,3	13,8	11,2	10,9	10,4	9,5	9,2	8,8	5,2	5,0	4,8	5,0	4,8	4,5	6,8	6,6	6,4
Geslacht																								
Man	24,8	24,1	23,3	27,9	26,9	26,8	24,0	23,0	22,2	18,8	18,2	17,4	14,5	14,0	13,4	8,1	7,8	7,4	8,0	7,7	7,3	11,0	10,6	10,2
Vrouw	5,6	5,4	5,3	10,4	10,0	9,8	6,8	6,6	6,4	3,1	3,0	2,9	4,3	4,1	4,0	2,5	2,4	2,4	2,1	2,1	2,0	2,9	2,8	2,7
Generatie																								
1e generatie	11,4	10,7	10,1	19,8	19,1	18,9	13,2	12,6	12,0	9,2	8,8	8,2	9,1	8,7	8,3	4,3	4,2	4,1	-	-	-	9,3	8,9	8,4
2e generatie	23,9	23,4	22,5	16,6	16,0	15,9	18,0	17,5	17,2	15,1	14,7	14,3	11,2	11,0	10,7	6,2	5,9	5,6	-	-	-	12,3	12,1	11,8
Leeftijd																								
12-17 jaar	18,1	17,0	15,6	17,9	17,2	15,8	12,6	11,2	10,6	10,6	9,7	8,9	9,7	9,0	8,0	7,2	6,3	5,8	5,8	5,2	4,4	8,7	8,0	7,1
18-24 jaar	29,9	29,9	29,6	23,6	22,8	23,3	23,4	23,1	22,7	17,7	17,6	17,6	14,3	13,7	13,8	8,9	8,7	8,2	10,0	9,8	9,5	13,3	13,1	12,7
25-44 jaar	15,1	14,8	14,5	20,7	20,2	20,2	17,1	16,7	16,4	11,9	11,6	11,1	9,4	9,2	8,8	5,7	5,5	5,3	6,1	5,9	5,6	8,1	7,8	7,6
45-64 jaar	6,2	6,3	5,9	14,7	14,3	13,7	11,1	10,8	10,4	7,0	6,9	6,7	7,5	7,2	7,0	4,5	4,2	4,0	4,2	4,0	3,8	5,0	4,9	4,7
65 jaar e.o.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	39,6	38,6	37,3	30,9	29,4	29,5	28,5	27,2	26,5	24,4	23,5	22,9	19,2	18,3	17,8	13,3	12,7	12,0	13,6	13,1	12,3	18,5	17,8	17,0
12-24 jaar, vrouw	8,7	8,6	8,5	12,5	12,3	12,3	9,6	9,5	9,2	3,9	3,9	3,7	5,7	5,5	5,4	4,1	3,8	3,6	3,7	3,5	3,4	5,0	4,8	4,6
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	23,6	23,0	22,5	23,0	22,3	22,5	20,1	19,7	19,8	12,4	12,3	12,3	13,1	12,1	11,5	6,5	6,2	5,8	-	-	-	13,9	13,0	12,3
12-24 jaar, 2e generatie	24,4	23,9	23,1	19,7	19,0	18,7	18,7	18,0	17,4	14,9	14,4	13,9	11,9	11,7	11,6	9,9	9,4	9,1	-	-	-	16,6	16,2	15,6
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	33,9	34,2	33,7	34,8	34,5	32,8	28,2	26,6	27,4	20,4	20,3	19,6	23,8	23,6	23,7	23,5	22,6	21,9	19,2	18,6	17,6	24,1	23,7	23,1
schoolgaand, mid. nivo	18,1	17,4	16,7	14,8	14,6	14,8	12,8	12,8	12,5	9,7	9,1	8,8	10,5	10,5	9,5	8,6	8,2	7,6	6,3	6,1	5,8	9,3	9,1	8,7
schoolgaand, hoog nivo	11,2	10,5	9,6	5,6	4,9	5,9	6,5	6,4	6,2	6,3	5,9	5,7	5,1	4,9	4,7	4,1	3,9	3,7	3,3	3,2	3,0	4,1	3,9	3,8
Nieuw vsv																								
geen nieuw vsv	23,0	22,4	21,4	20,7	19,5	19,3	17,3	16,6	16,1	13,9	13,1	12,6	11,9	11,3	10,9	8,5	8,0	7,5	8,0	7,7	7,2	11,1	10,6	10,1
nieuw vsv	53,4	53,3	52,3	40,6	46,0	44,1	39,1	37,2	39,0	32,5	33,5	32,5	34,7	34,1	33,2	28,7	24,9	25,6	24,5	25,6	24,4	32,6	33,4	32,9
Werk																								
niet werkzoekend	17,2	16,4	15,9	19,2	18,2	18,0	15,6	15,0	14,5	12,2	11,7	11,1	9,9	9,3	8,9	5,6	5,3	5,1	5,7	5,5	5,2	7,6	7,3	7,0
werkzoekend	15,6	17,9	18,1	29,8	30,5	31,2	24,2	23,8	23,3	11,9	13,0	13,9	11,2	12,1	12,7	11,9	11,4	11,4	13,4	13,1	12,5	14,4	14,8	14,8
Uitkering																								
geen uitkering	16,7	16,1	15,4	18,4	17,4	16,9	15,3	14,6	14,0	12,1	11,6	11,0	9,6	9,1	8,6	5,4	5,1	4,9	5,6	5,4	5,1	7,4	7,1	6,8
uitkering	19,1	20,5	21,0	33,5	34,8	35,2	26,3	27,4	27,0	13,4	14,2	15,2	13,3	13,9	14,1	18,0	18,0	18,2	19,5	20,2	20,1	19,0	19,8	19,9

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.3: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, antecedenten en delicten van verdachten, in 2011 (absolute aantallen en in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Verdachten (N)	7.721	100	3.157	100	6.776	100	4.289	100	5.456	100	4.932	100	22.118	100	54.449	100
Pleegcarrière																
beginner	2.295	29,7	970	30,7	2.267	33,5	1.649	38,4	2.360	43,3	2.461	49,9	10.086	45,6	22.088	40,6
meerpleger	3.629	47,0	1.454	46,1	3.186	47,0	2.149	50,1	2.502	45,9	1.892	38,4	8.837	40,0	23.649	43,4
veelpleger	1.796	23,3	733	23,2	1.323	19,5	491	11,4	590	10,8	577	11,7	3.195	14,4	8.705	16,0
Antecedenten 2011	10.910		4.367		8.983		5.406		7.153		6.177		27.306		70.302	
Delicten 2011	14.068	100	5.275	100	10.734	100	6.512	100	8.684	100	7.502	100	33.818	100	86.593	100
<i>waaronder</i>																
gewelddelicten	3.593	25,5	1.452	27,5	3.139	29,2	1.938	29,8	2.502	28,8	1.554	20,7	7.638	22,6	21.816	25,2
vermogensdelicten	5.450	38,7	1.922	36,4	3.407	31,7	1.616	24,8	2.667	30,7	2.498	33,3	9.525	28,2	27.085	31,3
openbare orde	1.921	13,7	580	11,0	1.188	11,1	797	12,2	1.213	14,0	978	13,0	5.236	15,5	11.913	13,8
verkeer	1.219	8,7	635	12,0	1.638	15,3	1.174	18,0	1.248	14,4	1.482	19,8	6.794	20,1	14.190	16,4
drugs	844	6,0	311	5,9	605	5,6	404	6,2	431	5,0	477	6,4	1.963	5,8	5.035	5,8
overig	1.041	7,4	375	7,1	757	7,1	583	9,0	623	7,2	513	6,8	2.662	7,9	6.554	7,6
verdacht als % bevolking																
verdacht totaal (%)		4,6		5,7		3,9		2,8		2,5		1,2		1,0		1,7
verdacht gewelddelict (%)		1,6		2,0		1,4		1,0		0,9		0,3		0,3		0,5
verdacht vermogensdelict (%)		2,0		2,3		1,3		0,7		0,8		0,4		0,3		0,5
verdacht openbare orde (%)		0,9		0,9		0,6		0,4		0,4		0,2		0,2		0,3
verdacht verkeersdelict (%)		0,6		1,0		0,8		0,6		0,5		0,3		0,3		0,4
verdacht drugsdelict (%)		0,4		0,5		0,3		0,2		0,2		0,1		0,1		0,1

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.3a: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, antecedenten en delicten van verdachten, in 2009, 2010 en 2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Pleegcarrière																								
beginner	29,5	29,4	29,7	27,4	29,5	30,7	31,9	33,4	33,5	39,9	40,2	38,4	44,3	46,7	43,3	48,6	49,5	49,9	45,2	45,5	45,6	40,1	40,8	40,6
meerpleger	49,0	48,3	47,0	51,0	48,3	46,1	49,1	46,8	47,0	49,7	49,0	50,1	46,3	43,8	45,9	39,5	38,3	38,4	41,7	40,4	40,0	45,0	43,6	43,4
veelpleger	21,5	22,3	23,3	21,7	22,2	23,2	19,0	19,8	19,5	10,3	10,9	11,4	9,4	9,5	10,8	11,9	12,2	11,7	13,1	14,1	14,4	14,9	15,6	16,0
Antecedenten 2011																								
Delicten 2011	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>waaronder</i>																								
gewelddelicten	26,1	26,2	25,5	27,8	27,6	27,5	29,7	28,0	29,2	30,8	28,2	29,8	27,8	29,1	28,8	21,8	20,9	20,7	22,7	22,7	22,6	25,4	25,0	25,2
vermogensdelicten	38,9	38,1	38,7	34,6	36,6	36,4	28,6	32,0	31,7	22,4	27,4	24,8	30,0	31,0	30,7	30,8	33,1	33,3	26,9	28,6	28,2	29,8	31,6	31,3
openbare orde	13,3	14,6	13,7	11,6	11,3	11,0	12,2	12,3	11,1	13,5	13,1	12,2	14,5	14,6	14,0	14,2	13,0	13,0	15,9	16,8	15,5	14,3	14,8	13,8
verkeer	10,3	8,9	8,7	15,0	13,1	12,0	18,1	15,8	15,3	21,1	18,2	18,0	18,2	15,5	14,4	22,2	21,6	19,8	23,2	20,4	20,1	19,3	16,9	16,4
drugs	5,0	5,3	6,0	4,5	5,7	5,9	6,2	5,7	5,6	4,8	5,7	6,2	4,1	4,5	5,0	5,4	5,1	6,4	5,1	4,8	5,8	5,1	5,1	5,8
overig	6,3	6,9	7,4	6,6	5,7	7,1	5,2	6,3	7,1	7,2	7,5	9,0	5,4	5,3	7,2	5,6	6,3	6,8	6,3	6,7	7,9	6,1	6,5	7,6
verdacht als % bevolking																								
verdacht totaal (%)	5,1	4,7	4,6	6,0	5,3	5,7	3,9	3,7	3,9	3,0	2,7	2,8	2,4	2,3	2,5	1,3	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0	1,7	1,6	1,7
verdacht gewelddelict (%)	1,8	1,6	1,6	2,0	1,7	2,0	1,4	1,2	1,4	1,1	0,9	1,0	0,8	0,8	0,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5
verdacht vermogensdelict (%)	2,2	2,0	2,0	2,3	2,2	2,3	1,2	1,3	1,3	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5
verdacht openbare orde (%)	1,0	0,9	0,9	1,0	0,8	0,9	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
verdacht verkeersdelict (%)	0,7	0,6	0,6	1,1	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
verdacht drugsdelict (%)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.4: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder en 12 t/m 24 jaar) in de 21 gemeenten, in 2011 (absolute aantallen, in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	12 jaar en ouder							12 t/m 24 jaar						
	totaal			Marokkaans				totaal			Marokkaans			
	populatie	verdacht		populatie	verdacht		ovvt	populatie	verdacht		populatie	verdacht		ovvt
	N	N	%	N	N	%	%	N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	678.253	10.807	1,6	53.531	1.933	3,6	127	121.987	4.149	3,4	15.943	1.121	7,0	107
Rotterdam	528.670	12.157	2,3	29.284	1.562	5,3	132	103.211	4.888	4,7	9.421	941	10,0	111
Utrecht	266.166	3.709	1,4	20.164	1.010	5,0	259	59.100	1.641	2,8	5.969	609	10,2	267
Den Haag	424.908	9.622	2,3	20.497	1.131	5,5	144	76.662	3.490	4,6	6.279	628	10,0	120
Gouda	60.408	877	1,5	4.966	305	6,1	323	11.219	411	3,7	1.481	184	12,4	239
Eindhoven	189.045	2.312	1,2	4.178	150	3,6	194	34.649	847	2,4	1.166	78	6,7	174
Tilburg	179.147	2.065	1,2	4.144	167	4,0	250	37.628	902	2,4	1.230	106	8,6	260
Leiden	103.895	1.449	1,4	3.860	176	4,6	227	22.654	573	2,5	1.150	109	9,5	275
's-Hertogenbosch	121.632	1.774	1,5	3.457	179	5,2	255	20.967	676	3,2	1.044	107	10,2	218
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	67.336	730	1,1	2.764	119	4,3	297	11.664	338	2,9	916	77	8,4	190
Helmond	74.747	974	1,3	2.662	89	3,3	157	12.916	372	2,9	733	52	7,1	146
Nijmegen	145.194	1.772	1,2	2.655	141	5,3	335	33.131	674	2,0	807	77	9,5	369
Zeist	52.106	643	1,2	2.536	141	5,6	351	9.261	288	3,1	781	78	10,0	221
Veenendaal	52.012	533	1,0	2.323	131	5,6	450	10.365	223	2,2	722	85	11,8	447
Ede	91.433	1.106	1,2	1.758	112	6,4	427	19.185	515	2,7	621	75	12,1	350
Lelystad	62.981	1.161	1,8	1.624	83	5,1	177	11.568	419	3,6	455	42	9,2	155
Schiedam	65.585	1.182	1,8	1.580	93	5,9	227	11.582	424	3,7	479	39	8,1	122
Culemborg	23.205	246	1,1	1.422	54	3,8	258	4.367	113	2,6	454	36	7,9	206
Gorinchem	29.806	414	1,4	1.272	61	4,8	245	5.271	178	3,4	405	36	8,9	163
Oosterhout	46.944	529	1,1	962	43	4,5	297	7.978	235	2,9	319	31	9,7	230
Maassluis	27.667	387	1,4	960	41	4,3	205	4.680	168	3,6	352	28	8,0	122
21 MG	3.291.140	54.449	1,7	166.599	7.721	4,6	180	630.045	21.524	3,4	50.727	4.539	8,9	162

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b5.4a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder en 12 t/m 24 jaar) in de 21 gemeenten, in 2009, 2010 en 2011 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	12 jaar en ouder										12 t/m 24 jaar									
	totaal			Marokkaans			oververtegenwoordiging			verschil	totaal			Marokkaans			oververtegenwoordiging			verschil
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	09-11	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	09-11
Amsterdam	1,8	1,6	1,6	4,5	3,9	3,6	147	142	127	-20	4,0	3,6	3,4	8,6	7,7	7,0	114	116	107	-7
Rotterdam	2,0	1,8	2,3	4,6	4,3	5,3	125	135	132	7	4,2	3,7	4,7	8,4	7,8	10,0	99	111	111	12
Utrecht	1,8	1,5	1,4	6,6	5,3	5,0	259	260	259	0	3,5	2,8	2,8	13,0	10,6	10,2	273	285	267	-6
Den Haag	2,5	2,3	2,3	6,2	5,8	5,5	152	150	144	-8	5,0	4,6	4,6	10,6	10,4	10,0	110	130	120	10
Gouda	1,7	1,6	1,5	7,1	6,7	6,1	311	322	323	12	4,3	4,2	3,7	13,8	13,9	12,4	223	233	239	16
Eindhoven	1,1	1,2	1,2	3,1	3,3	3,6	193	182	194	1	2,3	2,4	2,4	5,8	6,9	6,7	157	189	174	17
Tilburg	1,4	1,1	1,2	4,3	4,6	4,0	218	316	250	32	2,9	2,4	2,4	9,5	10,2	8,6	227	332	260	33
Leiden	1,7	1,6	1,4	5,6	5,2	4,6	237	236	227	-10	3,1	3,3	2,5	9,7	11,5	9,5	212	254	275	63
's-Hertogenbosch	1,2	1,4	1,5	5,1	6,7	5,2	327	372	255	-72	2,6	3,4	3,2	9,4	12,8	10,2	261	272	218	-43
Amersfoort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roosendaal	1,1	1,0	1,1	4,5	3,9	4,3	308	287	297	-11	2,8	2,7	2,9	7,9	7,2	8,4	180	167	190	10
Helmond	1,5	1,4	1,3	3,7	3,6	3,3	147	161	157	10	3,4	3,0	2,9	7,2	7,8	7,1	113	165	146	33
Nijmegen	1,3	1,4	1,2	5,2	5,7	5,3	283	294	335	52	2,4	2,4	2,0	9,2	11,6	9,5	288	394	369	81
Zeist	1,6	1,3	1,2	6,4	5,7	5,6	306	356	351	45	4,2	3,5	3,1	12,5	10,7	10,0	202	209	221	19
Veenendaal	1,2	0,9	1,0	4,9	4,3	5,6	294	368	450	156	2,7	2,2	2,2	10,1	9,5	11,8	273	331	447	174
Ede	1,1	1,1	1,2	6,7	6,5	6,4	520	481	427	-93	2,5	2,6	2,7	11,9	13,4	12,1	383	411	350	-33
Lelystad	1,8	1,7	1,8	5,0	4,9	5,1	174	180	177	3	4,1	4,1	3,6	9,4	7,5	9,2	130	86	155	25
Schiedam	1,7	1,5	1,8	5,2	4,5	5,9	199	195	227	28	3,7	3,5	3,7	8,0	8,2	8,1	114	134	122	8
Culemborg	1,1	1,2	1,1	2,6	4,0	3,8	145	232	258	113	2,2	2,9	2,6	5,7	8,5	7,9	159	197	206	47
Gorinchem	1,6	1,6	1,4	6,1	6,1	4,8	283	276	245	-38	4,1	4,4	3,4	11,6	12,9	8,9	186	193	163	-23
Oosterhout	1,4	1,4	1,1	5,5	5,7	4,5	294	322	297	3	4,1	3,6	2,9	13,5	11,1	9,7	229	210	230	1
Maassluis	1,3	1,2	1,4	4,0	5,1	4,3	203	323	205	2	3,2	3,2	3,6	8,4	11,0	8,0	162	242	122	-40
21 MG	1,7	1,6	1,7	5,1	4,7	4,6	194	193	180	-14	3,7	3,4	3,4	9,6	9,1	8,9	162	172	162	0

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Begrippenlijst

Allochtoon²¹

Een allochtoon is gedefinieerd als een persoon van wie ten minste één van de ouders in het buitenland geboren is. *Definitie conform CBS*

Antilliaanse Nederlander

Een op de (voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder op de (voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader op de (voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba is geboren (de tweede generatie). De (voormalige) Nederlandse Antillen betreft een samentelling van de eilanden die tot het grondgebied van de Nederlandse Antillen en Aruba van vóór 10 oktober 2010 behoorden. Het gaat om de eilanden Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten en Aruba. *Definitie conform CBS*

Autochtoon

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren. *Definitie conform CBS*

Eerste generatie allochtoon

Persoon die in het buitenland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

Beginner

Verdachte van een misdrijf tegen wie voor het eerst een proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt.

IOAW

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW).

---

²¹ Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, van wie het recht op uitkering op grond van de Werkloosheidswet is geëindigd. *Bron: CBS*

IOAZ

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, van wie het inkomen duurzaam minder bedraagt dan het sociaal minimum en die als gevolg daarvan het bedrijf of beroep hebben beëindigd. *Bron: CBS*

Marokkaanse Nederlander

Een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie). *Definitie conform CBS*

Meerpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Het mbo leidt op tot kwalificaties op vier niveaus. Mbo niveau 1 (assistent) ligt op een lager niveau dan de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo en lijkt qua inhoud op de meest eenvoudige opleidingen van het vroegere leerlingwezen. De assistentenopleiding kan sinds 2004/05 ook gevolgd worden door leerlingen van het vmbo die niet in staat zijn de normale basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo te volgen. Mbo niveaus 2-4 (basisberoepsbeoefenaar, zelfstandig beroepsbeoefenaar, middenkaderfunctionaris/specialist) komen overeen met de andere opleidingen van het leerlingwezen en het vroegere (k)mbo. *Bron: CBS*

Misdrijf

Strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar is gesteld in de strafwetten. Voor de indeling van misdrijven zie technische toelichting. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

(Voormalige) Nederlandse Antillen

Vanaf 10 oktober 2010 zijn de Nederlandse Antillen ontbonden. Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat dan uit vier landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Alle eilanden hebben een nieuwe status. Curaçao en Sint Maarten zijn nieuwe landen binnen het Koninkrijk. Met een 'Status aparte' binnen het Koninkrijk zijn Curaçao en Sint Maarten autonome landen. De landen hebben een zelfstandig bestuur en zijn niet meer afhankelijk van Nederland. De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ook wel Caribisch Nederland, hebben een diepere band met Nederland en functioneren als bijzondere gemeente van Nederland. *Bron: CBS*

NWW

Niet-werkende werkzoekende (NWW)

Een niet-werkende werkzoekende is een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum.

Niet-westerse allochtoon

Tot de niet-westerse allochtonen worden personen gerekend van wie ten minste één ouder is geboren in Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen of Aruba, of in een ander land in Azië (m.u.v. Japan en Indonesië), Afrika of Latijns Amerika. Definitie conform CBS.

In deze monitor wordt onder andere gerapporteerd over de vier grote niet westerse allochtone groepen in Nederland (Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). Niet westerse allochtonen uit andere herkomstlanden worden samengenomen tot een groep 'overige niet-westerse allochtonen' veelal afgekort als 'ov-niet westers'.

Nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)

Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten.

Oververtegenwoordiging

Oververtegenwoordiging is een percentage dat wordt berekend door het verschil tussen het aandeel in de doelgroep en de totale groep te delen door het aandeel in de totale groep. Een oververtegenwoordiging van 0% betekent dat er geen verschil is tussen de totale groep en de doelgroep (Antilliaanse of Marokkaanse Nederlanders). Een oververtegenwoordiging van 100 % betekent dat het feit onder de doelgroep 2 keer zo vaak voorkomt als in de totale groep. Het uitdrukken van de cijfers in een oververtegenwoordigingspercentage heeft als bijkomend voordeel dat de fluctuaties in de cijfers als gevolg van bijvoorbeeld de economische conjunctuur, veranderende definities en gebrekkige registraties grotendeels worden ondervangen omdat dergelijke veranderingen zowel van invloed zijn de totale bevolking als op de bevolking in de doelgroep. Indien het gevonden percentage in de doelgroep kleiner is dan in de totale groep is er sprake van een negatieve uitkomst, dit wordt aangeduid met ondervertegenwoordiging. Het percentage oververtegenwoordiging wordt berekend op basis van de niet afgeronde percentages.

Potentiële beroepsbevolking

Het deel van de bevolking dat gelet op zijn leeftijd in aanmerking komt voor deelname aan het arbeidsproces. Iedereen van 15 t/m 64 jaar wordt tot de potentiële beroepsbevolking gerekend.

Startkwalificatie

Diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2.

Tweede generatie allochtoon²²

Persoon die in Nederland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

Veelpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

---

²² Een tweede generatie allochtoon heeft als herkomstgroepering het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de herkomstgroepering bepaald door het geboorteland van de vader.

Verdachte

Persoon van 12 jaar of ouder tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt, omdat een redelijk vermoeden bestaat dat hij een strafbaar feit heeft gepleegd. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

Vmbo-bb

De basisberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de laagste niveaus van het vbo en is bedoeld als vooropleiding voor de basisberoepsopleiding, niveau 2 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-kb

De kaderberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de hoogste niveaus van het vbo en is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding en de middenkaderopleiding, respectievelijk op niveau 3 en 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-gl

De gemengde leerweg is te beschouwen als een tussenvorm van de theoretische leerweg en de beroepsgerichte leerwegen, heeft hetzelfde niveau als de theoretische leerweg, maar heeft ook een beroepsgericht vak. De gemengde leerweg geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-tl

De theoretische leerweg is te beschouwen als de opvolger van de mavo en geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. Het is na diplomering tevens mogelijk door te stromen naar het vierde leerjaar havo. *Bron: CBS*

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

Voortzetting m.i.v. augustus 1999 van het mavo en vbo. Het bereidt voor op het middelbaar beroepsonderwijs, heeft een duur van vier jaar en kent vier leerwegen: de theoretische leerweg, de gemengde leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg. *Bron: CBS*

WIJ

Wet investeren in jongeren (WIJ).

Jongeren die vanaf 1 oktober 2009 naar het jongerenloket van het UWV WERKbedrijf gaan voor werk, kunnen geen uitkering aanvragen maar krijgen een werkleeraanbod. Dat is een opleiding of werk, of een combinatie daarvan. Op basis van het werkleeraanbod, beoordeelt de gemeente of iemand recht heeft op een (aanvullende) inkomensvoorziening op grond van de WIJ. Per 1 januari 2012 is de WIJ afgeschaft. Jongeren kunnen vanaf die datum een WWB uitkering aanvragen.

WWB

Wet werk en bijstand (WWB).

Wettelijke sociale voorziening die op 1 januari 2004 in werking is getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en Doorstroombanen (ID-banen). *Bron: CBS*

Westerse allochtoon

Westerse allochtonen zijn gedefinieerd als personen van wie ten minste één van de ouders geboren is in één van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië of Japan. In de tabellen en grafieken is dit veelal afgekort als 'westers'. *Definitie conform CBS*

Technische toelichting

Het doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Antilliaanse en of Marokkaanse Nederlanders in de betrokken gemeenten om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren. De informatiebehoefte spitst zich toe op vier basisdimensies te weten: demografie, onderwijs, arbeidsparticipatie en criminaliteit.

Methodiek: koppeling van de diverse registraties

Bovenstaande informatie is niet in een enkele registratie beschikbaar en is afkomstig van verschillende bronnen. Om optimaal in de informatiebehoefte te kunnen voorzien is voor een systeem gekozen waarmee dwarsverbanden kunnen worden gemaakt tussen informatie die beschikbaar is in deze verschillende registratiesystemen. Deze verbanden kunnen alleen worden gemaakt door bestaande registraties op persoonsniveau aan elkaar te koppelen. Dit betekent dat informatie over de demografische en geografische factoren, data over voortijdig school verlaten, gegevens over verdachten en werkzoekenden en uitkeringsontvangers op persoonsniveau met behulp van een unieke versleutelde identificatiesleutel aan elkaar zijn gekoppeld.

Versleuteling

Met het oog op de privacy zijn de persoonsgebonden nummers aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1 in hoofdstuk 1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers zijn de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo.

Koppeling in 4 stappen

Stap 1 de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) als basis.

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum. De gepresenteerde gegevens in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 4 hebben als peildatum 1-1-2012. Voor de gepresenteerde gegevens in hoofdstuk 3 en hoofdstuk 5 is gewerkt met het GBA bestand per 1-1-2011. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont.

Stap 2 koppeling van onderwijsgegevens.

In stap 2 wordt informatie gekoppeld over leerlingen en voortijdig schoolverlaters uit de Basisregistratie Onderwijs (BRON). Alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd. De gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Leerlingen en nieuwe voortijdig schoolverlaters zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is en jongeren die in de loop van het onderzoeksjaar vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten zijn komen wonen, komen in het onderzoeksbestand dus niet voor.

Stap 3 koppeling van niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers.

In stap 3 worden, wederom op basis van het versleutelde BSN, gegevens gekoppeld over werkzoekenden (UWV WERKbedrijf) en uitkeringsontvangers (gemeentelijke sociale dienst).

Stap 4 koppeling van verdachtenregistraties in HKS.

In stap 4 worden ten slotte gegevens over verdachten gekoppeld aan het GBA-bestand. In het HKS geregistreerde verdachten zijn op basis van het versleutelde GBA-nummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand. Dit GBA-nummer was in het HKS in het verleden niet altijd evengoed ingevuld maar in de laatste jaren is de vulling van het GBA-nummer in het HKS sterk verbeterd. Indien het GBA-nummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide GBA-nummer zijn in het onderzoeksbestand dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van het onderzoeksjaar vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten is komen wonen, vallen buiten de analyse die voor dit rapport zijn gedaan.

Databronnen

Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont. In de GBA wordt een groot aantal (demografische) kenmerken

geregistreerd. In het onderzoeksbestand zijn naast het versleutelde GBA-nummer en het versleutelde burgerservicenummer de volgende kenmerken opgenomen: Geboortjaar, geboorteland, geslacht, geboorteland moeder, geboorteland vader, nationaliteit, jaar inschrijving in de gemeente, land vanwaar ingeschreven, jaar vestiging in Nederland, postcode (eerste vier posities), wijk, buurt, burgerlijke staat, positie in het gezin. Positie in het gezin is geen rubriek in de GBA registratie. Deze moet door de gemeenten worden geconstrueerd op basis van burgerlijke staat, het exacte adres en gegevens over kinderen. Dit is vaak lastig. Positie in het gezin is daardoor niet uniform voor alle gemeenten. Door een aantal gemeenten zijn geen gegevens over de positie in het gezin aangeleverd.

Basisregistratie Onderwijs (BRON)

In de Basisregistratie Onderwijs (BRON) staan alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs geregistreerd. Deze gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Cijfers schooljaar 2010/2011

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. De voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2010/2011 zijn dus in maart 2012 bekend en worden in oktober 2012 definitief vastgesteld.

Informatie niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

Gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van het UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de bestanden met werkzoekenden die per eind december 2008, 2009, 2010 en 2011 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1 januari 2009, 2010, 2011 en 2012 als peildatum.

Het Herkenningsdienstsysteem (HKS)

Voor dit onderzoek maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. In het HKS worden alleen misdrijven en verdachten van misdrijven geregistreerd (voor indeling misdrijven zie onderstaande tabel). Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het Openbaar Ministerie. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden. Overtredingen en verdachten van overtredingen worden hierin dus niet geregistreerd.²³

Indeling delicten

Gewelddelicten	Bedreiging (SR285)
	Moord en doodslag (poging) (SR287-SR292)
	Moord en doodslag (voltooid) (SR287-SR292)
	Mishandeling (SR300-SR306)
	Diefstal met geweld (SR312)
	Afpersing (SR317)
	Verkrachting (SR242)
Vermogensdelicten	Aanranding (SR246)
	Muntmisdrijven (SR208-SR211, SR213-SR214)
	Overige valsheid (SR216-SR232, SR234)
	Eenvoudige diefstal (SR310)
	Diefstal verbreking (SR311.)
	Overige gekwalificeerde diefstal (ov. SR311.)
	Verduistering (SR321-SR323)
Openbare orde	Bedrog (SR326-SR337, SR339)
	Heling (SR416, SR417)
	Tegen openbare orde (SR131-SR136, SR138-SR151A)
	Gemeenengevaarlijke misdrijven (SR157, SR158)
	Tegen openbaar gezag (SR177-SR206)
	Overige vernieling (SR350-SR354)
	Schennis eerbaarheid (SR239)
Verkeersdelicten	Overige seksuele misdrijven (SR243-245, SR247-249)
	Rijden onder invloed (WVW26, WV8)
	Verlaten plaats ongeval (WVW30, WV7)
	Rijden na ontzegging (WVW32, WV9)
	Weigeren bloedproef (WV163, WVW)
	Dood/letsel door schuld (WVW36, WV6, WV175)
	Joyriding (WVW37, WV176.2, WV11)
Drugsdelicten	Overig misdrijven WVW
	Middelenlijst I (harddrugs)
	Middelenlijst II (softdrugs)
Overige delicten	Overige opiumwet
	Overige misdrijven SR
	Wet Wapens & munitie
	Misdrijven andere wetten

²³ Een misdrijf is daarbij gedefinieerd als een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar gesteld in de wet (Bron: Landelijke Criminaliteitskaart, 2005).

Cijfers 2009 tot en met 2011 ²⁴

De cijfers over het meest recent verlopen jaar (hier dus 2011) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2013) pas definitief. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van verdachtenpercentages wel mogelijk is.

De daderaantallen lopen in vrijwel alle korpsen sinds 2008 terug. Dit wordt mede veroorzaakt door de invoering van het nieuwe bedrijfsprocessensysteem BVH (Basisvoorziening Handhaving).

- Het BVH-systeem heeft de administratieve druk bij de korpsen behoorlijk opgevoerd. In sommige regio's kwam daardoor ook de registratie in HKS onder tijdsdruk te staan met als gevolg registratieachterstanden in HKS. In 2010 is dit gemeld door de korpsen IJsselland, Noord Holland Noord, Zaanstreek Waterland en Rotterdam Rijnmond. Voor 2011 lijkt er met name voor het korps van Groningen een registratieachterstand.
- In nogal wat korpsen heeft de opsporing daadwerkelijk te lijden gehad onder de toename van administratieve druk (Dit wordt ondersteund door OM cijfers die ook een terugval laten zien). De teruggang die hierdoor is veroorzaakt is dus reëel in andere woorden: er zijn minder boeven gepakt.

Representativiteit en validiteit

Het HKS levert geen complete beschrijving van de criminaliteit in Nederland. SCP zegt daarover in het jaarrapport integratie 2007 het volgende:

"Volgens de slachtofferenquête van het CBS zijn in 2003 4,8 miljoen delicten ondervonden door burgers van 15 jaar en ouder. Slechts 1,7 miljoen delicten zijn bij de politie gemeld. Dit leidde tot een aantal van bijna 215.000 in het HKS geregistreerde verdachten met in totaal bijna 400.000 delicten. Gemiddeld wordt naar schatting dus minder dan een kwart van de geregistreerde delicten opgehelderd. Delicten die onbekend blijven bij de politie of delicten waarvan geen proces-verbaal is opgemaakt, worden niet in het HKS geregistreerd." ²⁵

Ook is het HKS mogelijk enigszins selectief. SCP zegt daarover:

"Al met al mogen we concluderen dat er wellicht enige selectiviteit bestaat in het optreden van de politie, waardoor niet-westerse allochtonen enigszins oververtegenwoordigd zijn in het HKS. Overtuigend bewijs hiervoor ontbreekt echter." ²⁴

---

²⁴ Dit is gebaseerd op de toelichting bij de Gemeentetabellen over de Antilliaanse verdachtenpopulaties van 23 gemeenten (Van Tilburg en Beijersbergen van Henegouwen, 2011).

²⁵ SCP (2007). *Jaarrapport Integratie 2007*, p 230-231.

